

Riaona

**Kimwareirei ao Kakaitau ibukin
Utin te Tia Kamaiu, iteraniba. 16**

**Nimaua Kawai n lira te Burabeti,
iteraniba. 22**

**Kakabwaia n te Nakoanibonga—
E tauraoi Nakoirai ni Kabane,
iteraniba. 46, 50, 53, 54, 60**

*"E kona te aine
ni mwanuoka
natina ae e
mamma,
bwa e na aki
nanoanga natini
birotona? eng, a
boni kona aine
ni manuokinia
natija, ao Ngai
N na aki
manuokiniko.
"Noria, I a tia ni
korea aram i
nanoni baiu."*

Itaia 49:15-16

TAIAN RONGORONGO

- 4 Rongorongo man te Moan Beretitentii: Te Angka Ae Kamatoaaki Raoi**
Iroun Beretitenti Dieter F. Uchtdorf
- 7 Te Rongorongo n Reirei ni Kakawari: Ana Mition Iesu Kristo: Te Tia Kamaiu ao te Tia Kabooi Maiura**

TE RONGORONGO AE ONOTI N TE BEEBA NI KAONGORA

- 12 E Kabonganaira te Uea Ni Kakora Nanon Ana Mwakuri**
Iroun Neil K. Newell
Aomata Aika Itiaki mai Brazil, Ecuador, Biribin, ao Russia a kaotia bwa tera ae nanonaki n te ibuobuoki nakoia aika a kainnano.

I AON TINANIKUNA

Imoa: *Garden Tomb*, iroun J. Kirk Richards, e na aki kaobinaki. Kunin baana mai moa: Kamatata n te tamnei iroun John Luke.

- 16 Te Tia Kakoaua ae Onoti e Kakoaua te Kristo ae Maiu**
Membwa n te Moan Beretitentii ao te Kooram n Abotoro n te Tengaun ma Uoman a kakoaua te Tia Kamaiu.

- 22 Katotonga te Burabeti**
Iroun Unimwaane William R. Walker
Ti riai n reiakin reirei aika nimaua aikai man ana banna ni katooto Beretitenti Thomas S. Monson.

- 26 Taian Bxaeoniia ni Katoai Aba: I-Biribin: Korakoran te Maiu n Tamnei iaon Aban i Marawa**
Ibukin te urubekebeke ae korkora ao te kanganga ni kaubwain te abu ae Biribin, a tia Aika Itiaki ni kakoaua te rikirake ae kamimi ikekei.

- 32 Kabonganaan te Babaire ni Kamaiu ni Kaekai Titiraki**
Iroun LaRene Porter Gaunt
E kona te babaire ni kamaiu ni buokira ni kaekai tabeua titiraki aika kakawaki ibukin te maiu.

TABO NI MWAKURI

- 8 Burabeti n te Otetemanti: Moote**
- 10 Mweengara, Ara utu: Itiua te Bong Ni Karokoa te Itita**
- 36 Bwanaaia Aika Itiaki ni Boong Aika Kaitira**
- 80 Ni Karokoa Ae Ti A Manga Kaitiboaki: Kunean te Kantaninga inanon Taai aika a na Roko**
Iroun Stan Pugsley

40

**40 Ngkana Matam E Kaineti
Nakon Mimitongiu**

Iroun Katherine Nelson and Heidi McConkie

*Te riki bwa te aomata ae bwaina
te riai e tangira riki ae tiaki ti
bwainakin kunikai aika eti.*

**44 Rongorongoia Kairake n
Ikawai: Te Rairaki ao te
Anganano i Finland**

Iroun Melissa Zenteno

*Taraia ngkana
ko kona ni
kunea te
Riaona ae
karabaaki n te
beebe aei. Inti:
Tera bwaika
e tatangiri?*

54

**46 Mwaane ao Aine n
ana Mwakuri te Uea**

Iroun Unimwaane M. Russell Ballard
*Mwaane ao aine a kainmanoia
n atai koaua aikai ibukin tabeia
aine n uean te Atua.*

**50 Tauraoi ni Beku,
Beku ma te Tauraoi**

Iroun David L. Beck
*Am mwakuri n am Nakoanibonga
n te Aaron e na katea te kaini-
baire ibukin maium ake imwiina.
Aio arona.*

**53 Te Mwaaka ni Kakabwaiaia
Aomata ni Kabane**

**54 Uotakin ana Kakabwaia
te Nakoanibonga nakon
Mweengam**

Iroun Bonnie L. Oscarson
*Ko aki tabe ma rikim ke am kanga-
nga n am utu, ko kona n onimaki
iaon te mwaaka n te nakoanibon-
ga bwa e na kakabwaia am utu.*

56 Koauan te Kororaoi

Iroun Unimwaane Jeffrey R. Holland
*Ngkana ko weteaki bwa ko na
kabongana te nakoanibonga,
iai iroum te tatauraoi ni kaeka?*

60 Te Mataroa ao te Kawai

*Aio arona bwa e na kanga te
nakoanibonga ni buokiko n oki
nakon te Tama are i Karawa.*

62 Titiraki ma Kaekaaia

*"Tera ae I riai ni karaoia ngkana
e uotaki rake te taobiki aio n te
reirei are e kaitaraa ana reirei te
euangkerio, n ai aron kabwakaan
te ataei man te biroto?"*

64 Koaua ke Kewe?

Iroun David A. Edwards
*Karaoa te kamwaninga aio ao
reirei bwa ko na kanga ni kunea
te kaokoro imarenan ana koaua
te Atua ao ana kewe Tatan.*

68

**67 "E Rang ni Bebete Anne,
Tibu te unimwaane!"**

Iroun Unimwaane
Enrique R. Falabella
*E aki iangoia Raquel bwa e
a rangin ni kara ni wareka
ana Boki Moomon.*

68 Ana Berita Porter

Iroun Carole M. Stephens
*E kawakin ana berita aika
tabu Porter—ao e aki ataya!*

**70 Karokoan te Moanrinan
n te Mwenga: Te Utu e
Bon Kakawaki nakon ana
Babaire te Tama are i Karawa**

Iroun Jan Taylor

72 Iango aika a na Tokanikai

73 Kamwaingan te Bwa

Iroun Unimwaane Terence M. Vinson
*Te Uea e tangiria bwa e na buokira
ni katoki ara kanganga—e ngae
ngke aika a uarereke.*

**74 Raoraom ni katobibia te
Aonaaba: Ngai Dria mai Biribin**

76 Ibukiia Ataei Aika A Uarereke

**81 Tamnein te Burabeti:
Howard W. Hunter**

Ana Maekatiin ibukin te Aoaaba Ana Ekaretalesu Kristo ibukia Aika Itaki ni Boong Aika Kaitira ae koreaki n te taetae ni Kiribati

Te Moan Beretitentii: Thomas S. Monson, Henry B. Eyring, Dieter F. Uchtdorf

Te Kooram n Abotoro n te Tengaun ma Uoman:

Boyd K. Packer, L. Tom Perry, Russell M. Nelson, Dallin H. Oaks, M. Russell Ballard, Richard G. Scott, Robert D. Hales, Jeffrey R. Holland, David A. Bednar, Quentin L. Cook, D. Todd Christofferson, Neil L. Andersen

Eteta: Craig A. Cardon

Taan Ibuobuki: Jose L. Alonso, Mervyn B. Arnold, Shayne M. Bowen, Stanley G. Ellis, Christoffel Golden

Manatia n Tarekita: David T. Warner

Tarekita n Etetorio: Vincent A. Vaughn

Tarekita n Ware: Allan R. Loyborg

Manatia ni Bitiniti: Garff Cannon

Manatia n Eteta: R. Val Johnson

Kauanu ni Manatia n Eteta: Ryan Carr

Koroboki ao te Tiim n Tiribure: Susan Barrett, Brittany Beattie, David Dickson, David A. Edwards, Matthew D. Flilton, Mindy Raye Friedman, Lori Fuller, Gary H. Garff, LaRene Porter Gaunt, Jennifer Grace Jones, Michael R. Morris, Sally Johnson Odiekrirk, Joshua J. Perkey, Jain Pinborough, Richard M. Romney, Paul VanDenBerghe, Marissa Widdison

Manatia n Tarekita ni Korobanna: J. Scott Knudsen

Tarekita ni Korobanna: Todd R. Peterson

Tiim ni Korobanna: Jeanette Andrews, Fay P. Andrus, Mandie M. Bentley, C. Kimball Bott, Thomas Child, Nate Gines, Colleen Hinckley, Eric P. Johnsen, Susan Lofgren, Scott M. Mooy, Mark W. Robison, Brad Teare, K. Nicole Walkenhorst

Intellectual Property Coordinator: Collette Nebeker Aune

Manatia ni Karaobwai: Jane Ann Peters

Tiim ni Karaobwai: Kevin C. Banks, Connie Bowthorpe Bridge, Julie Burdett, Bryan W. Gygi, Denise Kirby, Ginny J. Nilson, Gayle Tate Rafferty

Imwaain te Marooro: Jeff L. Martin

Tarekita ni Boreeti: Craig K. Sedgwick

Tarekita n Tibawtibwa: Stephen R. Christiansen

Ibukin kabwakamwani ao boon taian Maekatiin i tinanikun Amerika ao Kanata, taraa te kabanea ni iteraniba n ana tabo te rongorongo ke kawara ana tabo n tibawtibwa am Ekareta i aon abam. Ma tiaki ti ngia ma ibukin titiraki ni kaeti ma Boonti Maekatiin i aon Kiribati, kawara, tareboon ke koroboka nakon Biromina Toromon Tareboon (Tarawa) (686) 21-602 Baekiti (Fax): (686) 22-462, Atureeti: P.O. Box 278 Bikenibeu, Tarawa, Kiribati. Te mwane aea n e kakabwakawaiki ibukin boon te maeakatiin bon 50 te tianti n (teuna te kaobi).

Kanakoi bwai aika a na boretiaki ao titiraki nakon anoinain n te liahona.lds.org; ni meerinna nakon te *Liahona*, Rm. 2420, 50 E. North Temple St., Salt Lake City, UT 84150-0024, USA; ke i-meeri nakon: liahona@ldschurch.org.

Te *Riaona* (nanon te taeka aei n ana Boki Moomon te "kambwati" ke te "tia kaota te kawai") e boretiaki te Maeketiin n te Aoaaba n te taetae n Aitian, Alitirantik, Angkare, Armenia, Arubaania, Baorokaera, Bitti, Birran, Bislama, Booran, Botukare, Buranti, Engiran, Etitonia, Greek, Intonitia, Itare, Kamboria, Kiribati, Korea, Korotian, Kubewano, Malagasy, Matiaria, Mongolian, Naetaraen, Noueeli, Rativia, Rituana, Roumania, Rutia, Swahili, Taa, Taiti, Takaroko, Tamao, Tenimwake, Tiabbaan, Tiaina, Tiaman, Tibeen, Tieko, Tirovenia (Slovenia), Tiweten, Tonga, Ukurenia, Urdu, ao Vieternaem. (A kakaokoro tain talan taetae nako.)

© 2014 man Intellectual Reserve Inc., A kawakimaki inaomata ni Kabane Ana Ekaretalesu Kristo ibukia aika Itaki ni Boong aika Kaitira. E boretiaki n te U.S.A.

Koroboki ao tamnei nako te *Riaona* a kona ni karoaki katootoibukin bootaki aika uarereke, kabonganai ibukin te ake karekemwani n te ekareta ke mewenga. Korotannei n aki katootongaki ngkana iai tuua ake a kaotaki n aron taekan te korobanna. Titiraki a riai ni koreaki nakon Intellectual Property Office, 50 East North Temple Street, Salt Lake City, UT 84150, USA e-mail: cor-intellectualproperty@ldschurch.org.

For Readers in the United States and Canada:

April 2014 Vol. 17 No. 2 (USPS 311-480) LIAHONA Kiribati, (ISSN 1096-5130), is published four times a year (January, April, July, and October) by The Church of Jesus Christ of Latter-day Saints, 50 East North Temple, Salt Lake City, UT 84150. USA subscription price is \$4.00 per year; Canada, \$4.80 plus applicable taxes. Periodicals Postage Paid at Salt Lake City, Utah. Sixty days' notice required for change of address. Include address label from a recent issue; old and new address must be included. Send USA and Canadian subscriptions to Salt Lake Distribution Center at address below. Subscription help line: 1-800-537-5971. Credit card orders (Visa, MasterCard, American Express) may be taken by phone. (Canada Poste Information: Publication Agreement #40017431)

POSTMASTER: Send all UAA to CFS (see DMM 707.4.12.5). NONPOSTAL AND MILITARY FACILITIES: Send address changes to Distribution Services, Church Magazines, P.O. Box 26368, Salt Lake City, UT 84126-0368, USA.

lango Ibukin Bootakin te Utu n te Tairiki

Rongorongo aikai iai inanona rongorongo ao waaki ni kakukurei ake a kona ni kabonganai ibukin bootakin te utu n te tairiki. Aikai uoua katooto.

KAMATAATA N TE TAMINEI IOUN DAVID STOKER

"Itiua te Bong Ni Karokoa te Itita,"

iteraniba 10, ao "Te Tia Kakoaua ae

Onoti e Kakoaua te Kristo ae Maiu,"

iteraniba 16: Ko na bae n tangiria ni kabonganai bwai n reirei inanon kataneiae aikai ni karaoi taromauri ni katoabong ma kaain am utu teuana te wiiki imwain te Itita. Ni moa man te Tabati are imwain te Itita, wareki aia koaua kaain te Moan Beretitentii iaon te iteraniba 17 ao ira te kaeiti inanon "Itiua te Bong Ni Karokoa te Itita." Imwiina ni katoabong, wareki aia koaua Abotoro ake uoman ao kabonganai booki aika tabu, anene, ao waaki ni kakukurei inanon "Itiua te Bong Ni Karokoa te Itita" n tibwaua te rongorongo ma am utu. N Tabatin te Itita, ko kona ni matakua n tamnein te Baibara "He Is Risen" e kuneaki

n lds.org/bible-videos (tauraoi n taetae aika mwai).

"E rang ni bebete anne, Tibu te uni-

mwaane!" iteraniba 67: Imwiin warekan te bwai aei, ko na bae n tangiria naba n anaa am tai n tauminiti! langoa warekan te iteraniba man Ana Boki Moomon n te utu ao taua am tai n taraia bwa maanra. Kabonganai te tai anne bwa te bwai ni ka-reke iango, katautaua bwa a na maanra ae a na kabanea am utu ni wareka ana Boki Moomon. Ko na bae n tangiria ni katea te kouru bwa kam na bootaki ni wareka ana Boki Moomon. Karekean te tai, n aron te wareware n te tai are e a tia ni baireaki ni katoa bong, e kona ni buokiko ni kakorua nanon am kouru.

N OIN AM TAETAE

Te *Riaona* ao tabeua bokin te Ekareta a kona ni karekeaki n taetae aika bat man languages.lds.org.

ATUN RONGORONGO N TE BEEBA NI KAONGORA AEI

Nambwa a tei ibukin te moan iteraniba n te beebe ni kaongora.

Aine, 46

Aki Kamoamo, 40

Ana Boki Moomon, 67

**Babaire ni kamaiu, 32, 37,
39, 70**

Berita aika Tabu, 68

Burabeti, 8, 22

Hunter, Howard W., 81

Iesu Kristo, 4, 7, 10, 16, 76

Itita, 10, 16

Karinerine, 76

Kiribati, 40

Koaua, 62

Maungatabu ni Kabuta, 4

Monson, Thomas S., 22

**Mwakuri n Ibuobuoki,
12, 36, 38, 50**

**Mwakuri ni mitinare,
26, 62**

Rairaki, 26, 44

Rongorongon te

Ekareta, 26

Taun Temanna, 7, 12

Te Kakaokoroaki, 64

Te Kantaninga, 80

Te Katoto, 22

Tembora, 26, 44

**Te Mwakuri ni Kamaiu, 7,
10, 16, 32, 76**

**Te Nakoanibonga, 46, 50,
53, 54, 56, 60**

Te nanokawaki, 37, 39

Te O Tetemanti, 8

Te Utu, 46, 50, 54, 70

Warebwea, 12, 36

Iroun Beretitenti

Dieter F. Uchtdorf

Kauoman ni Kauntira
n te Moan Beretitentii

TE Angka

AE KAMATOAAKI RAOI

Nte tai ae e aki maan n nako ao e reke au tai n ieie iaon te kaibuke ae korakora ri mataniwiin marawan Alaska, USA. Ngke e tabe te kabon ni katauraoi ibukin tikun te kaibuke n te tairiki anne n te tabo n rooro ae tuai kakabonganaaki, e karaurau n iangoa te tabo ao te kanganga, n aron mwiin rietan taari, nanon te ran, ao te raroa man kanganga aika kakamaaku. Ngke e a rauaki raoi iai, e kabwaka te angka n te aro bwa e na teimatoa ni mano te kaibuke ao angkaana ae kamatoaaiki raoi, ni kariaia aia tai bwatintia bwa a na neweabai aron ana kariki bwai te Atua aika a koro kamimia.

Ngke I tabe n tara mataniwin te aba, I moanna ni kunea bwa e a moanna n rangin ni karaurau butin te kaibuke ma te ang ao te aira ae karaurau. E ngae n anne, e tei ni matoa ao n aki bwerengaki te kaibuke inanon te tabo ae uarereke ae kabwarabwaraki n abwakin kabaean te angka ao korakoran te angka.

E a tia te kabon n aki katuka te angka iaon te kaibuke, n tauraoi n ti karuoaki ngkana e na roko te ang ae korakora. Tiaki, e a tia n rooa te kaibuke bwa kanga te bwai ni kamonomano ao ni kamanoa te kaibuke man mwaingina nakon taabo aika aki mano ke ni karaurau ni beibeti ni koro iaontano ngkai bwatintia ao kaimoa a namakina te kamanoaki.

Ngke I tabe n iangoa aron te kanganga aei, e taekinna ikai Beretitenti Uchtdorf bwa ngkana tiaki te tai ae tamaroa ibukin te kaikonaki, ngkanne ngaia e tuai man kakiba te wanikiba (are e rangin ni kinaaki ni kakaraoia).

Ibukin Tera Ti Kainnanoi Angka

Oin te kantaninga ibukin te angka bwa e na kawakinaki ao e na kamanoaki iai te kaibuke n te tabo are e baireaki ke ni buokia n tararua te kaibuke n tain te angibuaka. E ngae n anne, kakoroan nanon kantaninga aika kakawaki

aikai, tii karekean te angka e bon aki tau. E riai ni matoatoa raoi te angka, n onimakinaki, ao ni kabonganaki raoi n te tai ao n te tabo ae eti.

Ngaira ao utu n tatabemaniira nako ti bane ni kainnanoi naba angka.

E kona n roko te kanganga bwa kanga angibuaka aika korakora ni uotiira nakon te kawai ae bure ao ni kakamakuira ni kakoroira nako aon taian bwaa. Ma n tabetai ti reke naba n te kabuanibwai ngkana bwaai ni kabane a tara n nakoraoi—te ang e bebete ao taari e raoi. Ni koauana, ti kona n reke n te kabuanibwai ae korakora ngkana akea mweengara ao te mwainging e rangin ni bebete ae kanga ti aki kona n ataia.

Te Euangkerio Bon Ara Angka

A riai angka ni matoatoa, ni korakora, ao ni karaoaki raoi bwa a na tauraoi ngkana a kainnanoaki. N raonaki ma anne, a riai ni kanimwaki ma aan te kateitei are e na kona ni kaitarai rawawatan katikitiki aika kakaitara.

E koaua, ae a na euangkerio Iesu Kristo bon te angka anne. E katauraoaki iroun te Tia Karika te aonaaba ma bukina aika kakawaki ao a karaoaki bwa a na katauraoa te kamanomano ao te kawai nakoia Natina.

Tera te euangkerio, ae kakawaki riki, irarikin ana babaire te Atua bwa e na kamaiuia Natina ao ni uotia n oki Nakoina?

Atakina ae bon aron rikin bwai ni kabane bwa a na bane n iai bukiia, ti riai ni katea ara angka ni kamatoa iaon aan koauan te euangkerio. Aki riai ni kabebeteaki ni karinanoaki nako aan tanon te kainikatonga ke n aki kona n ringa mataniwiin ara koaua.

N te namwakaina aei ao ti na ongora mairouia ana toro te Atua n ana maungatabu ni kabuta te Ekaretia. Aia taeka, n raonaki ma booki aika tabu ao ana wirikiriki te

Tamnei, a karekea aan bwaai aika kakawaki aika akea tokina ao reirei aika ti kona ni kanim iai ara angka n te aro bwa ti na teimatoa n nim ao ni kawakinaki man kanganga ao kataaki n te maiu aei.

Te burabeti n taai akekei ae Ereman e reirei, "Bon iaon te bwa are ara Tia Kaboomwi, are Kristo, natin te Atua, are kam na riai ni katea iai aami, bwa ngkana te riaboro e kanakoa te ang mairouna ae korakora, eng, ana kanoa ibuakon te ukeuke n anti, eng, ngkana ni kabane te atibu ae bwaka mai karawa ao te angibuaka ae korakora a bwaka iaomi, bon akea korakoraia iaomi ni katiki ngkami nakon marawan te nanokawaki ao te maraia ae aki totoki, ibukin te bwa are kateaki iaona, are bon aan te kateitei ni koaua, aan te kateitei are ngkana aomata a kateitei iaona ao aki kona ni bwaka" (Ereman 5:12).

Kakawakin Angka Aika a Kamatoatoaki Raoi

Iai te kawai n te maiu ni katai ara angka ao n anai nanora bwa a na akea mweengara. E ngae n anne, ngkana a kamwaneuaaki raoi ara angka iaon bwaan te Tia Kabooi Maiura, a na taui—n aki tabe ma korakoran te ang, korakoran te iabuti, ke rietan naao.

Ni bon arona, e aki kabaaki te kaibuke bwa e na tiku n aki kakawakuri inanon te tabo n rooro ma e na tabeka ana angka ao n ieakina marawan te maiu. Ma anne te taetae ni kaikonaki ibukin te tai teuana.

N te tai aei, I karekea te rau n atakin ae angkaan te euangkerio ao bwaan te Tia Kabooi Maiura e na kateimatoaira ao ni kawakinira.

Te aekaki n angka anne e na kawakiniira man uotakira nakon te kabuanibwai ao te tekebuaka. E na karekea ara tai ae kakimwareirei ni kakukureira ni bwain te maiu aei aika tikiraoi man aki bbitaki.

Te maiu e tikiraoi ao e uaana

maiukinana. Te ang, angibuaka, ao aira aika ai bon aroaroia naba a kona n anai nanora ni uotira nakon te kanganga aika noraki ke aki noraki, ma te rongorongo man te euangkerio ao mwaakana mai ieta a na kateimatoaira ni kawaira nakon ana tabo n roroo Tamara are i Karawa ae mano.

Ma ngaia, ae, ti na aki ti *kakauongo* nakon taian taetae n te maungatabu ni kabuta n Eberi ma ti na *karaoi* nanon aia rongorongo bwa kanga te angka ae kamatoaki raoi nakon maiura ni katoabong.

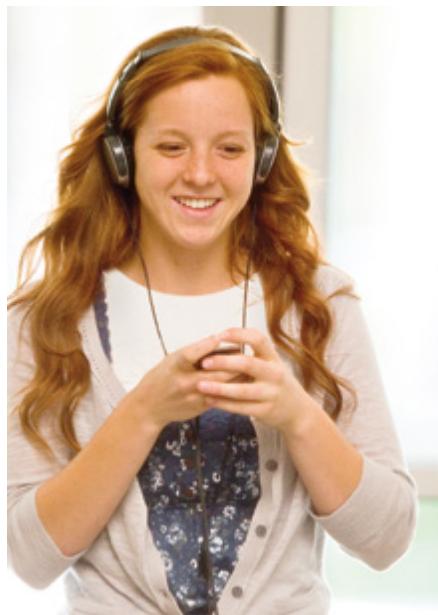
E bia kakabwaiaira te Atua ao ni kairiira n te mwakuri ae kakawaki man uaana aei! ■

REIREI MAN TE RONGORONGO AEI

Angoa maroroakinan kakawakin taian angka n rongorongan ana utu Riaai ni borau nakon te aba ni berita (tara 1 Nibwaai 18). Ko na bae n taekinna nakoia ataein te reirei 1 Nibwaai 18:11–15, te tai are e kabaeki iai Nibwaai ni karaoana, e toki mwakurin te Riaona, ao e kairaki te kai-buke man angibuaka aika kakamaaku. Tera kanganga aika ti na kaitara ma ngaii ngkana a aki matoa raoi ara angka n te euangkerio? Ko kona naba n taekinna 1 Nibwaai 18:21–22 ao ni maroroakina bwa ti na kanga ni karekea te kawakinaki raoi ngkana ti rairaki nakon te Tia Kamaiu.

Te Maungatabu ao Ngai

Iroun Sarah Deeks

I aki toki n iangoa te maungatabu ni kabuta bwa te bong ni motirawa ae abwabwaki ao e kabotu, ma inanon waakin te tai, I a tia ni karekea tangirana ao n ingainga nanou nako iai. E kona te maungatabu ni kabuta n te wiikiente n rang ni kakorakoraira n te tamnei, ma e bebete karekean mamaaran namakin aikai ngkana e teimatoa te maiu n te Moanibong. Tabeua iango aikai a tia ni buokai ni karekea ae mwaiti man te maungatabu n aron ae kona n reke.

I katauraoai ibukin te maungatabu man korean titiraki, ao ngkanne I koroi taekana ngkana a kaekaaki au titiraki. Imwiina, I tangiria n rawei man te intanete taetae ao katangitang man te maungatabu man LDS.org ao n rawei nakon te MP3 bwa I iaonga n ongora n te taetae ao te anene ngkana I karaoi

au mwakuri ni katoabong. I tangiria naba ni kamatebwai kanoan te maungatabu n te Riaona. I mwaaken ao ni koroi taian taeka ni mataniwin oin au boki. N te tai are e a manga karaoaki te maungatabu are imwiina, e nang boongana raoi au maekatiin. N tabetai ao au utu a bootaki ni kamatebwai rongo-rongo ni bootakin te utu n te tairiki.

Kawakinan te tamnei ae ti namakina n tain te maungatabu ma ngaira ao n reitinako n reiakin taian rongorongo a tangira te mwakuri, ma karaoan aei e a tia n riki bwa te kakabwaia ae korakora ibuki. I a tia ni karekea te korakora ao te kairi ae batu n taai ni kainnano man reiakinan rongorongo man te maungatabu ni kabuta, ao I ataia bwa rongorongo aikai a bon kairaki mai ieta.

E maeka te tia koro karaki i Toronto, Canada.

ATAEI

Katea Am Angka

Tera te bwai ae e na kateimotoako n te euangkerio? Korea te rain man te robu are i bain te ataeinimwaane nakon bwaai ake e taekin Beretitenti Uchtdorf bwa tabo aika mano ibukin katean am angka.

Tataro mwaaka ibukin te beebe aei ao ukoukoria bwa ko na ata te bwai ae ko na tibwauaia. E na kanga ataakin maiun ao mwiokoan te Tia Kamaiu ni kakorakora am onimaki Irouna ao ni kakabwaiata naake ko tararuia rinanon te kakawari n reirei? Ibukin rongorongona riki tabeua, nakon reliefsociety.lds.org.

Ana Mition Iesu Kristo: Te Tia Kamaiu ao te Tia Kabooi Maiura

Aio mwakoron te Kakawari n Reirei n te Mwenga are e kaota mwakoron ana mwakuri te Tia Kamaiu.

I buakon ana kabwarabwara ni kamata Iesu Kristo bon te Tia Kabooi Maiura,” e taku Unimwaane D. Todd Christofferson man aia Kooram Abotoro n te Tengaun ma Uoman. “*Kaboa* e nanonaki bwa kaitiakan te tabe ke te tarau. *Kaboa* e kona naba n nanonaki bwa te kamaiu ke kainaomatakina man kabwakaan te mwane. . . . Ni kabane nanona aikai e katautauaki ma nanon Kaboan maiura aika kakaokoro aika a kakoroaki nanoia iroun Iesu Kristo rinanon Ana Mwakuri ni kamaiu, ake a raonaki, n taekan te rikitinare, ‘ni kainaomataki man te bure ao rekenikai ibukin urukan te tua, n aron te anga karea ae karaoaki ibukiia taan ni bure.”¹

Linda K. Burton, te beretitenti ni kabuta n te Bootaki n Aine, e taku: “Te Tama are i Karawa . . . e kana-koaa Natina ae Ana Rikitemanna ae kororaoi ibukin ara bure, rawawatan nanora, ao bwaai ake a katanganano-nanor maiura n tatabemanira nako.

“. . . Temanna te aine ae a tia n ri-nanor kataaki ao nanokawaki inanon

ririki aika mwaiti e taku ngke e tang, ‘I ataia bwa ngai kanga ai aron te mwane ae 20-te tara—mwananunu, uru-aki, barekareka, bwainikirinaki, ao ni mwakamwaka. Ma . . . I teimatoa n tau ma n riki bwa te 20 n tara.’ E ataia te aine aei bwa e . . . tau iroun te [Atua] bwa e na kanakoa Ana Rikitemanna bwa e na karaoa te mwakuri ni kamaiu ibukin neiennne, n tatabemanira. A riai aine ni kabane n te Ekaretia n ata ae ataia te aine aei.”²

Man Koroboki aika tabu

2 Nibwaai 2:6; Ereman 5:11–12;
Moses 1:39

BWAI AIKA A NA TARAKI

1. D. Todd Christofferson, “Kaboan maiura,” *Liahona*, Meei 2013, 109.
2. Linda K. Burton, “Te Onimaki inanon ana Mwakuri ni Kamaiu Iesu Kristo e koreaki Inanora?” *Liahona*, Nobembwa 2012, 114.

Onimaki, Utu,
Buoka

Man Rongorongora

Iai inanon te Nu Tetemanti rongorongoia aine aika a kamwakura te onimaki iroun Iesu Kristo, e reirei ao ni maiuakin Ana reirei, ao e kakoaua Ana mwakuri, kakai, ao ana karinerine.

E taku lesu nakon te aine n te mwanibwa:

“Ma aine e mooi n te ran ae N na anganna ao e na bon aki manga taka; ma te ran ae N na anganna ao bon te mwanibwa n ran inanona ae koburake nako nanon te maiu are aki toki.

“E taku te aine nako Ina, Teuae, kamai te ran anne, ba I aonga n aki manga taka . . .

“I ata [te Mesia] bwa E nangi roko, are aranaki bwa Kristo: ngkana E roko, ao e na tuangira bwai ni kabane.

“E taku lesu nako Ina, Boni Ngaia Ngai ae I taetae nako im.”

E “kitana ana baketi te aine” ao e kaota Ana koaua Ibukina n te kaawa. (Tara Ioane 4:6–30.)

Tera ae I Kona ni Karaopia?

1. Ti na kanga ni kaota ara kakai tau nakon te Tia Kamaiu ao te Tia Kabooi Maiura, Iesu Kristo?

2. Ti na kanga ni karekei ana kakabwaiia n anga karea ara Tia Kamaiu inanon maiura?

MOOTE

*"Ae korakora boni Moote bwa e kabwarabwaraki Kristo bwa te Burabeti n aron te tia kairiri
n ana taanga ni buaka ngkoa Iteraera."¹ —Unimwaane Bruce R. McConkie (1915–85)
man te Kooram n Abotoro n te Tengaun ma Uoman*

bungiaki i Aikubita n te tai are ngke
au botanaomata, kaain Iteraera, a
bane ni mena iaan te tauronaki.
Ni maaka rikiraken mwaitia toro
aika kaain Iteraera, e anga ana kaetieti
Barao bwa a na bane n tiringaki naati
mwaane aika kaain Iteraera inanon
bungiakiia. Ni kamanoai, e karabaai ti-
nau inanon teniua namwakaina imwiin
bungiaku imwain ae e nneai inanon te
abein ibuakon maunein te karanaga ae
te Naire. Natin Barao te aine e kuneai
ao e kaikawai bwa natina te mwaane.²

Ngke I a ikawai, I kitana Aikubita
ao I maeka n te aba are Mirian.
Ikanne ao I karekea te kimwareirei
ma Ietero, te tia kawakin tiibu ao te
ibonga, ao n iein ma natina te aine
Tibora. I karekea te Nakoanibonga
ae te Merekiteraka mairoun Ietero.³

N te bong teuana ngke I kawakin
ana nanai n tiibu Ietero, e kaoti na-
koiu te Uea n te buakonikai ae ura
ao e weteai bwa n na kainaomataia
natin Iteraera man te tauronaki.⁴

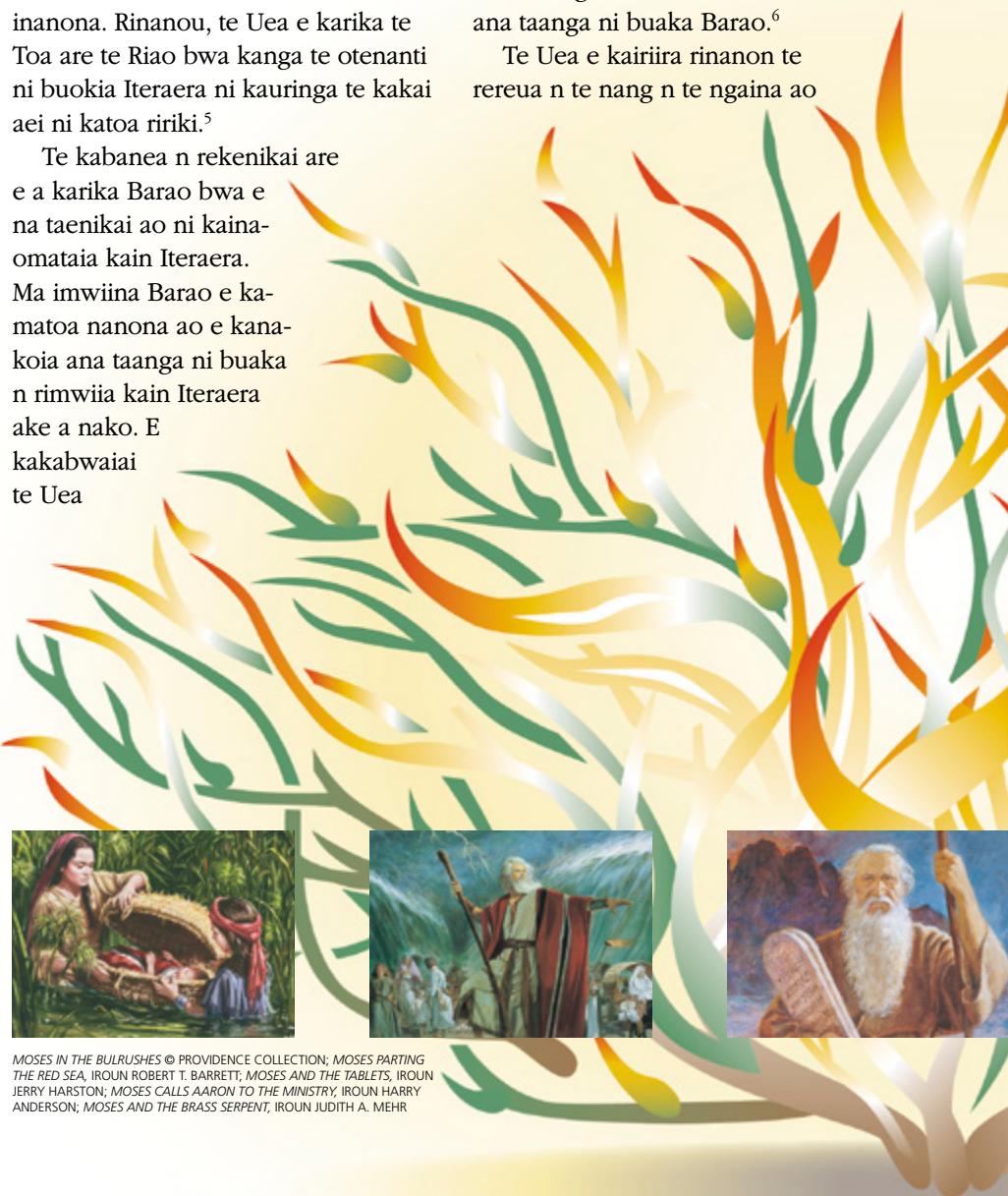
I oki nako Aikubita man tuanga
Barao bwa e na kainaomataia ana
aomata te Uea, ma irarikina e kariki-
rakea aia mwakuri. Te Uea e kanakoi
rekenikai nako aoia kain Aikubita, ma
Barao e teimatoa n rawa ni kainaomataia
kain Iteraera. Te kabanea n reke-
nikai bon te anera ni kamaunank
are e tiringia moan n nati ni mwaane
man utu ni kabane iaon Aikubita. A
kawakinaki Ieraera mairoun te anera

ni kamaunank man kawanakaoan
raraan te tiibu te teei ae moan raoiroi
iaon aia mataroa ao n nikiran mataroa
inanona. Rinanou, te Uea e karika te
Toa are te Riao bwa kanga te otenanti
ni buokia Iteraera ni kauringa te kakai
aei ni katoa ririki.⁵

Te kabanea n rekenikai are
e a karika Barao bwa e
na taenikai ao ni kaina-
omataia kain Iteraera.
Ma imwiina Barao e ka-
matoa nanona ao e kana-
koia ana taanga ni buaka
n rimwiia kain Iteraera
ake a nako. E
kakabwaiai
te Uea

ma te mwaaka ni katabwena Tari ae
Uaura, ao ti kamaiuaki iaon te tano
ae mau ngke taari e bwaro nako aoia
ana taanga ni buaka Barao.⁶

Te Uea e kairiira rinanon te
rereua n te nang n te ngaina ao

te boua ae te ai n te bong. E kateimatoaira ma te ran, te berena, ao te man ni kiba ae te kuere.⁷

I tamwarakea te Maunga ae Tinai, ike I tiku iai 40 te bong ao ni karekei Tua ake Tebwina mairoun te Uea. Ngke I oki man te maunga, a tia Iteraera n aki butimwaea te Atua ao ni karaoa katotongan te kao ae karaoaki man te koora n taromauria. Aki manga tau ni karekea ana tua te Atua ae e a tia n anganai, ngaia ae I a urui mwaae aika inanova. I oki nakon te maunga, ike e anganai te Uea te tua ae uare-

reke riki are e aranaki n arau—ana tua Mote.⁸

N te re-reua ao te

Uea e kaota nakoiu te baire ni katea te tabaenako, ke te tembora ae kona ni uouotaki. Ti uouota te tabaenako inanon mwanangara n te aro bwa ti na nebonebo inanova. Inanon te tabaenako, aomata a karekei otenanti ao I taetae nakon te Uea “ni kaitara ma ngaia, n ai aron te aomata ae taetae nakon raona.”⁹ Te Uea e kaota naba nakoiu aron karaoan te ati ni berita, te bwai ae kakawaki ae tabu are e katokaki raoi inanon mwakoron te tabaenako ae te kabanea n tabu, te Tabo ae moaniban te Tabu.¹⁰

Ngke e kanakoia “naeta aika tiritiri” te Uea bwa a na katuia Iteraera, I tuangaki bwa n na karaoa te naeta man te buraati ao ni karieta n te boua n te aro bwa nake a tenaaki irouia naeta a na kona n taraia ao ni kamaiuaki. Ma ibukin aia kainikatonga ao bebeten te

mwakuri, a mwaiti aika aki taraia ao n tokina a mate.¹¹

Te Uea e katiotioia tenaan Iteraera i nanon te rereua 40 te ririki imwain are e kariaia bwa a na rin n te aba ni berita.¹² I aki rin ma I “uotaki rake iroun te Tamnei” nakon te Uea.¹³ ■

BWAI AIKA A NA TARAKI

1. Bruce R. McConkie, *Mormon Doctrine*, 2nd ed. (1966), 515; tara naba Te Tua Kaua 18:15–19.
2. Tara Te Otinako 1; 2:1–10.
3. Tara Te Otinako 2:11–22; Doctrine ao Covenants 84:6.
4. Tara Te Otinako 3; 4:1–17.
5. Tara Te Otinako 5–12; Etekiera 45:21.
6. Tara Te Otinako 14.
7. Tara Te Otinako 13:21–22; 15:22–27; 16:17:1–7.
8. Tara Te Otinako 24:18; 31:18; 32; 34.
9. Te Otinako 33:11
10. Tara Te Otinako 25–29; 40:21.
11. Tara Warekaia Iteraera 21:6–9; 1 Nibawai 17:41; Aramwa 33:19–20.
12. Tara Warekaia Iteraera 14:33–34.
13. Aramwa 45:19.

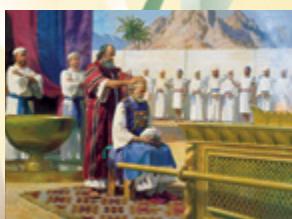
BWAOKIN TE KOAUA: MOSES

Ana Koroboki Moote: N ikotaki ma ana boki Moote n te nte Baibara: Karikani Bwai, Te Otinako, Nakoaia Ibonga, Warekaia Iteraera, ao Te Tua Kaua.

Tabera imwain te maiu ae mamate aei: e rineaki bwa e na kairiiri ni boong aikai (tara Abraham 3:22–23)

Tabera n te maiu ae mamate aei: e kairia kain Iteraera bwa ana otinako mai i Aikubita; karekea te tua iaon te Maunga are Tinai (tara Te Otinako 12; 20)

Tabera imwin te maiu aei: e kaoti iaon te Maunga te Bitaki, n anga kingin te nakoanibonga nakon Betero, Iakobo, ao loana (tara te Kairi nakon Booki Aika Tabu, “Transfiguration,” scriptures.lds.org); e kaoti n te Kirtland Tembora i Ohio, USA, n Eberi 3, 1836, kaokakin kiing n ikotakin Iteraera nakon loteba Timiti (tara D&C 110:11)

ITIUA TE BONG NI KAROKOA TE ITITA

Ngkoe ma am utu kam kona n reirei taekan te bwai ae karaioia Iesu ngke E maeka iaon te aba. Moanna n te Tabati imwain te Itita. Ni katoa bong, wareka te boki ae tabu, karaaoia te mwakuiri ni kakukurei, ke anenea te anene (ke te anene teuana iaon te kuna anne). Imwiina ao koroia ao kanimwa tamnein Iesu inanon te bwaoki ae akea kanoana are e kaineti ma te karaki n te boki ae tabu. Ngkana a bane ni kaonaki bwaoki, Itita e nang roko! ■

BONG
1 Te Tama are i Karawa e kanakoa Ana rikitemanna, Iesu Kristo, bwa e na bungiaki iaon te aba.

- Ruka 2:4–7
- "He Sent His Son" (*Aia Boki n Anene Ataei*, 34).

BONG
2 Bon te ataei ngkoa Iesu. Ti kona n riki n Ai arona man karaoan ae raoiroi ao n akoi.

- Ruka 2:40,52
- "Jesus Once Was a Little Child" (*Aia Boki n Anene Ataei*, 55).

BONG
3 Iesu e kawakin ni kabane ana tua te Tama are i Karawa, n raonaki ma te tua are e na bwabetitoaki.

- Mataio 3:13–17
- "When Iesu Kristo Was Baptized" (*Aia Boki n Anene Ataei*, 102).

BONG
4 E karaoi kakai aika mwaiti lesu, n aron kamaiuakia aomata aika aoraki, buokaia aomata bwa aonga n noraba, ao ni katoka te angibuaka.

- Mareko 4:36–39
- "Tell Me the Stories of Jesus" (*Ai Boki n Anene Ataei*, 57).

BONG

5 N te Kabanea n Amwarake, lesu e tuangiia Ana reirei bwa a na taua te toa bwa te kawai ae a na Uringnga iai. Ngkana ti taua te toa ni katoa wiiki ngaira naba ti kona n uringa te Tia Kamaiu.

- Ruka 22:19–20
- Taetae nakoia am karo ibukin te bwai ae ko kona ni karaoia bwa e na buokiko n iangoa lesu n tain te toa n te Tabati aei.

BONG

6 Irukina bwa te Tama are i Karawa ao lesu a tangiriira, e roko lesu nakon te aonaaba bwa e na kamara-kaki ibukin ara bure, bwa ti aonga ni kabwaraaki ara bure ao n okirikaaki nakon te Tama are i Karawa.

- Ruka 22: 41–44
- Tera ae ko kona ni karaoia n te bong aei ni kaotia nakon lesu bwa ko kakaitau ibukin Ana karea?

7

BONG

7 Imwiin tikuna n te ruanimate inanon teniuia te bong, lesu e a tia ni manga kautaki. Irukina bwa E a tia ni manga kautaki, ti bane naba ni kona ni manga kautaki.

- Ioane 20:15–17
- Ruka 24:36–40
- "E koaua bwa e a manga maiu riki lesu?" (Aia Boki n Anene Ataei, 64)

Ko kona n ongora nakon taian anene n te bootaki ni kakukurei aei n te lds.org/music.

E KABONGANAIRA TE UEA NI KAKOROA NANON

Ana Mwakuri

*Ukoukoraia aika kainnano ao te ibuobuoki nakoia aika rotaki n te
kanganga a rangin ni kakawaki nakon ae nanonaki bwa ana reirei Iesu Kristo.*

Iroun Neil K. Newell

Mwakuri n Ibuobuoki n te Warebea

Ntain te Bwaka ae Korakora ni kaubwain te United States are e riki imarenan 1929 ao moan 1949's, ono man beretitenti n te titeiki man te Salt Lake Valley a bootaki ni maroroakina te kanganga n te rongo ao te baki ae a rikirake are e rotiia angia kaain te Ekaretia.¹ E ngae ngke te kanganga ni kaubwain te aba e rotia aomata n taabo ni kabane, e a tia n rangin n rotaki Utah n tingaia.²

N te tai anne, taan kairiiri n te Ekaretia a karako kau-bwaia ni buokia ake a kainnana te ibuobuoki. A kona ni kabonganai angabwai n aki mamamatam, eng, ma e rikirake te kainnano n aron ae e tataneiai te aba iai. Ian ana kaetieti te Bitiobiriki n Tararua, te tabo ni kamakuri ae te Deseret Employment Bureau e a tia ni kateaki ni moan te ririki ae 1900 tabun. Ma e aki tau ni buoka te aekaki ni kainnano ae korakora anne.

Taan kairiri aika onoman n te nakonibonga a ataia bwa ngkana a na buokaki kaain aia titeiki, aki kona n tataninga. A riai ni karaoa te mwakuri n te tai naba anne. A moanna man kamwakuraia aomata. A baireia mwaane ao ni utia nakon te tawaana ike a kona n uniki aroka. N onea mwiin aia mwakuri, taan ununiki aika kukurei a anga te buoka n te amwarake nakoia mwaane. Nikirana a uotaki nakon te autinikaikobwai ao n tibwatibwaaki nakoia tabeman ake a baki. Ngke e tabe n rikirake te anganano, a moanna aomata Aika Itiaki ni katikui inanon tiin amwarake

ni kawakin. Aio bon moanakin te burokuraem n te warebea n taai aikai.

Wanibwi te ririki imwiina, taan kairiiri n te Ekaretia n taai aikai ni kabuta te aonaaba a tararuia aia taan taromauri ao n namakina te aeka n nano ni karoko irouia aika kainnano.

N te maungatabu ni kabuta n Okitobwa 2011, e taku Beretitenti Dieter F. Uchtdorf, te Kauoma ni Kauntira n te Moan Beretitentii: "N tainako ao ti aki toki n namakina kainnanoia kain rarikira, ma te kantaninga bwa temanna mai keraroa e na kaoti ni buki kainnano aikanne. Tao ti na tataningaia taan rabakau ma rabakauia ae onoti ni katoki kanganga aika onoti aikanne. Ngkana ti karaoa aei, ti kakeaia kain rarikira n te mwakuri n ibuobuoki are ti kona n anga, ao ti kakea tibwangara ni beku. Ngkai akea te bwai ae bure ma taan rabakau, ti na kaitarai: e na bon aki tau mwaitia ni katoki kanganga ni kabane. Irarikin anne, e a tia te Uea ni katauraoa te nakoanibonga ao ana bootaki nakoira ni kabuta te aonaaba."³

Te wewete aei ibukia taan kairiiri n te Ekaretia ao membwa ni karaoa te mwakuri man ana kairoro te Tamnei ae Raorioi e a tia ni kairia aika mwaiti ni kabuta te aonaaba, n aron are e taekinna Beretitenti Uchtdorf, "iangoia i bon [ibukiia]."⁴ A tauraoi ni mwakuri ao n iangoia ni bwaai ni kabane naake rarikin ao kainnano, aika aoraki ao a kara-wawataki" (D&C 52:40).

Ecuador

Ngke Bitiobi Johnny Morante i Guayaquil, Ecuador, e taraiā membwa n ana uoote, e rikirake tabeaiangan na-nona. A rangi ni mwaiti utu aika a korakai ni kani karekei bwaai aika bebete n te maiu. E tangiria ni buokia, ngaia ae e maroroakinna ma ana taan kairiiri n te uoote ao ni uota te kanganga anne nakon te Uea.

Ngkai te mwakuri n te aono anne e karako, e moanna ni mwakuri ma kurubu n aine aika 11 kaina, ni kaungaia bwa a na kakaea te anga ni wakina te bitineti ae uarereke. A noria aine aikai bwa iai kainnanoan bwai ni kaitiaki aika a matoatoa, ao ni bebete booia, ao a kan ataia bwa a na kona ni karaoi ao ni kaboi nako bwaai aikai n aia kaawa. Ma a na kanga n ata aron karaoan bwaai ni boobwai aikai?

N te tai aei, Bitiobi Morante e moanna ni kina te aine ae akea ana mwakuri n ana uoote ae a tia ni mwakuri n te tabo n ni kareke bwai n aoraki. Ngke aine ake 11 a bubutia ngkana e kona n ibuobuoki, e rangin ni kukurei n reireinia bwa a na kanga ni karaoi bwaai n ibuobuoki aika mano, man matoatoa.

A karaoi aia babaire ibukin aia bitineti, kateimwabei aanon te kawa ake a na kona ni mwakuri iai aine aikai, rinei bwaai aika a na karaoi, ao ni bairea aron baketenakia ma korean taekaia.

Inanon tabeua te namwakaina, a tia ni katea aia tabo ni kabobwai ao ni karekeia te mwane ae tau ni kauarerekeia te rongo ao n ibuobuoki ni karekeia kainnanoia aia utu.

Ngke manatia n te kambwana ni bwainaoraki a reiakina taekan te bitineti aei, a moanna ni kan ongora nakon karakinan te tia anga bwai n aoraki ae akea ana mwakuri. N tokina a intawiunna ao a kamwakuria bwa e na tararua oin aia kambwana.

Rutia

N te Uoote ae Rechnoy i Moscow, Russia, Galina Goncharova, are e mwakuri bwa te tia koro rongorongo n te uoote, e marannako iaon tabeua aiti ao ni maoto baina ni kauaai. E uotaki nakon te onaoraki, ike e kabaeaki man tauaki baina ma te bwai teuana. E aki kona n amwarake ke ni karina kunnikaina i bon irouna. E aki kona ni kaara irana ke ni kaeka te tarebon.

Ngke a ata te bwai ae riki kaain ana uoote, a kaeka n te tai ae waekoa. Kaain te nakoanibonga anganna te

kakabwaia ao ni mwakuri ma ainen te Bootaki n Aine ni karaoa te tai ae a na kona n tutuo te aine ae tamaroa aei ao ni buokia ni kainnanona.

Vladimir Nechiporov, te tia kairiiri n te mition n te uoote, e taku, “Ti uringa te taetae are e taekinaki n te maungatabu ni kabuta ibukin katotongan tamnein Kristo are akea baina.⁵ Iai ae a tia ni kanimwa te bwai iaan te tamnei anne ma korobokiana ae kangai, ‘Ngkoe au tabonibai.’ Ibukin

Imwiin marannakon Galina Goncharova ao e mwaoto baina, raona n aine n aia Bootaki Aine a riki bwa baina.

tabeua te wiiki te aine ae tamaroa aei akea te bwai ae kona ni karaoia bon irouna, membwa n te Uoote ae Rechnoy a namakina te reitaki ma ngaia n te karaki anne. Ti a riki raoi bwa ana tabonibai.”

Biribin

Ngke e oreaki aanon Biribin n te Angibuaka ae Washi inanon 2011, e karika te ieka n te aono man korakoran te ran ao te ang. Tabeua mweenga aika 41,000 mwaitia a bon uruaki, ao e raka iaon 1,200 aomata ake a bua maiuia.

Imwain te ieka, Max Saavedra, te beretitenti n te Cagayan de Oro Biribin Titeiki, e a tia n namakina te kai-roroaki bwa e na waekoa ni katea te tiim ni kaeka ae tawé. E bairei komete bwa a na kakoroi nanon mwakuri aika kakaokoro—bwai ni kabane ake man te kakaae nakon

te kamaiu ni bwaai ao bwain aoraki aika kataweaki are e na anganaki te aomata ae aoraki ke n ikoaki imwain reken bwain aoraki ni karekean te amwarake, te ran, a o te kunnikai.

Ngke e a kerikaki te ran nakon tiana ae mano, taan kairiiri n te Ekaretia ao membwa a ikotaki. A koroi rongorongon taekan kamaiuakia membwa n tatabemaniaa nako ao n rinanoa aron te urubwai. Temanna te membwa e anga kaibeti aika taian rabwa ni uotia membwa aika a bua ni kamaiuia. A kaukaki auti ni bootaki ni karekei katantan nakoia ni kabane aika kainnanoa te amwarake, te kunnikai, burangketi, ao te tabo ae a na kona n tiku iai teutana te tai. Te ran ae itiaki bon te kainnano ae kakaiaki, ngaia ae Beretitenti Saavedra e reitaki ma te tia bitineti ae bwaibwai n te turaki n ai, ao ni uota te ran ae itiaki nakon tienta n otinako n te auti ni bootaki. Membwa aika iai rabakauia iaon te rabakau ni bwainaoraki a buokia naake a ikoaki.

N te tai are a tia ni buokaki iai membwa n te Ekaretia, Beretitenti Saavedra ao kaain ana tiim a kawari tienta ni kamwaingn te kaawa ao n anga te ibuobuoki. A uoti nakoia amwarake ao bwaai n ibuobuoki riki tabeua. A mwaiti membwa, e ngae ngke a tia ni bua mweengaia, a kakeaia ni buokia tabeman n te tai naba anne imwiin te angibuaka. Ngke e toki te karau ao e mwau aontano, Baai n Ibuobuoki man te Moomon aika anga nanoia man titeiki aike teniuia a nako ni mwakuri n tibwatibwai buoka n raonaki ma te ibuobuoki n te kaitiaki.

Brazil

Inanon kawan Sete Lagoas, Brazil, bon te tabo ni katan tan ibukiia aine aika mwaku ae maiuia a tia n rotaki man kabonganana te mangin n te aro ae aki riai. A keiaki ni kamaiuia ni katoabong. Iai aia ai n umum ae uarereke ae kona ni karika tao 30 te kariki n te bongina. E ngae ngke a tia aine ni karekei tabeua buoka man te bootaki n ibuobuoki, a karekea ae aki tau ibukin kanaia. Ngke a tia taan kairiiri n te Ekaretia man te Titeiki i Sete Lagoas Brazil n atai kainnanoia aine aikai, a tangiria ni kan ibuobuoki.

A taetae ma aine ibukin bwaai aika kainnanoi. A taku aine bwa a kona ni karaoi riki kariki aika mwaiti, aki ti kona ni kamwarakeia i bon irouia ma a kona ni kaboi nako tabeua kariki ao ni kareke mwane teutana ibukin kainnanoan te mwane.

Taan kairiiri n te Ekaretia ao membwa a mwakuri ma te taanga ni buaka n te tabo ao te reirei n te kaawa ni kankoraoi aroia aine aikai. Ma ana ibuobuoki te Ekaretia n te mwane ao taan anganano man te Ekaretia ao te kaawa, a kona ni katea te tabo ni kariki ae boou—te tabo are a kona iai aine ni karaoi 300 te kariki ni katoabong.

Ma te mwane are a tia ni kareke, a tia aine n te tabo ni karao kariki ni kona n kateirakeia aia moa n tia mwakuri—te aine temanna n te tabo ni katantan.

Te Mwakuri ni Warebea

N aroia taan kairiiri aika a kairaki mai ieta n te Ekaretia tebwina te ririki n nako ake a nora te kainnano are irarikia ao n rawa n tannako mai iai, taan kairiri ao membwa n te Ekaretia ni kabuta te aonaaba a karaoa ae ti tebo n oin aia aono ao n oin kawaiia.

Ngke e taetae Beretitenti Uchtdorf ibukin tabeakinia tabeman, e taku: “Tiaki ana kawai te Uea bwa ko na tekateka irarikin te raanga n ran ao n tataninga te ran bwa e na nako imwain ae ti rinanona. Ana roko ni kabane, a tauraoi ni mwakuri, nako ni mwakuri, ao ni katea te buriti ke te booti n rinanon ranin marawan ara kanganga.”⁶

Ukoukoraia aika kainnano ao te ibuobuoki nakoia aika rotaki n te kanganga e rang ni kakawaki nakon ae nanonaki bwa ana reirei Iesu Kristo. Bon te mwakuri are e karaoia Iesu Kristo ngke E buokia aomata n Ana tai. “Te mwakuri aei ni karaoia n ana kawai te Uea tiaki te bwai ae kaokoro n ana burokuraem te Ekaretia,” Beretitenti Uchtdorf e kabanea. “E aki kona n aki tabeakinaki ke ni katukaki. E rangin ni kakawaki nakon ara reirei; ngaia bon boton reirein ara aro.”⁷ ■

BWAI AIKA A NA TARAKI

1. Aman mai ibuakoa beretitenti n te titeiki aikai—Hugh B. Brown, Harold B. Lee, Henry D. Moyle, and Marion G. Romney—ana weteaki imwiina bwa Abotoro, ao ni kabane ake aman ana riki imwiina bwa kaain te Moan Beretitentii n te Ekaretia. Harold B. Lee e riki bwa te ka 11 ni Beretitenti te Ekaretia.
2. N te 1930, e a tia Utah n riki bwa te kauoua ni kabanea ni bubura irouia aika akeia aia mwakuri n te United States. Tara Garth L. Mangum ao Bruce D. Blumell, *The Mormons’ War on Poverty: A History of LDS Welfare 1830–1990* (1993), 95.
3. Dieter F. Uchtdorf, “Providing in the Lord’s Way,” *Liahona*, Nobembwa 2011, 54.
4. Dieter F. Uchtdorf, “Providing in the Lord’s Way,” 55.
5. Tara Dieter F. Uchtdorf, “You Are My Hands,” *Liahona*, Meei 2010, 68.
6. Dieter F. Uchtdorf, “Providing in the Lord’s Way,” 55.
7. Dieter F. Uchtdorf, “Providing in the Lord’s Way,” 55–56.

Membwa n te Moan Beretitentii ao te Kooram n Abotoro n te Tengaun ma Uoman bon burabeti, taan mamata, ao taan kaotioti n taai aikaiake a tei bwa “taan kakoaua n aran te Kristo ni kabuta te aonaaba” (tara D&C 107:23). Ibuken anne, iai tabeia ni kaota aia koaua iaon aron Jesu Kristo n Atua ao n Ana mition bwa te Tia Kamaiu ao te tia Kabooi maiuia kaain aonaaba.

N ni kiibu ake imwiina, mwaane aika a rineaki ao n taekinaki a tibwaua aia koaua n Ana Mwakuri ni Kamaiu te Tia Kamaiu, te Mangauti, ao koauan maiuna.

Te Tia Kakoaua ae Onoti E Kakoaua te Kristo ae Maiu

Iesu Bon Te Tia Kabooi Maiura

“Ma nanou ni kabane ao na-non tamneiu ae korakora, I tabekarake bwanaau bwa te tia kakoaua n te koaua ae onoti ao ni katanoata bwa e maiu te Atua. Iesu bon Natina, ti Ana Riki Temanna te Atua n te rabwata. Ngaia bon te Tia Kabooi Maiura; Ngaia bon ara Tia Raoi ma te Tama. Boni Ngaia are e mate iaon te kaibangaki ni kamaiura man ara bure. E riki bwa te moa n uaa n te Mangauti. Bukina bwa E mate, a na bane ni manga uti. O, ai kaku-kureira te rongorongo ae reke: ‘I ataia bwa e maiu au Tia Kamaiu!’ [‘I Ataia Bwa E maiu Au Tia Kamaiu,’ *Anene*, nambwa 136].”

Beretitenti Thomas S. Monson, “I Know That My Redeemer Lives!” *Liahona*, Meei 2007, 25.

Ngai Te Tia Kakoaua

“Ngai te tia kakoaua ni Manga Utin te Uea ae koaua raoi n aron are I mena ikekei n te tairiki ma ana reirei ake uoman n ana auti iaon te kawai are Emauti. I ataia bwa E maiu n aron naba Iotebwa Timiti ngke e noora te Tama ao te Nati n te ota ae raneanea n te ingabong n te buakonikai i Palmyra. . . .

“. . . I kakoaua ngkai te tia kakoaua ibukin te Tia Kamaiu ae uti ao Te Tia Kabooi Maiura.”

Beretitenti Henry B. Eyring, *Te Moan ni Kauntira n te Moan Beretitentii*, “Come unto Me,” *Liahona*, Meei 2013, 25.

Te Mwakuri ni Kamaiu ao te Kamaiuaki

“Te Atua te Tama boni ngaia are e korea te euangkerio; boni mwakoron ana baaire ni kamaiu te Atua ae kakawaki, ke te baire ibukin kaboaan maiura, E atongaki bwa ana euangkerio Iesu Kristo bukina bwa ana Mwakuri ni Kamaiu Iesu Kristo are e karaoa kaboaan maiura ao te kamaiuaki bwa e na kona ni karaoaki. Rinanon te Mwakuri ni Kamaiu ni kabane mwaane, aine, ao ataei a bane ni kamaiuaki man te mate n rabwata, ao ana bane ni kamaiuaki man oin aia bure ti ngkana a kariaia ao a ongotaeka nakon ana euangkerio Iesu Kristo. . . .

“N aei ao I kaota au koaua ma nanou ao au iango ni kabane.”

Beretitenti Dieter F. Uchtdorf, *Kauoman ni Kauntira n te Moan Beretitentii*, “Have We Not Reason to Rejoice?” *Liahona*, Nobembwa 2007, 19, 21.

Iesu Bon te Kristo

"I ataia bwa te Atua bon Tamara. E kabwarabwara Ana Rikitemanna, Iesu Kristo, nakon Iotebwa Timiti. I taekinna nakoimi bwa I ataia bwa Iesu bon te Kristo. I ataia bwa E maiu. E bungiaki n te kabanea n tai. E reireia Ana euangkerio ao e kataaki. E korakai ao e tauraki ao ni mangauti n te kateniua ni bong. Ngaia n aron Tamana, iai rabwatana n iriko ao n rii. E karaoa Ana Mwakuri ni Kamaiu. I kaota au koaua Ibukina. Ngai bon te tia kakoaua Ibukina."

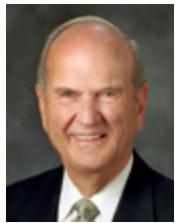
Beretitenti Boyd K. Packer,
Beretitenti man te Kooram n
Abotoro n te Tengaun ma Uoman,
"Tengaun ma uoman," *Liahona*,
Meei 2008, 87.

Te Kamaiu ibukin te Utu

"[Iesu Kristo] bon boton raoi te iango n ana baire te Tama ae akea tokina, te Tia Kamaiu are e kautauraoki bwa e na riki bwa te tia kabooi maiuia aomata. E kanakoa natina ae tangiraki te Atua bwa e na tonakinaki iaon Bwakan Atam ao Ewa. E roko nakon te aonaaba bwa ara Tia Kamaiu ao te Tia Kabooi maiura. E tokanikai iaon kangangan te mate n rabwata man kakean Oin maiuna. Ngke E mate iaon te kaibangaki, ao Tamneina e maenako ma Rabwatana. N te kateniua ni bong ao a manga ikotaki Tamneina ao Rabwatana n akea tokina, n aki kona ni manga raurenako."

Unmwaane L. Tom Perry man te Kooram n Abotoro n te Tengaun ma Uoman, "The Plan of Salvation," *Liahona*, Nobembwa 2006, 71.

Boton te Mwakuri n Rongorongan te Aomata

"Ana Mwakuri ni Kamaiu te [Tia Kamaiu] e riki i Ketetemwane, ike maonona ai aron timtim n raraa aika korakora (tara Ruka 22:44), ao iaon Korokota (ke Te Tabanou), ike E tabekaki rake iai rabwatana iaon te kaibangaki nakon te 'tabo n tabanou,' are e kabwarabwara te mate (Mareko 15:22; Mataio 27:33; tara naba 3 Nibwaai 27:14). Te Mwakuri ni kamaiu ae akea tokina aei e na kamaiua te aomata man te mate ae korakora (tara 2 Nibwaai 9:7). Ana Mwakuri ni kamaiu te Tia Kamaiu e na karika te manga uti bwa te bwai ae koaua ao te maiu ae akea tokina ae na riki nakoira ni kabane. Ana mwakuri ni kamaiu e riki bwa boton te mwakuri n rongorongan te aomata."

Unimwaane Russell M. Nelson man te Kooram n Abotoro n te Tengaun ma Uoman, "The Peace and Joy of Knowing the Savior Lives," *Ensign*, Ritembwa 2011, 20; *Liahona*, Ritembwa 2011, 22.

Te Karea ibukin te Bure

"Iesu Kristo e kaitara ma te rawawata ae akea kabotauana ni Karikia bwa te karea ibukin aia bure ni kabane. Te karea anne e karekeea te kabanea n tamaroa—te Tiibu te teei ae akea buakakana ao akea barekana—ibukin ataakin te buakaka—aia bure kaain aonaaba. . . .

"Te anga karea anne—ana Mwakuri ni Kamaiu Iesu Kristo—boni boton te baire ni kamaiu. . . .

"I ataia ae Iesu Kristo bon ti Ana Rikitemanna te Atua te Tama ae Akea Tokina. I ataia bwa ibukin Ana anga karea ni kamaiu, iai ara koaua n te aki mate ae toki te maiu are akea tokina. Bon ara Uea, ara Tia Kamaiu, ao ara Tia Kabooi Maiura."

Unimwaane Dallin H. Oaks man te Kooram n Abotoro n te Tengaun ma Uoman, "Anga Karea," *Liahona*, Meei 2012, 19, 22.

E Kaira Ana Ekaretia te Tia Kamaiu n te Bong Aei

“Ana Mwakuri ni Kamaiu Iesu Kristo bon mwakuron ana baire Tamara are i Karawa ae rang ni kakawaki ibukin ana mwakuri n te aonaaba aei ao ibukin kamaiuakira. Ai kukureira ngaira ngkai e aki rinnako Tamara are i Karawa ma e taua arona n Tama ni kamaiua Natina ae Tangiraki. Ibukina Ana tangira ae akea tokina ibukim ao ibuki, E kariaia Iesu bwa e na katia Ana mition ae a kaman taekinna bwa e na riki bwa te Tia Kabooi Maiura. . . .

“Iesu Kristo, te Tia Kamaiu ao te Tia Kabooi Maiuia aomata ni kabane, e aki mate. E maiu—Natin te Atua ae a tia ni manga kautaki e maiu—anne au koaua, ao E kaira ana mwakuri Ana Ekaretia n te bong aei.”

Unimwaane M. Russell Ballard man te Kooram n Abotoro n te Tengaun ma Uoman, “Te Mwakuri ni Kamaiu ao Kakawakin Temanna te Tamnei,” *Liahona*, Meei 2004, 85, 86.

Ara Kantaninga, Ara Tia Raoi, Te Tia Kabooi Maiura

“E mena kamanoara iroun [Tamara are i Karawa] ao Natina ae Tangiraki, Iesu Kristo. I ataia bwa e tangiriko te Tia Kamaiu. E na kakoaua am kekeiaki ni kakorakora am koaua n te aro bwa e na riki bwa te mwaaka ae kororaoi ibukin te raoiroi ni maium, te mwaaka are e na kamatoko n taai ni kainnano ao n anganiko te rau ao te aki nanououa n taai n nanououa.

“Ngkai ngaia temanna maibuakoia Ana Abotoro ae kariaiakaki bwa e na kaota ana koaua Ibukina, I kakoaua ma te aki nanokoraki bwa e maiu te Tia Kamaiu, bwa E a tia ni manga kautaki, te aomata ae kakukureiaki ma te tangira ae kororaoi. Ngaia bon ara kantaninga, ara Tia Raoi, ara Tia Kabooi Maiura.”

Unimwaane Richard G. Scott man te Kooram n Abotoro n te Tengaun ma Uoman, “Mwaakan te Kakoaua ae Korakora,” *Ensign*, Nobembwa 2001, 89; *Riaona*, Tianuare 2002, 103.

Nimakin te Mwangko ae Mao

“N te Onaroka are i-Ketetemwane, ara Tia Kamaiu ao Te Tia Kabooi Maiura e aki kerikaki man nimakin te mwangko ae mao n te Mwakuri ni Kamaiu [tara D&C 19:16–19]. Ao iaon te kaibangaki E a manga rootaki riki ni karaoan nanon te Tama, ni karokoa E kona ni kangai, ‘E a tia’ [Ioane 19:30]. E a tia ni keiaki ni karokoa te toki. Ni kaekaan ana ongotaeka ae kororaoi te Tia Kamaiu n tei ni matoatoa, e taekinna Tamara are i Karawa, ‘Nooria natiu ae Moan te Tangiraki, are I kakatonga irouna, are e a tia ni mimitong arau irouna,’ [3 Nibwaai 11:7].

“. . . Ti a neboa aran te Atua man teira ni matoatoa ma ara Tia Kamaiu, Iesu Kristo. I kaota au koaua ae onoti bwa E maiu.”

Unimwaane Robert D. Hales man te Kooram n Abotoro n te Tengaun ma Uoman, “Teei ni Matoatoa n Taabo aika Tabu,” *Liahona*, Meei 2013, 51.

Bon Ti Ana Riki Temanna n Nati te Atua ae Kororaoi

“I ataia bwa te Atua e mena n tainako ao ni kawai nako ao ni kanganga ni kabane bon te Tama i Karawa ae tangira, ao ni kakabwara bure. I ataia bwa Iesu bon ti natina ae E kororaoi, are e anganaki maiuna man ana kantaninga te Tama ao te Nati ibukin kaboan maiura ngaira ni kabane aika tiaki kororaoi. I ataia bwa E uti man te mate bwa e na manga maiu, ao bukina bwa E karaoia, ngkoe ao Ngai ti na manga karaoia naba.”

Unimwaane Jeffrey R. Holland man te Kooram n Abotoro n te Tengaun ma Uoman, “Te Uea, I Kakoaua,” *Liahona*, Meei 2013, 95.

I Ataia bwa E Maiu Te Tia Kamaiu

"I kaota au kakoaua ao au kakaitau ibukin ana anga karea te Uea Iesu Kristo ae akea tiana ao akea tokina. I ataia bwa e maiu au Tia Kamaiu. I a tia n rinanon mwaakana ni Kabooira ao mwaakana ni kamaiu, ao I kakoaua bwa mwaaka aikai a koaua ao a tauraoi ibukira n tatabemaniira nako. Ni koauana "ni korakoran te Uea" ti kona ni karaoi ao n tokanikai iaon bwaai ni kabane ngkai ti waaki rake inanon mwanangara n te maiu ae mamate.

Unimwaane David A. Bednar man te Kooram n Abotoro n te Tengaun ma Uoman, "The Atonement and the Journey of Mortality," *Ensign*, Eberi 2012, 47; *Liahona*, Eberi 2012, 19.

E Kakoroa Nanon Ana Mwakuri Kristo

"[Te Tia Kamaiu] e katoka Iaona 'rawawtan aia bure aomata' ao te 'kakamaku are e kona Taatan . . . ni karaopia' [James E. Talmage, *Jesus the Christ*, 613]. N te kawai aei E kekeiaki ni kai-tarai kataaki aika karioaki aika kewe ao kanganga aika korakora are e a kairia nakon Taurakina. Aio are e a kairia nakon manga utin Kristo n Tabatin te Itita. E kakoroa nanon ana mition ae tabu Kristo bwa te Tia Kamaiu ao te Tia Kabooira. Ti na tia ni manga kautaki man te mate ao ni manga ikotaki tamneira ma rabwatara. . . .

"I kaota au koaua n abotoro bwa e maiu Iesu Kristo ao bon te Tia Kamaiu ao te Tia Kabooi Maiuia kaain aonaaba. E a tia ni katauraoa te kawai nakon te kukurei ni koaua."

Unimwaane Quentin L. Cook man te Kooram n Abotoro n te Tengaun ma Uoman, "Ti Irira Iesu Kristo," *Liahona*, Meei 2010, 83–84, 86.

E Kaboi Maiura te Tia Kamaiu

"Karawawatakin te Tia Kamaiu i Ketetemwane ao kainnanona iaon te kaibangaki e kaboiria man ara bure man kanakoraoan kainnanoan te motiraoi are iaora. E karababa te nanoanga ao ni kabwarai aia bure ake a rairi nanoia. Te mwakuri ni kamaiu e kakeai naba ara bure ake a tia ni motikaki taekara nako iai man te kamaiuaki ao ni buokira ibukin te kammarakaki ae ti teimatoa ni karekea n aki atai. "Bwa taraia, e a tia ni kammarakaki ibukiia aomata ni kabane aika maiu, n ai aroia mwaane, aine, ma ataei, aika kaain ana utu Atam' (2 Nibwaai 9:21; tara naba Aramwa 7:11–12). . . .

" . . . Kabanean kaboan maiura iroun Iesu Kristo ao Irouna n tingaia. I na-norinano ao ni kakaitau ni kinakina Ngkai Ngaia te Tia Kabooi Maiura."

Unimwaane D. Todd Christofferson man te Kooram n Abotoro n te Tengaun ma Uoman, "Kaboan Maiura," *Liahona*, Meei 2013, 110, 112.

Te Mangauti ao te Maiu Te Tia Kamaiu

"Ni bwaai ni kabane, ti katanota ara Tia Kamaiu ao te Tia Kabooi Maiura, Iesu Kristo. Bwaai ni kabane ake iai iroura—bwaai ni kabane ake ti na bwaibwai iai—ti bae Irouna. . . .

"A kaokiokaki Ana taeka rinanon taian tienture:

"Boni Ngai te manga-uti, ao te maiu, ane onimakinai, ngkana tao e boni mate, ao e na manga boni manga maiu:

"Ao ane maiu ma n onimakinai ao e na bon aki mate' (Ioane 11:25–26).

"Tariu ao mwaneu, E maiu, E tia ni manga kautaki. E kaira Ana mwakuri ae tabu iaon te aba."

Unimwaane Neil L. Andersen man te Kooram n Abotoro n te Tengaun ma Uoman, "Come unto Him," *Liahona*, Meei 2009, 80.

KAEKAAN TITIRAKI

**Tera aron tarakin te aomata
ae tia ni manga kautaki?**

"Imwiin are ti a tia n rinanon te maiu aei, ti na . . . neboaki n rabwatara, kainaomtaki man aoraki ao rawawata n aekaia nako, ao ni kaotia n ae rangin n tamaroa. Akea riki te bwai ae tamaroa ae ko na taraia nakon te mwaane ke te aine ae a tia ni manga kautaki. Akea te bwai ae anainano riki nakon ae I kona

n iangoia are e kona te mwaane [ke te aine] ni karekea nakon te rabwata are e a tia ni manga kautaki. Akea ae Itiaki ni Boong Aika Kaitira . . . ma anne e kaota ni koaua te kantaninga are e na roko ni moaningabongin te moan mangauti ao n tia ni kamimitongiaki, karietaaki imatan te Atua."

Beretitenti Lorenzo Snow (1814–1901), n Ribootin te Maungatabu, Okitobwa 1900, 4.

Iroun Unimwane
William R. Walker
Man te Itingaun

Katotonga TE BURABETI

Tabeua te ririki n nako, bon imwain te maungatabu ni kabuta, Beretitenti Thomas S. Monson e anga te reirei ae moan te tikiraoi. N te tai aei ao bon te tai ni botiia Mataniwi ni Kabuta ake a tia ni mwananga na-kon te Kawa ae Salt Lake, a mwaiti ake a roko man tabo nako n te aonaaba ake a beku iai bwa Beretitentii n te Aono. Ti a roko ni botaki bwa ti na reireiaki irouwia kaain te Moan Beretitentii ao Abotoro ake Tengaun ma Uoman.

Ngke e a roko te tai ni bowi, ni kabane a tara ni bane n roko ma ti Beretitenti Monson. Tabeua te miniti imwain wakin te bowi, e toki ara maroro n tatabemaniira ao ti tekateka ma te karinerine n ongora nakon te katangitang n te moan kaukuki, ni kantaninga te burabeti bwa e na roko.

Ti tataninga ma te taotaonnano ngke e a boo 9:00 n te ingabong ao n nako imwiina. Temanna e otinako n te mataroa n iteran te ruu teuana—ae ataaki n nooria ngkana e kainnanoaki te ibuobuoki. Ngke e oki, e taku “Beretitenti Monson e na raoni ngkami n te tai ae kimototo.”

Tao 15 te miniti imwiina, Beretitenti Monson e rinnako n te ruu. Ma te karinerine, ti teirake ngke e rin. Ti bon kukurei n noria ao ni kukurei n taraana ae marurung. Bon akea bukina ae otara bwa bukin tera e na rimwi.

Beretitenti Monson e kaineta te bwabete ao n taku, Tariu, I karautaeka n te rimwi, ma kainnabau e kainnanoai n te ingabong aei.”

E bon rang katikaki nanou ma te nanorinano, ao I aki toki n iangoa ana taeka.

Aio bon te bowi ae moan te kakawaki. Ni kabane aika taui nako n te Ekaretia aika rietata a ikotaki, ma Beretitenti Monson e katea te banna ni katoto nakoira ni kabane. Kainnabana e kainnanoia, ao e taua te tai ni karaoa tabena ibukina. Bon te reirei ae korakora. I aki uringji riki ake

Ngkana ti katotonga Beretitenti Monson ao ni kataia n riki n ai arona, ti na karekea te tokanikai n riki bwa ana reirei aika kakao-nimaki te Uea Iesu Kristo.

a taekinaki n te bong anne, ma I uringnga te reirei bwa: “Kainnabau e kainnanoai.”

Katotonga ana Banna te Burabeti

I tangiria ni kan anga nimaua kawai ake ti kona iai n katotonga ana banna Beretitenti Monson.

1. Ti kona n taekina te koaua, ao ti kona ni kukurei.

Inanon te Pearl of Great Price, te Burabeti Iotebwā Timiti e kabwarabwara “anuana ni kukurei” (Joseph Smith—History 1:28). “Kukurei” e kabwarabwara naba Beretitenti Monson.

N te tai teuana ao Beretitenti Monson e taku: “Ti . . . kona n rineia ni karekea te anua ae raoiroi. Ti aki kona ni kaira te ang, ma ti kona ni kaeti taian ie. N taekana teuana, ti kona n rineia ni kukurei ao n taekina te koaua, n aki taraia bwa tera are e roko iaon kawaira.”¹

N te bong teuana I tataninga i tinanikun ana ruu ni bowi te Moan Beretitentii. I a tia ni kaoaki nako ikekei bwa N na ira te bowi ni maroroakini bwain te tembora. I tekateka ni kainabwabu i tinanikun te ruu, n tii ngai. I taku bwa a tia ni waakina te boowi te Moan Beretitentii ao N na karinaki n raonii inanon tabeua te miniti.

Ni katoai nako katabuan tembora, Beretitenti Monson e boboto ana taratara iaoia ataei. E tangiriia ni kariniia ni bukamaruan atibun te maninginingin.

Ngke I tekateka ikekei, I kona n ongo ana kanimomoi temanna n ruo n rianna n te ruu are bubura. I iango ibon irou, "Iai ae e aki ota n te bwai ae e kakaraoaki ae riai. Ko na aki n ririaki ni kanimomoi i tinanikun ana aobiti te Beretitenti n te Ekaretia."

Te miniti are imwiina te tia kanimomoi e rairaki n te koona—bon Beretitenti Monson. E bon kukurei, ao e taekina te koaua. E kamaurai ma te akoi man taku, "I taku bwa ti nang waakina te bowi inanon tabeua te miniti."

E ngae ngke iai tibwangana ae rawawata n te Ekaretia ae bwanin, bon ngaia te banna ni katoto n te kukurei ao e kukurei anuana n tainako. Ti riai ni karaoa ae aron anne.

2. Ti riai n akoi ao n tangira nakoia natira.

E aki toki Iesu n tataekiniaiataei. Ana burabeti, ae Beretitenti Monson, e tataekiniai naba ataei. I a tia n nonoria, riki n tain katabu n tembora, arona n tangiriia ataei ao, man ana banna ni katoto, e reireiniira arora ae ti na karaoi nakoia. Ni katoa te katabu n te tembora e boboto iaoia ataei ana taratara. E tatangiria ni kariniia ni kaota tian te kateitei ao n tainako e kaoia bwa a na katuka te moota n atibun te maningininga ni kanikinaea tian te tembora. E karaoia bwa a na kukurei iai. E karaoia bwa a na ururingnga. E bubura ana momoangare n tainako nakoia. E kaungaia ao e kamoamoaia. Bon te bwai ae tamaroa noorakina.

Ana kamauri n tangira n tainako e airi ma te kabooi bai, karurua taningana, ao te kaunganano ni karaaoan te mwakuri ni mitinare ao te mare n te tembora.

Tabeua te ririki n nako e baireaki Beretitenti Monson bwa e na katabua te Tembora are te Oquirrh Mountain i Utah n ana rekenibong. N rokona n te tembora ao e a kaineta matan te mataroa n te tembora, te kurubu ni kairake a kaman ikotaki. A bon ataia bwa ana rekenibong Beretitenti Monson ibukina bwa a waaki n anenea "Kona Tekeraoi n am bonginibung" nakoina. E tei ao e kaitaraia ma te moangare ae bubura iaon moana. E kateitea naba baina are angko a kaira aia anene. N tokina a karina taekana "Ao a mwaiti riki." E taku nakoui, "Anne te mwakoro ae I tatangiria."

Ataei ao kairake n te Ekaretia a tatangiria, ao akea te nanououa irouia bwa e tatangiriia naba!

3. Ti kona n ira ana wirikiriki te Tamnei.

E taekina tabena Beretitenti Monson ni kabaeaki na-kon te Uea ao katabeana n ira ana wirikiriki te Tamnei ma taeka aikai: "Te bwai ae karewe are I a tia n rinanona I ataia inanon te maiu bon namakinan te wirikiriki ao karaoana ao imwina kuneakin are bon te kakokoroan nanon ana tataro temanna ke kainnanon temanna. Ao I tangiria bwa e na ataia te Uea bwa ngkana E kainnanao karaoan te mwakuri, Tom Monson e na karaoa te tabe anne Ibukina."²

Anne te banna are ngaira n tatabemaniira ti tangiria ni katotonga.

4. Ti kona n tangira te tembora.

E kinaaki Beretitenti Monson n rongorongan tai aika a nako bwa temanna te tia katea te tembora ae korakora n ongorongan te Ekaretia. Man te tai are e riki bwa te Beretitenti n te Ekaretia ni Beberuare 2008, e a tia n reitanako te mwakuri ae korakora ni katean taian tembora. N te kaonoua n riri n nakoana ni burabeti, Beretitenti Monson e katanoatai babaire ni katean 33 tembora aika a boou.

E taku Beretitenti Monson bwa ti kona ngaira n tatabemaniira nako ni maiuakin maiu aika tau, ni baai ao naano aika itiaki, bwa e aonga te tembora n riingi maiura ao aratu nako.³

E a tia naba n anganiira te berita ae tamaroa aio: "Ngkai ti tangira te tembora, riinga te tembora, ao n iri tetere n te tembora, maiura a na kaota ara onimaki. Ngkai ti roko n

ana auti te Atua aika tabu, ngkai ti uringii ara berita aika tabu ake ti karaoi inanona, *ti na kona n uoti kataaki nako ao n tokanikai iaon kariiri.*⁴

Ti na katotonga te banna are te burabeti e a tia ni kateia ibukira n tangiran te tembora.

5. Ti kona n akoini mwamwannano, ao n tangira.

Beretitenti Monson bon te banna ae moan te tamaraoa n tangiraia tabeman. Ana reirei ni kabane a tia ni kaonaki ni kawaran mweenga, katokabai n anga kakabwaia; maroro iaon tareboon aika aki kantaningaaki n anga te kamamanano ao kaunganano: kanakoan reta ni kaunganano, kamoamoa, ao kakaitau; kawarrii onaoraki ao taabo n tararu; ao ni karekean taai n irii taunimate ao n noora rabwatan te mate n aki ongea tabena aika bat.

N aron are e na karaoia te Tia Kamaiu, Thomas Monson e a tia ni kakaraoi bwai aika raraoi (tara Makuri 10:38) ao ni kakabwaia ao tangirria tabeman; aio e a tia n riki bwa te bwai ni kaunganano inanon maiuna.

Te banna ae rangi n tamaraoa n ana akoi Beretitenti Monson e riki inanon 2012. Ngke e a kan tia te Tembora n te Kawa ae Brigham City Utah, I kaitibo ma te Moan Beretitentii ni maroroakin babaire ibukin te katabu. Ngkai Brigham City bon tii teuana te aoa kaeana i meangin Salt Lake City, e na rangi ni bebete iroun Beretitenti Monson ni mwananga nako ikekei ibukin te katabu.

Ma, Beretitenti Monson e taku, “Brigham City bon mweengan Beretitenti Boyd K. Packer, aio te Abotoro ae kakanato are ea tia n tekateka irarikiu inanon ririki aika mwaiti n te Tengaun ma Uoman. I tangiria bwa e na karekea te karineaki ni kakabwaia katabuan te tembora ae mena n oin ana kawa. N na kararoai, ao N na katabea Beretitenti Packer bwa e na katabua te Brigham City Tembora. I tangiria bwa e na riki bwa te bong ae kakawaki irouna.”

Bon te bong ae moan te kakukurei iroun Beretitenti Packer ao Titita Packer, are e ikawairake naba i Brigham City. I bon rang n riingaki iroun Beretitenti Monson n ana akoi ni kaotan ana mwamwannano nakon ana Abotoro. Ti kona n tibwauaia ao n akoi ao n iango riki nakoia ake irarikira.

Ana Baeten te Burabeti

E a tia n reireiniira Beretitenti Monson te kawai ni maiuakin maiura ma ana rongorongo aika tamaraoa ao

N aron are e na karaoia te Tia Kamaiu, Beretitenti Thomas Monson e a tia ni kakaraoi bwai aika raraoi ao kakabwaia ao tangiraia tabeman; aio e a tia n riki bwa te katikitiki ae korakora inanon maiuna.

n riinga te nano ni maungatabu ni kabuta. E a tia n reireiniira arora ni katotonga Iesu Kristo man ana banna ni katoto aika rianako. Ma te koaua te Uea e a tia n anganiira te baeten ni bwaai ni kabane, ao teuana ana baeten ti riai n ukoukoria ni katotonga ara burabeti ae tangiraki.

I kakoaua bwa iai te Atua i karawa are e ataira ao e tangiriira. E a tia n anganiira te burabeti—bwa e na kairiira, n reireiniira, ao ni kairiira ni bong aika kaitira. I kakoaua te Uea bwa e kantaningaia bwa ti na tangira te burabeti, ni kamatoa, ao ni katotonga bannana.

I iangoia bwa te kakabwaia ae korakora ni maiu n te tai are maiu iai Thomas S. Monson bwa ana burabeti te Uea. Ngkai ti katotonga ao ni kataia n riki bwa ngaia, ti na bon karekea te tokanikai n riki bwa ana reirei te Uea Iesu Kristo aika kakaonimaki. ■

Man te taromauri are e karaoia te Church Educational System n te Brigham Young University—Idaho n Meei 5, 2013. Ibukin te atureti ae bwanin, nakon lds.org/broadcasts.

BWAI AIKA A NA TARAKI

1. “Messages of Inspiration from President Monson,” *Church News*, Tebetembwa 2, 2012, 2.
2. *On the Lord’s Errand* (DVD, 2008).
3. Thomas S. Monson, “Kakabwaiaan Taian Tembora,” *Liahona*, Okitobwa 2010, 19.
4. Thomas S. Monson, *Be Your Best Self* (1979), 56; e kairaki katuruturuana.

I-Biribin:

KORAKORAN TE MAIU N TAMNEI IAON ABAN MARAWA

*Inanon te tai ae uarereke
ae 53 te ririki, te Ekaretia
e a tia ni kamimi kora-
korana ao rikirakena i
Biribin, ae ataaki bwa te
“Bwaeaon n Aban Atia.”*

Iroun Augusto A. Lim, te rongorongo are e taekinaki irouia uoman kairake ni mitinare man te United States e tara ni kamatoai taian koaua ake e a kaman atai bwa a koaua. Te kairake n roia ao te Kiritian, e taekinna Augusto bwa reirei n aron te kaotioti ae reitinako bon “bwaai ake I kakoauai ngke I mena n te kauarinan ao n te kaoreti,”¹

Imwiin tabeua namwakaina, Augusto e kariaia n ira te taromauri n te Tabati ao ni butimwaea te kakaewenako ni wareka ao n tataro ibukin ana Boki Moomon. “I waaki ni wareka ana Boki Moomon n taua ma nanou n ai aron te tamnei are e tuangiira Moroni [bwa ti na karekea]. Ngke I karaoa anne ma te nano ni kan ataia ngkana e bon koaua—imwiin tabeua te rain—I a karekea te koaua,” e kabwarabwara.²

Inanon Okitobwa 1964, Augusto Lim e bwabetitoaki ao e a riki bwa te bwaeonia n ana Ekaretia Iesu Kristo Ibukiia Aika Itiaki ni Bong Aika Kaitira i Biribin, ma kainnabana ao ana utu ake a waekoa ni kaaina. N te bong aei, imwiin bwii n ririki n tataromauri ma te kakaonimaki n te Ekaretia—n airi ma te wewete inanon 1992 ni beku bwa Mataniwi ni Kabuta, te moan I-Biribin n taua te nakoa anne—Tari Lim e kabwarabwara te onimaki ao motikan nanoia bubua ma nga Aika Itiaki ni Bong Aika Kaitira ni “Bwaeaon te aba n Atia.”

Te Aba are e tatauraoi ni butimwaea te euangkerio

Tao 550 te ririki imwain bungiakin Iesu Kristo, e berita te Uea bwa ana burabeti ana Boki Momoon ae Nibwaai:

“Ao I uringiia naake iaon aban marawa,” ao n uotarake au taeka, eng, ni katoai aba nako iaon te aba” (2 Nibwaai 29:7). Nakoia aika a mwaiti ake a wareki taeka aika kakawaki aikai, teuana te kurubu n “aba iaon aban marawa” e roko n au iango: Biribin.

Ma mwaitin ana botanaomata ae kaniia 100 te mirion, te Tautaeka ae inaomata I Biribin bon te aba ae abwabwaki ae uamae tao 7,100 aba aika mena i maiaki mainikun te aono n Atia. Bon te aba ae tamaroa ae korakora ao kaaina a iraorao, tatangira ao bon aomata aika mwamwakuri aika nanorinano. Irarikin anne te aba e rinanon te mwaiei, taiboon, koburaken warekeno, nao ake a ririeta, ao tabeua riki kangaanga ake a rootaki iai ni kangaangan ni kaubwain te aba. E korakora te maiu ni kainnano aika kakaoti aika kakaewenako, ao kaain Biribin a teimatoa inanon aki teiraoi te tautaeka ao bwakabwakan kaubwain te aba.

Ma naake a taneiai ma ana kawai te Uea, Biribin bon te tabo are te euangkerio e tatauraoi ni butimwaeaki iai. N airi ma te Tagalog ao aia taetae tabeua kaain te aba, a mwaiti I-Biribin aika taetae n I-Matang, are bon te taetae ae bwainaki. Ibukin maanin te tautaeka n Tibein, e raka iaon 90 te betienti te botanaomata aika Kiritian, ao e bon tau mwaitin te botannaomata ae tabeman bon kaain te Muslim.

Te moan kakatai ni karokoan te Ekaretia i Biribin e karaoaki n 1898 n tain te buaka imarenaia kain Tibein ao Amerika iroun Willard Call ao George Seaman, taan mwakuri aika Itiaki ni Bong aika Kaitira mai Utah ake a tia ni

Ni kateitei iaon koaua n te euangkerio, kairake n ikawai i Biribin a karekea te tokanikai ao n riki bwa taan kairiri aika matoatoa n ana Ekaretia te Uea.

katabuaki bwa mitinare imwain nakoia. Ngke a kaitarai taai akanne, a tataekina te euangkerio, ma akea te bwabetito imwiina.

N tain te Kauoua ni Buaka n te Aonaaba, tabeman Aika Itiaki ni Bong Aika Kaitira a mwaing rinanon abamakoro ma ana taanga ni buaka te Allied ake a tokanikai iaoia aia kairiribai n te tabo anne. N 1944 ao 1945, kurubu n te taanga ni buaka a karaoi botaki n te Ekaretia n tabo aika a mwaiti, ao membwa n te LDS a taromauri ao taan mwakuri a teimatoa ni mena i Biribin ngke e toki te buaka. Ibuakoia bon Maxine Tate ao temanna are tibwa rairaki Jerome Horowitz. Naakai ni kauoman a buoka tataekinan te euangkerio nakon Aniceta Fajardo. Ngke a tabe ni buoka manga katean ana auti Aniceta are e uruakaki n te boom, Tari Horowitz e tibwaa ana onimaki ae boou ma Aniceta ao natina te aine, Ruth.

E karekea ana koaua Aniceta ao e tangiria ni bwabetito-aki, ma te Ekaretia e tuai n anga te kariaia ibukin te bwabetito ibukiia kain Biribin n te tai anne ibukina bwa akea te iunite ae matoa n te Ekaretia iaon te aba. Unimwane Harold B. Lee (1899–1973) man te Kooram n Abotoro are Tengaun ma Uoman e ata nanon Aniceta, ao nakoana ae te tia babaire n te Botaki n Taromauri ni Kabuta, Unimwane Lee e kariaia bwabetitoakin Aniceta. Ni ingabongin te Itita n 1946, Aniceta Fajardo e bwabetitoaki ioun te tia mwakuri ae Loren Ferre ao ngkai e a kinaaki bwa te moan I-Biribin n riki bwa kaain ana Ekaretia Iesu Kristo Ibukiia Aika a Itiaki ni Bong aika Kaitira.

Waakinan te Mwakuri ni Mitinare

Imwiin te buaka, a kateaki kurubu n te Ekaretia n uoua ana tabo ni buaka te U.S.—Clark Air Base ao Subic Bay Naval Base—ngkai membwa irouia Aika Itiaki ni Bong Aika Kaitira a karaoi taromauri ao a ingainga n noora katean rabwatan te Ekaretia ae kinaaki i Biribin. N Aokaki 21, 1955, Beretitenti Joseph Fielding Smith (1876–1972) e kata-bua Biribin bwa e na tataekinaki iai te euangkerio. Totoko iaan te tua, ngaia are e kawaeremwea rokoia mitinare ni karokoa 1961.

N 1960, Unimwane Gordon B. Hinckley (1910–2008), are n te tai anne bon te Tia Ibuobuoki n te Kooram n Abotoro are Tengaun ma Uoman, e roko I Biribin ibukin tabeua te bong: I kaota au iango bwa e na rang tamara tarraakin te mwakuri ni mitinare . . . ni karikiua n aron are e ririki n tabo tabeua n te aonaaba.³ Te ririki are imwiina, imwiin te katauraoi ae mwaiti ao katiaan mwakuria bee-bwa irouia membwa n aron te Maxine Tate Grimm ao Beretitenti Robert S. Taylor man te Mition Maiaki Mainiku ma rao ake tiaki kain te Ekaretia, Unimwane Hinckley e oki nakon te aba ni manga katabua Biribin ibukin wakinan te mwakuri ni mitinare.

N Eberi 28, 1961, te tabo teuana i tinanikun Manila, e kaitibo Unimwane Hinckley ma te kurubu ae uarereke iro-ua membwa aika taromauri, kaain Amerika aika a maeka n te aba, ao temanna te membwa ae kaain Biribin—David Lagman—ao e anga ana tataro ae onoti “bwa e na iai nga ma nga ake a na karekea te rongorongo aei ao a na kakabwaiaaki iai.”⁴ taeka akanne, ake a taekinaki ioun ana toro ni koaua te Uea, e a riki bwa te taetae ni burabeti.

Moan mitinare aika aman—Raymond L. Goodson, Harry J. Murray, Kent C. Lowe, ao Nester O. Ledesma—a roko i Manila tabeua te wiiki imwiina. “Kaain Biribin a rang n tauraoi ni butimwaea te euangkerio,” Unimwane Lowe e taekinna. “Ngkana atun te mweenga e baireia n kaaina te Ekaretia, ni keiti aika mwaiti, te utu ae bwanin a na bane ni kaaina te Ekaretia.”⁵

Rikiraken te Ekaretia

E rikirake te mwakuri ni karokoa te tai are e a kateaki iai te Mition i Biribin n 1967. N tokin te ririki anne, bon 3,193 membwa inanon te mition, 631 mai irouia ake a rairaki n te ririki anne. N 1973 te Ekaretia i Biribin e raka nakon te mwaiti ae kaniia 13,000 ana membwa. Ni Meei 20,

1973, te Titeiki i Manila Biribin e a kateaki, ma Augusto A. Lim bwa te beretitenti. N 1974 te mition e a bwenaaua, ni karika Manila Biribin Mition ao Biribin Cebu City Mition.

Inanon Aokati n 1975, e roko Beretitenti Spencer W. Kimball (1895–1985) i Manila n tararua te moan maungatabu n te aono ii Biribin. Aokati bon te namwakaina ae buaka, e kangaanga iai te mwamwananga irouia ake a roko mai tinanikun Manila. Te bwati e onrake irouia Aika Itiaki man Kawan Laoag a kuri aki roko, ma Aika Itiaki a kooka bwaoia man mwanibwa ni bokaboka ao ni butiia te turaiwa bwa e na aki oki. Aia kurubu teuana Aika Itiaki a ninikoria ni mwananga i taari n te buaka bwa te mwaiti ae teniua te bong ibukina bwa e rangi ni kakawaki ibukiia ni

1898: Uoman LDS membwa ake a tata-ekina te euangkerio i Biribin n tain te Buaka imarenaia kaain Tibein ao Amenrika

1944–45: Mwaiti riki LDS membwa ake a kabuara-bwara n tain te Kauoua ni Buaka n te Aonaaba

kabane, n aron te titita temanna are e taku, bwa e na noora ao n ongo bwanaan ana burabeti te Atua ae maiu.

E manga oki riki nako Biribin n 1980 Beretitenti Kimball n tararua te maungatabu teuana n te aono, ao e kaitibo naba ma te beretitenti mai Biribin ae Ferdinand Marcos. Te maroro aei e katanea te kawai ibukin te Ekaretia bwa e na kauka ana tienta ni katanaeiai ibukiia mitinare i Biribin n 1983 ao ni katabua te Tembora i Manila Biribin n te ririhi are imwiina. N 1987 e kateaki te etekuata n te Aono ae Biribin/Micronesia i Manila.

Rinerine man ana Boki Moomon a rairaki nakon te Tagalog n 1987. Rairan ana Boki Moomon a tauraoi ngkai n nooraki n tabeua taetae ni Biribin, n ikotaki ma Cebuano.

Kakabwaia n te Tembora

Inanon Ritembwa 1980, Beretitenti Spencer W. Kimball e kanakoa te tarekita n ana tabo ni mwakuri are e tabe ma te aba n te Ekaretia nako Manila bwa e na kakaea te tabo ae riai ibukin te tembora. Imwiin tabeua taraakin tabo, te tarekita e karina ana bubuti bwa e na kabooa 3.5 te eka (1.4 ha) ni Kawan Quezon. Te tabo e kaitara te Manono

are Marikina, ao nnena e kaan nakoia membwa aika a mwaiti n te Ekaretia. E kariaiakaki te bubuti, ao e kabooaki te tabo inanon Tianuare 1981. E bitaki aran te kawai nakon Tembora Drive n ana bubuti te Ekaretia.

Ibukin te bukamaru ni katabwenaan aontano n Aokati 25, 1982, n aki tabe ma rokon te taiboon, e kaniia 2,000 membwa n te Ekaretia ake a botaki man mwakoron nako te aba man boti, turein ao bwati. Katean te tembora e waekoa ni waaki, ao e tauraoi ibukin katabuana n Aokati 1984.

E kaniia 27,000 membwa ao ake tiaki membwa ake a roko ni mataku n te tembora imwain katabuana. A roko n aki tabe ma uoua taian taiboon—are ti 48 te aoa te maranga—are e katabwena aon Biribin tabeua te bong imwaina.

1946: Aniceta Fajardo e riki buwa te moan I-Biribin ni bwabetitoaki ao ni kamatoaki buwa te membwa n te Ekaretia

1955: Beretitenti Joseph Fielding Smith e katabuwa Biribin ibukin taetaekinan te euangkerio

Aika Itiaki man burowinti aika raroa a roko ni kua ma a waekoa ni marurung ao ni kukurei. Ni keiti aika mwaiti a tia ni kairoroaki bwa ana rauni kawai nako Manila ibukin kawai ake a tao n te ieka ao buriti a uruaki n taonakon karanga.

Tamaroan te tembora e kakukurei nanoia iruwa, n ikotaki ma kaain Biribin aika a rang kinaaki. Te tia Koro Karaki ae Celso Carungan e taetae iaon “namakinan te mimitolong, bwa ngkana ko rin inanona kona bon kaitibo ma te Tia Karikibwai.” Keno Bienvenido Castillo, te mataniwi n mitinare n te Botaki ni Bureitiman i Biribin, e taku bwa te tembora bon te “tabo are ko kona ni maroroakin iai bwain karawa ibukina bwa koa bon roko iai.” Uoman Tina a namakina te tembora “bwa bon ana auti ni koaua te Uea.” Eva Estrada-Kalaw, te membwa n ana auti n tei Biribin, e tuanga te tia kairi, “Ai bia kam katei tembora riki aika mwaiti ikai.”⁶

E kaira te taromauri ni kawenean atibun te maninganya n te Kauabong, Tebetembwa 25, 1984, Beretitenti Hinckley, Te Kauoman ni Kauntira n te Moan Beretitentii n te tai anne, Tebetembwa 25, 1984. Ruaiwa tetere ni katabu

1961: Biribin e kariaia-kaki n te tua ibukin te Mwakuri ni mitinare; aman moan mitinare a roko.

a rimwiina, ake a karaoaki n ruun te tiretio. E kaniia 6,500 Aika Itiaki ae man titeiki aika 16 ao 22 mwakoro n Aanon te Betebike a iri tetere aika kakaokoro.

Bon imwiin tian karaan te kabanea n tetere n te katabu, Paulo V. Malit Jr. ao Edna A. Yasona a riki bwa moan tanga ni mareaki n te Tembora i Manila Biribin n Tebetembwa 27, 1984. E karaoa te bukamaru n te mare Te moan Beretitenti n te tembora, W. Garth Andrus.

A rawata membwa n te Ekaretia a kateirain ni karekea aia entaumente, ni moanaki ma

1973: Kateaki ana Titeiki Manila Biribin

*1967:
Kateaki
ana Mition
Biribin*

utu ae ruaman mwaitiia. Leonides e raraoma ibukina bwa akea mweengaia are a na okiria. Ma Bernardo e kakoaua nakolina bwa te Uea e na katauraoia. A kabaeaki bwa utu ngkai ao n aki toki n te tembora n 1985. E bon materaoi te anganano are a karaoia, bwa n te tembora a kunea te kukurei ae akea kabotauana—aia bwaeao ae bubuaka. Ao ni koauan ana taeka Bernardo, te Uea e katauraoi bwaa ni kabane. N okiia mai Manila, aomata nako aika akoi a anganiia aia tabo ni maeka. Natia a bane aia reirei, ao te utu e bon reke oin mwengaia n te tabo ae boou.

*1974: E Bwenaua
ana Mition
Biribinni karika
Manila Biribin ao
Biribin Cebu City
Mition*

*1975: Moan
maungatabu
n te aono, e
karaoaki i
Mition*

*1983:
Tienta ni
Kataneiai
ibukiia
Mitinare
e kaukaki
i Manila*

taan mwakuri n otenanti. Mwakuri n te tembora e reitinako rinanon te tairiki ni karokoa te bong are imwiina.

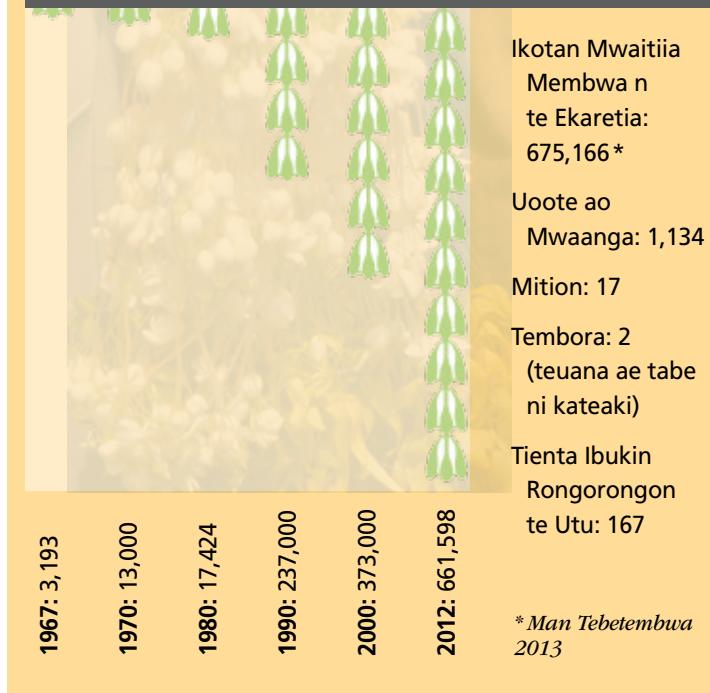
Membwa a namakina rikiraken nanoia ni kan rin n te tembora. Naake a maeka n raroa mai Manila a anganano n te mwananga ae raroa ni boti ke ni bwati. Ma a bon roko ao a uoti aia karaki n onimaki ao ni botumwaka.

Irouia Bernardo ao Leonides Obedoza man General Santos, te nako n te tembora e bon rang n raroanako ao Manila e tara ni kangaanga. Ma n aron te aomata ae iai ana bitiniti are e nako ni kaboi ana bwai ni kabane ni karekea te momi ae bobuaka (tara Mataio 13:45–46), te tanga aei a baireia ni kabonakoia aia auti ni kabooa te mwananga bwa aonga ngaiia ma natia ni kona ni kabaeaki bwa te utu ae akea tokina. Imwiin kabonakoan mweengaia ao anguin nako aia bwai, a kona ni kakoroa raoi te mwaiti are ana kabooa iai kantokaia nako Manila ma aia

Boowin te Botaki n Aine iaon te katauraoi ibukin bwaa ni aika karina a karekei rongorongo aika kakawaki ibukiia aine ake a maeka n te aba ae kai rootaki n taian kabuanibwai aika ririki.

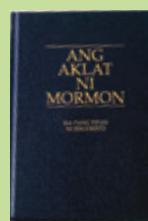
RIKIRAKEN KAAINAKIN TE EKARETIA I BIRIBIN

1984:
Katabuakin te Tembora i Manila Biribin

1987: A Kateaki
Aanon Philippines/Micronesia, ma aia aobiti are aia tienta n tararuai Manila

1987:
Mwakoron nako ana Boki Moomon a rairaki na-kon Tagalog

2010: Katabuan te Tembora ni Kawan Cebu Biribin

E a Kaan Roko Te Kabanea n Tamaraoa

Ana Ekaretia Iesu Kristo Ibukiia Aika Itiaki ni Bong Aika Kaitira e bon boou ni kabotauaki nakon rokona n aba tabeua, ma tokin kawaina n aba aika abamakoro e bon mimitong. Rikiraken te Ekaretia e bon rangi n tamaraoa, ao ae tamaraoa riki iaon kawaina n roko. Unimwane Michael John U. Teh man te Itingaun, te kauoman n I-Biribin are e weteaki bwa e na belku ni Mataniwi ni Kabuta, e taku "Ngaira [Aomata aika Itiaki ni Bong Aika Kaitira i Biribin]ti kainnanoia ni katauraoira n te maiu n tamnei riki nakon are mai imwaina ibukina bwa te mwakuri e na wakinako ni iai ao n akea ara ibuobuoki"⁷

N te koaua, ni wakin te ka 21 n tienture, te Ekaretia are e kaokaki e na reitinako n rikirake ni buburana ao ni katikiia ae mwaiti riki I-Biribin ni butimwaea ana rongorongo ao ni kakabwaiaki n te rinerine aei aomata ake a maeka n aba iaon marawa. Iroun Unimwaane Teh ao Aika Itiaki mai Biribin, ana "berita ae korakora . . . te Uea iaioia ake a mena n aba iaon marawa" (2 Nibwaai 10:21) a kakoroaki ngkai bukiia. ■

BWAI AIKA A NA TARAKI

1. Augusto A. Lim, in R. Lanier Britsch, "Faithful, Good, Virtuous, True": Pioneers in the Philippines," *Ensign*, Aokati 1997, 60; *Riaona*, Beberuare 1998, 44.
2. Augusto Lim, in Gelene Tobias, "Augusto Lim: The Man of Many Firsts," countrywebsites.lds.org/ph/index.php/datelinet-philippines/jubilee-2011.
3. Tara Sheri L. Dew, *Go Forward with Faith: The Biography of Gordon B. Hinckley* (1996), 213–15.
4. Gordon B. Hinckley, "Commencement of Missionary Work in the Philippines," *Tambuli*, Eberi 1991, 18.
5. Intawiunakin Kent Clyde Lowe iroun James Neil Clark, Tebetembwa 3, 2007.
6. Francis M. Orquiola, "Temple Dedication Rewards Faith of Filipino Saints," *Ensign*, Nobembwa 1984, 107.
7. Michael John U. Teh, "Scriptures and Spiritual Preparation" [Area Presidency Messages, Meei 2011]; ids.org.ph/index.php/literature.

BABAIRE

Kabonganaa te NI KAMAIU ni Kae kai Titiraki

Iroun LaRene Porter Gaunt

Ana Maekatiin te Ekaretia

Ti maiu n te tai ae kakukurei. Ana euangkerio Iesu Kristo are e kao-kaki e nang “otinako man te roo” (tara D&C 1:30). N tokina, angiina natin Tamara are i Karawa ake tiaki kaain te aro a ongora taekan “te Moomon.” Tabeman a ongo bwai aika aki tataneiai iai ao n aki ota. Tabeman a ongo bwai ake a tata-neiai iai ao ni karaunano. Aomata nako man kurubu aikai a kona ni kawariira n ukoukori kaakaan aia titiraki. Kaeka aika mwaiti a kuneaki n te babaire ni kamaiu, are e kinaaki bwa te “babaire ni kakukurei are e korakora” (Aramwa 42:8).

Titiraki aika aki toki ni kakaoti bon “I nako mai ia?” Bukin tera I mena ikai? Ao “N na nakea imwiin te maiu aei?” Titiraki aikai ni kabane a kona ni kaekaaki ma te koaua are e kuneaki n te babaire ni kamaiu. Te rongorongo aei e tibwai tabeua kaeka n koroboki aika tabu ao ana kaeka ara burabeti, Beretitenti Thomas S. Monson, ae anga ni kaineti ma titiraki aikai.

*Onimaki iroun Iesu Kristo
Rairannano*

MAIU AE MAMATE

I nako mai ia?

Ngaira rikira bon akea tokina. Ti maeka ma te Atua imwain te maiu aei bwa Natina aika tamnei. “Te Abotoro are Bauro [e reirei] bwa ‘ngaira bon kanoan te Atua [Makuri 17:29],” e taku Beretitenti Monson. “Ngkai ti ataia bwa rabwata bon kanoaia karo aika mamate rabwataia, ti riai ni ukoukora nanon ana taeka Bauro. Te Uea e a tia n taekinna bwa ‘tamnein te rabwata bon tamnein te aomata’ [tara D&C 88:15]. Ngaia are bon te tamnei are kanoan te Atua. Te tia koroboki n Ebera e taekinna bwa ‘Taman tamneira’ [Ebera 12:9].”¹

Bukin tera I mena ikai?

Maiura iaon te aba, e taku Beretitenti Monson: “Ti riai ni kukurei bwa te Tia Karikibwai e wanawana e karika te aonaaba ao e katikuira ikai, ma rabunan te ururing bwa ti mwaninga arora n riki mai imwaina bwa ti aonga n rinanon te tai ni kataaki, te tai ni kakoauaira bwa ti tau ibukin bwai ni kabane ake e a tia ni katauraoi ibukira te Atua bwa ti na karekei.

“E matata, teuana oin bukin rokora iaon te aba bwa ti na karekei rabwatara ae te iriko ao te rii. Ti anganaki naba te bwaintangira n inaomata n rinerine. Ni kawai aika nga ma nga ti tekeraoi bwa ti kona n rinerine bon ibukira. Ikai ti reiakinaki man mwakuri aika matoatoa ake ti rinanoi. Ti noora te kaokoro man ae tamaroa ao ae buakaka. Ti kaokoroi bwaai nakon ae mao ao ae karewe. Ti kunea bwa iai mwiin bwai ake a reitaki ma mwiin ara mwakuri.”²

N na nakea imwiin te maiu aei?

Te mate e roko nakoia membwa ni kabane n te utu te aomata. Ma “ngkana tao e mate te aomata, e na manga maiu ke e aki? (Iobi 14:14). “Ti ataia bwa te mate tiaki te toki,” e taku Beretitenti Monson. “Te koaua aei e a tia n reiakinaki irouia burabeti aika a maiu inanon roro nako. E kona naba ni kuneaki inanon ara booki aika tabu. N ana Boki Moomon ti wareki taeka aika onoti ao taeka ni karaunano:

Bwabetito

*Ana Bwaintituuaraoi
te Tamnei ae Raoiroi*

*Ngkana ngaira
ke tabeman iai
ara titiraki ibukin
ana euangke-
rio Iesu Kristo, ti
ataia buwa ti na
karekei ma iaa
taian kaeka?*

*Teimatoa
ni karo-
koa te
toki*

N NA KONA RIKI N REIAKINA IA TAEKAN TE BABAIRE NI KAMAIU?

1. Te babaire ni kamaiu e taekinaki n ana Boki Moomon, Doctrine ao Covenants, ao te Pearl of Great Price.
2. Ana taeka te burabeti ae maiu a kuneaki iaon conference.lds.org. Ko kona ni kakaei taeka n aron babaire ni kamaiu, babaire ni kakukurei, mwakuri ni kamaiu, te karietataki, motikitaeka ao te nanoanga, rairannano, ao te mangauti.
3. Tara "Reirei 2: Te Babaire ni Kamaiu" ni mwa-koro 3 n Tataekina Au Euangkerio: Te Kairi nakon te Mwakuri ni Mitinare.

Te Aba
n Tamnei

TE MATE

'Ngkai, ni kaineti ma aron te tamnei imarenan te mate ao te mangauti—Nooria, e a bon tia ni kaotaki nakoui iroun te anera, bwa tamneia aomata ni kabane, man te tai are a kitana iai te rabwata ae maamate aio, eng, tamneia aomata ni kabane e ngae ngke a raoiraoi ke a buakaka, a bon uotaki n okira mweengaia nakon te Atua are e anganiiia te maiu.

"Ao ngkanne e na koro bukina bwa . . . tamneia naake a raoiroi a na butimwaaeaki nakon te aro ni kakukurei, are e bon aranaki bwa bwaretaiti, n te aro ni motirawa, te aro n rau, are a na motirawa iai man aia kaangaanga ni kabane ao man raraoma ni kabane, ma n nanokawaki" (Aramwa 40:11–12).³

Imwiin kautakira man te mate, ti nakon te abanuea ae te tiretio mitongina kanga ai aron taai, abanuean te teretirio kanga ai aron namwakaina, ke mimitongin abanuean te teretio kanga ai aron itoi ke te rotongitong are itinaniku (tara D&C 76).

Bon iai te Atua? Bon iai Tatan?

Te Tama are i Karawa, Iesu Kristo, ao Tatan bon ni kabane mwakoron te Kauntira ae korakora i Karawa are e karaoaki imwain ae ti bungiaki. Ni mwakoron te babaire ni kamaiu, Tamara are i Karawa e titiraki ibukin temanna are e na nakon te aonaaba ni mate ibukin ara bure. E taku "Antai ae N na kanakoa? Ao temanna [Iesu Kristo] e kaeka n ai aron Natin te Aomata: Aio ngai, kanakoai. Ao temanna [Tatan] kaeka man taku: Aio Ngai kanakoai: Ao te Uea e taku: N na kanakoa te moan.

"Ao te kauoman [Tatan] e un, ao e aki tiku n ana moan tabo; ao, n te bong anne, a mwaiti ake a iria" (Abraham 3:27–28; tara naba D&C 29:36–37; Moses 4:1–4).

Iai iroura te mwaaka n totokoana ana kariri Tatan?

Te katenimwakoro mai irouia tamnei ake a rineia bwa a na ira Tatan imwin te Kauntira i Karawa a teweaki nako ma ngaia. Ngaia ao Tatan a tiku n rabwataia n tamnei n akea rabwataia n aomata. Te Burabeti Iotebwa Timiti e reirei: Aomata ni kabane ake a reke rabwataia iai mwa-kaia iaoia naake aki reke."⁴ Imwiin anne Tatan e kona ni kaririira, ma iai mwakara n totokoia.

TE MANGAUTI

TIRETIO

TERETIRIO

TERETIO

TE ROTONGITONG
ARE ITINANIKU

Bukin tera n tabetai e tara n aki kaekai au tataro te Tama are i Karawa?

“Te Tataro bon te mwakuri are ana kantninga te Tama ao ana kantninga te nati are a uotaki bwa a na boraraoi imarenaia. Te kantninga n te tataro e aki bita ana kantninga te Atua.” (N ana Rikitinare te Baibara, “Tataro”). Te Tataro bon te bwai are e buokiira ni baireia ngkana ti na kabongana inaomatara ni mwakuri ma ana kantninga te Atua (tara Abraham 3:25). Tamara are i Karawa e kaekai n tainako ara tataro, ma kaeka akanne a kona n roko n aroia aika kakaokoro n eng, tiaki, ke tiaki ngkai moa. Te tai e rangi ni kakawaki.

Bukin tera N na kaitara ma kangaanga ngkana I kataia ni maiuakina te maiu ae raoiroi?

Kakaewenako bon mwakoron te babaire ni kamaiu. A kakorakoraira, kaitiakiira, ao kaitiaki nanora ngkai ti katan iaon Iesu Kristo ao Ana euangkerio. Te Tama are i Karawa e kateimatoaira inanon ara kakaewenako. Katakira e na “angan[iiral] te taneiai, ao e na riki bwa katamaroaki[ra]” (D&C 122:7).

N na kanga n ata ae e eti ao ae bure?

Ni kabane natin te Atua a bungiaki ma Otan Iesu Kristo, are e buokiira n “ata ae raoiroi man ae buakaka” (Moronaa 7:16). N reitia, te Tamnei ae Raoiroi e kona ni kakoaua nakoira n te koaua inanon ara iango ao nanora ma namakinan te rau ao te tangira (tara D&C 8:2–3).

A Kona ni kabwaraaki au bure ngkana I karaoi bure aika kakaiaki?

E ataira te Atua ae nikabane ngaira ti na bure ngkai ti reireiniira n rinerine imarenan te eti ao te bure.⁵ Bure ni kabane, n aroia nako, iai katuua ae airi ma ngaiia. Te motikitaeka e bairea te tuua are ko na roottaki iai. N ana nanoanga, te Tama are i Karawa e kataua Iesu Kristo bwa e na karaoa te Mwakuri ni Kamaiu ao ni kitarai kairoro n te motikitaeka ibukira ni kabane (tara Aramwa 42). N taekan teuana, Korakain Kristo i Keketemwane ao ni matena i Korokota e kabooi ni kabane bure ngkana ti karekea ana Mwakuri ni Kamaiu Kristo man te rairannano ao ni karekean otenanti n te euangkerio. Ara bure a na kabwaraaki (tara D&C 1:31–32). ■

BWAI AIKA A NA TARAKI

1. Thomas S. Monson, “The Race of Life,” *Liahona*, Meei 2012, 91; tara naba Abraham 3:22–26.
2. Thomas S. Monson, “The Race of Life,” 91–92; tara naba Aramwa 34:32–34.
3. Thomas S. Monson, “The Race of Life,” 93; tara naba Doctrine ao Covenants 76:59–111.
4. *Reirei mairouia Beretitenti n te Ekaretia: Iotebwa Timiti* (2007), 211.
5. Aki kona ni bure ataei aika uarereke“ni karokoa te tai are a kona ni bukintaeka” (tara D&C 29:46–47).

A KANGA N ATAIA?

Eanga te rongorongo nakoia aine n te Botaki n Aine Beretitenti Dieter F. Uchtdorf, Kauoman ni Kauntira n te Moan Beretitentii, n tain bowiin te Botaki n Aine ni Kabuta are e riinga nanou ao e anganai te rau. E taekina te uee ae uarereke ae te tai mwaniukai ao baana ake nimaua n tei ibukin bwaai ake ti riai n uringii n tainako.¹

Imwiin te bowi natiu te aine Alyssa e karakina nakoiu raraona are Jessie, are iai ana bitineti n te kamwarake ae uarereke. Jessie e tuangaki iroun ana tia kairiiri n ana titeiki n te Botaki n Aine bwa e na karoai tetieeti ni bwati-nii imwiin te bowi ni maungatabu n te Botaki n Aine. Jessie e tuanga Alyssa bwa e waekoa n ataia bwa e riai ni karoai—250 mwangko ni keke. Alyssa e anganano ni buoka baon mwangko ni keke nakon te tienta n te titeiki.

Atauraoi mwangko keke, ma Jessie e a tia ni kanakoi tamneia nakon ana koraki ae taku bwa aki rangi n tamroa ibukin bowin te Botaki n Aine.

E a roko bongin te maroro, ao ngke e nako n ibuobuoki Alyssa, e kunea bwa Jessie e kuri n tang. A tauraoi mwangko nikeke, ma Jessie e a tia ni kanakoi tamneia nakon ana koraki are taku bwa aki rangi n tamroa ibukin te bowi.

E moanna n nanououa Jessie ibon irouna. E iangoia bwa taan kairiiri n te titeiki n te Botaki n Aine a na kantninga te bwai ae rangi n tararaoi riki nakon ana mwangko ni keke aika bebete. E a nako n nano ni kataia ni kakaea te kawai ni manga katamaroai mwangko ni keke, ma e a bon aki tau te tai. Ngai ao Alyssa a uoti mangko keke n aroia arei, ma ana namakin Jessie bwa e a tia n uotia rikaaki aine—ni karokoa e taetae Beretitenti Uchtdorf.

Ngke e taekina te uee ae uarereke ae te tai mwaniukai, tamnein te uee

ae buruu e kaoti iaon te tikuriin. Bon te uee ae bebete ma e rang n tikiraoi ma baana. Ana rongorongo Beretitenti Uchtdorf e riinga nanoia aomata ni kabane ngke e bubutira bwa ti na aki rang n tarai uee aika bubura ake a otabwaniniira n te aro are ti na mwaninga te nimaua ni koaua ae bebete man kakaawaki are e reireiniira.

Imwiin te tataro ni kainiin, tain titita a rianna nakon te auti ni botaki. Ngke a rianna n rinnako Alyssa ao Jessie, a nooria aomata ni katobibia te taibora n amarake n teetiete ao n titiraki, “A kanga n ataia?”

Ni katoai mwangko ni keke a katamaroaki n te aiting ae mainaina ae ti teuana, tamroa, weneraoi, ba nimaba te uee ae te tai-mwaniukai. ■

Gale Ashcroft, Arizona, USA

BWAI AIKA A NA TARAKI

1. Tara Dieter F. Uchtdorf, “Forget Me Not,” *Liahona*, Nobembwa 2011, 120.

TE BERITA E ANGANAI TE KANTANINGA

mwiin mareakuu ma kainnabau, ti kakabwaiaaki n anganaki natira te mwane. Ngke I nora moangarena ao I tarai matana, I namakinna ae I bae iroun te Tama are i Karawa. Natira te mwane e bon rang kororaoi irou. Ngai ma kainnabau ti kaitaua te Uea ni katoabong ibukin ana bwaintangira ae moan te kakawaki.

Ni Beberuare 19, 2009, I katauraoi au bwai n oki nakon te reirei ibukin au kabanea n ririki n au kirati. Ngai ma kainnabau ti aki ataia bwa te bong are imwiina natira te mwane ae tangiraki e na roko irouna te biiua ao e na mate.

E bon kangaanga uotakin aei irou. Kaain ara uoote a roko n ara auti ni karaui nanora ma koroboki aika a tabu ao anene ao n tataro ma ngaira. I namakina aia tangira ae korakora n aia taeka n nanoanga, ma nanokawakiu iroun natiu e teimatoa. N tainako ngkana I iangoia, matau a kaonaki n rannimata.

Aua te bong imwiin matena, e anaaki nanou bwa N na kamatebwai *Reirei mai irouia Beretitenti n te Ekaretia: Iotebwa Timiti*. Ngke I taua te boki, e tangaina inanon baiu nakon te mwakoro are e atunaki “Taikan te Kantanipa ao ni Karaunano n Tain te Mate.” I waaki ni warekia ao n rotaki nanou man buan natia Iotebwa ao Emma ngke a katei utu. Ngke I roko n ana maroro te Burabeti are e anga n ana taunimate te tei te aine ae uare-reke ae uoua ana ririki, I namakina ae kaanga te ran ae mwaitoro ae bwaro iaon atu, ni karauananon au iango are e a tia n onrake ma te rawawata.

I wetea kainnabau. Ti uaia ni warware: “I a tia n . . . anga te titiraki, bukin tera bwa merimeri, ataei aika akea aia bure, a anaaki mai iroura. . . . Te Uea e anai aika mwaiti, e anaia inanon uarerekeia, bwa a na kona ni

birinako . . . man rawawatan ao buakakan te aonaaba aei; a bon rang n itiaki, n rangi n tamaroa, ni maiu iaon te aba; ai ngaia are, ngkana ko iangoia raoi, n onea mwiin te nanokawaki iai bukina bwa kona kukurei bwa a kamaiuaki man te buakaka, ao ti na waekoa ni manga kaitibo ma ngaia.”

E reitia te Burabeti: “A kona n ueke titiraki—‘A na kona tiina ni karekeia natia n te maiu are akea tokina? Eng! Eng! Tiina, kam na karekeia natimi; bwa a na karekeia te maiu ae akea tokina, bwa e a tia ni kabwaraki baeia man te Mwakuri ni Kamaiu.’”¹

Man te tai are ti wareki taeka aika tamaraa akanne, ara tataro n utu a kaonaki n te kakarabwarabwa ibukin te berita are e rinanon ana Mwakuri

ni Kamaiu Iesu Kristo ti na manga kaitibo ma natira te mwane.

N te bong aei iai natira teniman aika tikiraoi, tarin natira te mwane are mate. Ti reireiniia te koaua n te euangkerio ae akea tokina, are e na kai-riia rikaaki nakon Tamaia are i Karawa ao nakon aia Tia Kamaiu, Iesu Kristo.

I ataia bwa ana rongorongo te Burabeti Iotebwa Timiti n te maiu imwiin te mate e bon koaua. N na kaitau n aki toki ibukin te kantaninga, te rau, te kukurei, ao te kukurei are e uotia nakon ara utu—ni kauaitera n iteran te roki. ■

Juliana Fayehun, Lagos, Nigeria

BWAI AIKA A NA TARAKI

1. *Reirei mai irouia Beretitenti n te Ekaretia: Iotebwa Timiti* (2007), 176, 177.

Ngke I taua te boki, atuun te mwakoro “Taikan te Kantanipa ao te Karaunano n Tain te Mate” e bwaka n tangaina inanon baiu.

E MWAITI BWAI AE I KAN TIBWAUAI

N tainako ao I aki toki n iangoa te kakatauraoi ae karina ni kaineti ma tararuakiia au utu ao boni ngai. Ma I reireinaki bwa N na iangoa te katauraoi ae kaokoro n te Tabati teuana i maiakin Florida n 1992. Te angibuaka ae Andrew, bon teuana mai buakon kabanea n urubwai ao ni buaka n angibuaka are e orea te aba ae te United States, are e kamangaoa aon te tabo n tain te tiamwa ae koro tamaroana i Miami, Florida.

I maeka n tii ngai n te tai ae aki maan n te auti ae uarereke ae kaan ma te bike, bwa I kaea te burokuraem ni kataneiai ae manna teniua namwakaina ibukin au mwakuri. Ngke e a roko te kauring ibukin te angibuaka ae nang roko I reiakinaki bwa ti riai ni kitana autin te kateitei imwain te bwakantaii, temanna ae I kinia e katauraoi ruun te outero i nukan te aba ibukia raora ni mwakuri ao ai boni ngai. I kamatoai n neerani kairababan au winto ao ni kawakin au bwai.

Ni kantaningan kawarau n te maan ae teuana te wiiki iroun kainnabau ao

natiu, I a kaman kaboa te amwarake ae tau ao te ran ibukin au utu ae ono-man mwaitia. I ataia raoi bwa ai akea raraomau n te tabo are N na nako iai bwa a bon bane n tau amarake ake N na uoti are a na bane iai inanon tabeua te wiiki.

Ngke I katauraoi bwa N nang nako n 10:30 n te ingabong, I namakina te nakoraoi—a bane n tauraoi bwai ni kabane. I katorobubua n tataro, ni kaitaua te Tama are i Karawa ibukin kakabwaiaku ao ni bubutia ibukin Ana buoka n tain te angibuaka ae e na roko. Ngke N nang motika au tataro, e kaunga nanou te Tamnei bwa N na taekina, “Ngkana iai temanna ae kainnanoa buokana, taiaoka buokai ni kakaea teuanne ke neienne.”

Inanon tabeua te miniti, te aine ae e a tia ni mate buuna ae wanibwi tabun ana ririki e karebwerebwe iaon au mataroa. “I kabwara au bure,” e taku neierei. “E bure te ruu ae I kawaria. I kakaea raoraou.”

E tara n ae e rangi n nako nona. Ngke I titiraki ngkana I kona

ni buokia, e bon rawawata ao e taku bwa e aki ataia bwa tera ae e na karo-oia ke e na nakea. I titirakinna bwa e maeka ia, ao ti a kaai n rianna nakon ana auti ni maeka, n iangoa ana kaa-nngaanga, ao n tarai baike e kainnanoi.

I tuangnga bwa e bae n iai te mwaawa n teuana ruun ara outero n au kambwana, ao I kaoia bwa e kona n tiku irarikira n ara kurubu. E ikenrawa ma te bebete n nano. Ti kawaekoaira ni booti ao ni kamanoa ana auti ao ana bwai, ao I katauraoa temanna ae e na kona ni kabuta ana kaa nakon te outero.

Ngke I a katauraoi bwa N nang nako, uoman riki aine aika a tia ni mate buia a bubuti buokaia. I buokia ni karau nanoia n te aro bwa aonga n itiaki aia iango ao n ataia bwa a na kunea ia kamanoia. Ngke I tabeki n katokai bwai mairoun temanna raou ni mwakuri, temanna te aine ae e a tia ni mate naba buna ae e a unaine e bubuti buokana. Ti katikui ana bwai aika a kai uruaki n taabo aika mano ao ti buokia ni katauroia n nako.

Ni marenan tai, tabeman tani mwakuri a kaoia uoman ataein te kuura ake a maeka n te atimwakoro bwa a na tiku irarikia kaain ara kurubu n te outero inanon te aba. Kanaia ae inanon baia bon ti te abutana te tinaeki ao te kuata (95 Riita) n ran. N aron tekeraoira, e mwaiti ae N na tibwauaia, tiaki n tii nakoia ma nakoia naba aomata ni kabane.

Bon te kakabwaiia n aron te tatauraoi ao te kairaki mairoun te Uea. Aei e anganai te katauraoi ae rau inanon taai ni karawawata ao ni kabanea raoi angin au tai ni buokia tabeman n aki raraomaeakina arou. I karekea aron te kakaitau ae boou ibukin aia reirei au tia kairiri n te nakoanibonga ni bwaina te tatauraoi. ■

Brent Fisher, California, USA

Ngke I titiraki
ngkana l kona n
ibuoka, te aine
ae rootaki n te
rawawata ao e
taku bwa e aki
ataia bwa tera
ae e na karo-oia
ke e na nakea.

N TATANINGA OTINTAAI

Te nuu e a karika rotongitongan te ruu ngke I tabe n wene n taratara ao ni kakauongo nakon ikeiken kainnabau te mwaane, ni kataia n iangoia ngkana e boni matu. Ai bon tibwa uabong te bong man te tai are e mate iai natira te aine ae 12-ana-ririki ni maiu are mate man te kabuanibwai ae karina ae kananokawaki. I a manga moan kamatui riki matau, ao I aki namakinna ae I a matunako. I rangin tangiria bwa e na mena natiu te aine irarikiu. Te atatai ni kabane ibukin te babaire ni kamaiu e aki kabebetea aron rawawatau ngkai akea ngaia irarikiu.

Ngke e a kaan te ingabong, I a namakina, te bwai ae korakora inanou. Taai e na bae ni waekoa n oti ao n au iango I noora karawa n onrake n te ota ma karana ae bingke. Natira te aine e tangira te kara ae bingke. Otintaaei ae bingke bon tii te bwai ae I rangin kainnanoia bwa I aonga n namakina ae I a kaan riki ma ngaia.

"Ti a nako ni matakua n otintaaei," I wirikiriki nakon kainnabau te mwaane ae nimatutu.

Ti tei inanon kawain te kaa n rin, ni kaitara mainiku . . . man tataninga. E ngae ngke e ota karawa, taai e aki ninianako naang aika riri-nano.

I karara atu nako aon angan kaianabau ao n ikenrawa, ni kataia angko akea te bwai ae riki. Ma I tangira riki ae mwaiti. I kainnanoia riki ae mwaiti. Ni koauana te Tama are i Karawa e kona n anganai te nano aei imwin kairan natira te aine ae tangiraki Nakoina.

Ngke e rairaki kainnabau bwa e na rinnako, n taratara mai akuura ni kaineta maeao, e taku, "Taraia!"

I rairaki. Maiakuura ao e bon onrake te nang n te kara ae bingke, te ota ae tokatoka baboboona ni katobibia. I ikentauti ao ni moanna n tang.

E a bon riaon tamaroana nakon are I kona n iangoia. Kanga titebo ma ai aron te irabwati mairoun natira te aine. I ataia bwa te Tama are i Karawa e ataa rawawatan nanou ao e kanakoa ana berita ibukin te kantninga nakontaai aika a na roko—te kauring ae maem ibukia utu aika akea tokia ao taai ni kabane aika a koro tamaroaia aika iaon kawaia ni kaoti.

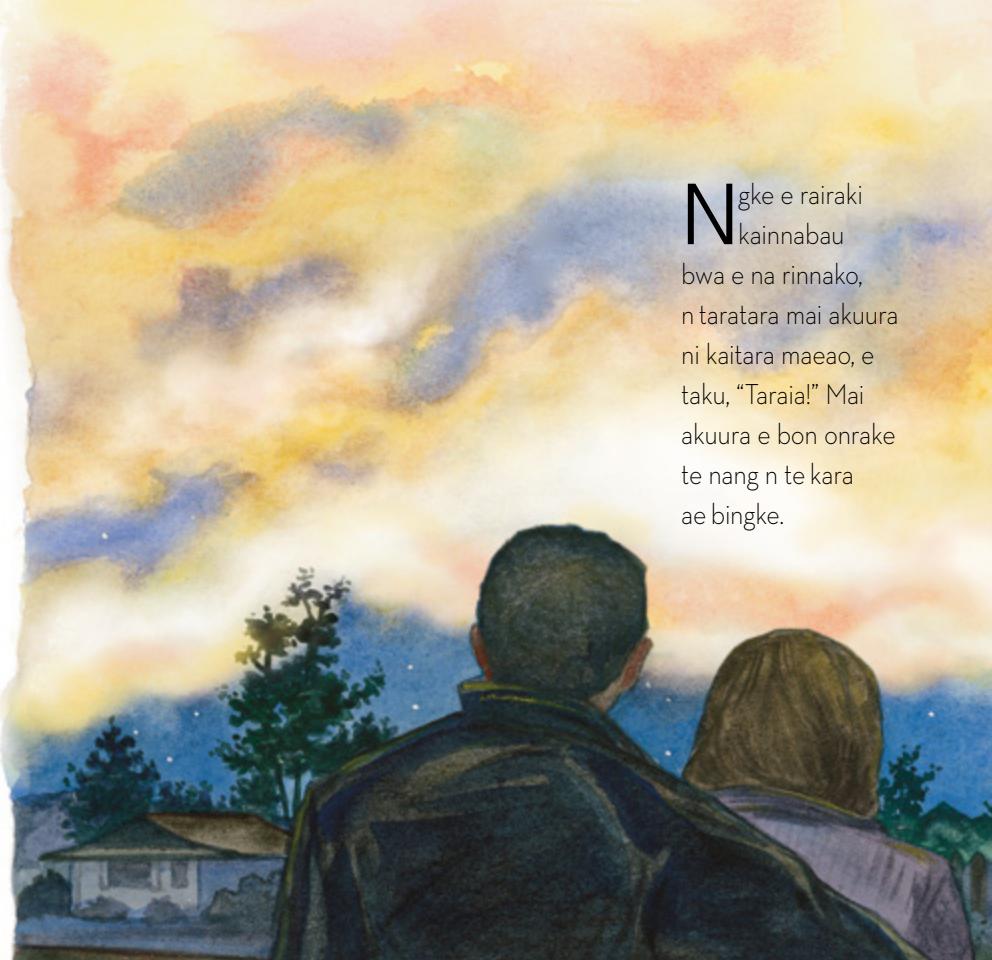
N angin te tai ao I tabe n iaiangoa te tai ae tamaroa anne ao te taratara ae boou are e anganai. Antai ae tara otintaaei mai maeao? Ao irarikina bon anne te tabo are e tataningaai au kakai. Mwaitira kakabwaia ao kakai ake I kabuai ibukina bwa a kaoti man taabo aika aki kantaningaki? Mwaitira taai ake I kabanea nanou iaona ni baike I taku bwa a riai ao n aki karekei mimitorngia are a reke mai iai?

Ti a tia n tataro n akea te motirawa ibukin te kakai are e aki kaekaki, ma

ngke I taratara nako ma au taratara ae boou, I noora te kakai ni maiua aomata aika aman aika rikirake n tamaroa man kabonganaan bwain rabwatan nako natira te aine ake a kanakoaki (nakoa aoraki ake a kainnanoi), te kakai man ana tangira te utu ao ana katiteuanaki te uoote, ao kakai n te mwakuri n ibuobuoki. I a tia n namakina te rawawata ae korakora, ma I namakina naba mwaakan te kantninga are e kaona nanou man otintaaei ae bingke, bungintaaei ae bingke, ao te uee ae bingke n tatabeua are e kaoti inanon kawaiu.

Ngkai e a oti taai, I tara mainiku ao ngkanne I a manga rairaki n tara maeao. I moangare ma te atatai bwa iai kakai n tainako ao kakabwaia aika a na kuneaki—ao bwa taai ngaia are e na kabebetea rawawatara n tainako ngkana ti butimwaia. ■

Julia Wagner, Ohio, USA

Ngke e rairaki kainnabau bwa e na rinnako, n taratara mai akuura ni kaitara maeao, e taku, "Taraia!" Maiakuura e bon onrake te nang n te kara ae bingke.

E kanga aron te maiu ae riai n te taetae, katei, ao tein tarakira ni buokira n riki bwa bwai n anainano iaon kato to aika tamaroa n neboa te Atua?

Ngkana Matam E Kaineti Nakon

Iroun Katherine Nelson
ao Heidi McConkie

Nte Bowii n te maiu ae imwain te maiu aei i Karawa, ngke e anga nanona Iesu Kristo bwa e na riki bwa ara Tia Kamaiu, E taku nakon te Tama bwa Ana (kantaninga te Tama) e riai ni karaoaki, ao bwa te Tama ana bwai te neboaki n aki toki” (tara Moses 4:2).

E katea te katoto te Uea n tainako ibukin neboan te Tama. Inanon Ana mwakuri iaon te aba, e aki kabanea nanona ni bon Nakoina ma e bon kainetia Taan Iriria nakon te Tama, n reirei, “Ane onimakinai ao e aki onimakinai, ma e onimakina Teuare kanakomaiai” (Ioane 12:44). Inanon te katei, tarakin te aomata, taetae, ao te mwakuri, e reireinira te Tia Kamaiu ibukin kakawakin te aki kamoamoa ni katei aika riai.

N aia anganano n irira te Tia Kamaiu, a taetae kairake n ikawai mai iaon te rongorongo aei ae taekan aia kamatata n aia aki kamoamoa n tarakin nanoia ao tinanikuia ao n tibwauaia bwa e kanga aron aia motinnano n neboa te Atua ni kamatoa kateia ao ni kaira aia mwakuri.

Neboa te Atua ao ni Kaota te Ota

Ti matata raoi bwa e kanga te aki kamomoa n neboa te Atua ngke ti

Mimitongiu

ataia bwa tera raoi te aki kamoamoa. *Te Koaua nakon te Onimaki* e kabwarabwara: “Te aki kamoamoa bon te katei n nanorinano ao ataan te riai n te kunnikai, tararaoi, taetae, ao te katei. Ngkana ko aki kamoamoa, ko aki tii kabanea nanom ni bon tii nakoim. N oneanmwin anne, ko ukoukoria n ‘neboa te Atua n rabwatam, ao n tamneim’ (1 I-Korinto 6:20).¹

Ngkai ti reiakinaki bwa ti kaota te aki kamoamoa n aron are e karaoia te Tia Kamaiu, ti kaoa te Tamnei nako nanon maiura, ni kakoroabukin te berita bwa ngkana matara a kaineti nakon mimitongin te Atua, rabwatara aika bwanin a na onrake n te ota (tara D&C 88:67). Ngkai ko warekia bwa a kanga tabeman kairake n ikawai n ota n te aki kamoamoa, ko kona ni iangoia bwa ko na kanga ni karikirakea otam n te maiu n tamnei man karaoan bitaki ni katamaroa am motinnano mai nanom ma am kamatata n te aki kamoamoa mai itinanikum.

Bwaina te Riai n te Taetae ao n te Katei

“Am taeka ma am mwakuri e kona n iai mwina ae korakora nakoim ao nakoia tabeman. Kabwarabwarako n te aro ae itiaki, n ae tamaroa, n taetae aika kaunganano ao ni mwakuri are a na uota te kukurei nakoia naake irarikim. Am kekeiaki n aki kamoamoa n aron am taetae ao am mwakuri e na kairiko nakon rikiraken ana kairi ma ana karaunano te Tamnei ae Raoroi.”²

Dar'ja Sergeevna Shvydko mai Volograd, Russia, e kabwarabwara bwa ti riai n aki kamoamoa n ara taetae ngkai ti karaoa ae raoiroi ma te karinerine ao n taetae ma te bwanaa ae maraurau ni kaoti ara iango aika rau n aki kabonganai taeka aika bu-buaka ao aika aki riai.” Te aki kamoamoa n te taetae bon te kainaomataki man te winnanti, aki karinerine, bwainingare, ao taeka ni kakaniko. Tai karaoia tabeman bwa a na maraki ke ni karika te tia taetae bwa e na

KAIRAKE N IKAWAI

namakina ae tamaroa riki nakoia ake te korakina; e kaota raoi te nanoanga ao ni kinaa rikiia bwa natin te Tama are i Karawa.

Ara taetae e kaota naba ara kari-nerine nakoia Taian Atua: "Totokoa te taetae ae bareka ao ae aki riai, ni kabonganan aran te Atua ake a nang ataaki n te aonaba. . . . Te aki riai n tein te taetae ae aron aei . . . e na uruana [ara] konabwai ni karekea ana wirikiriki te Tamnei ae Raoiroi."³

"Te aki kamoamoa bon te katei n nanorinano ao ataan te riai n te kunnikai, tararaoi, taetae, ao te katei. Ngkana ko aki kamoamoa, ko aki tii kabanea nanom ni bon tii nakoim n tabeakiniko i bon iroum."

N aron taetae aika aki riai n aron te winnanti ao te bwainingare e kona n urua te reitaki, te taetae n aki kamoamoa e na kaunga ara motinnano ae matoatua nakon te Atua ao, n aron Kelly Prue mai Utah, USA, e kabwarabwara, "karikirakea ara konabwai ni katei reitaki aika tamaroa ma tabeman. Ara taetae aika aki kamoamoa e buokira n noori baika a rangin tamaroa irouia tabeman."

Te aki kamoamoa n te taetae ao te aki kamoamoa n te katei a uaia ni mwakuri. "E boni kakawaki ae ko na aki kamoamoa n am taetae ao ni kateim ibukina bwa anne e kaotia

bwa antai ngkoe ao tera kakawakim," e taku Mike Olsen mai Utah. Aomata a ataia ngkana e aki boraoi te taetae ao te mwakuri. Ara taetae are e na tabekiarake tabeman ao n neboa te Atua a riai n raonaki ma mwakuri aika aki kamoamoa. Rinanon mwakuri n ibuobuoki ao n akoi, ti kaotia bwa ara motinnano a tabekiarake tabeman ao ni karinea te Atua e korakora riki nakon ara taetae. Ara katoto n aroia ana reirei Kristo n ara taetae ao n ara mwakuri e kona n riki bwa te anainano ibukin te raoiroi.

"I rang ni kakaitau ibukin te aki kamoamoa n te katei ao n te taetae," e taku Carrie Carlson mai Colorado, USA. "Iai te bwai ae rang ni kakukurei iroun temanna are e nanorinano ao e aki karaoi bwai n te aro bwa e aonga n nooraki iai. Naake a taetae n aki kamoamoa a riki bwa ana toro te Uea aika rang ni korakora."

Bwaina te Riai n Oneam ao Aron Tarakim

"Te aki kamoamoa n [tein oneam] e buokira ni kaota tamaroara ni buokira ni kabanea riki nanora iaon te maiu n tamnei ma tiaki te aro n aomata," e taku Paul Cave mai Utah. Man ara aki kamoamoa n tein oneara, ti kaungaia tabeman bwa a na kinaira ao ni kakaitau ioura ibukin aroarora aika onoti ao kateira nakon ae aekakira aron tarakira.

Aron tein oneara e aki tii kaota te bwai ae riki nakoia tabeman bwa e na aekakira te bae a na karaoia nakoira, ma e na rootira bwa ti na kanga n tara ao ni karikiira bwa aekakira ngaira. "Ti reiakinaki man te euangkerio bwa rabwatara bon ana bwaintuaraoi te Atua," e taku Luis Da Cruz Junior mai Brazil. "Rabwatara e buokira n rikirake ao n riki n ai aron Tamara. Bwa ibukin

aei e kakawaki bwa ti na aki kamoamoa n tein oneara. Man karaoaan aei, ti kaotia nakon te Atua ao tabeman bwa iai ara karinerine ibukin te bwaintuaraoi aei ao ibukia tabeman."⁴

E kabwarabwara Carrie, "Te kunnikai ae kabwakabwaka e baireia bwa e na kaota tamnein te rabwata bwa te bwai ae maiu ae e kamaenakoaki ma te tamnei ma arona ma kateina. Ni kaotan te aki kamoamoa, e ngae ngke e batiau kabanemwane n tabetai iiona ao riki ma au tai ae batia, e buokai n reikinna bwa rabwatau iai nanona te tamnei ae rang ni kakawaki ma te konabwai ae tau ma tokin kawaiu, ni bungiaki ao ni kaikawaaki irouia kaaro ake i Karawa. E tangira riki te tararua ae batia ao te karinerine nakon ae e na anga te aonaba."

Te Koaua nakon te Onimaki e reirei: "N raonaki ma totokoan [te kunnikai ae kabwakabwaka], ko riai n totokoi kunnikai aika a rang tarabuaka, aron tarakim, ao tein iram. N oneam, tararaoim, ao kateim, ko na itiaki ao n aki bareka, n oneam ae aki bwarukuruku ke n oneam ni kangai ae aki tarabuaka."⁵ Aron tein oneara ao kaotan arora, ti reita ara karinerine ibukin te Atua, ibukira, ao ibukia tabeman.

Ni motinnanoa Teim ae ti te Arona

Ngkai ti kataia ni iri ana kainibaire te euangkerio ibukin te aki kamoamoa, ti kaota ara motinnano rinanon teira ae ti te arona, n tiku iaon ana tua te Atua n tainako nakon ae ngkana e bon riai.

Te motinnano ae koaua e boboto iaon reirein te euangkerio. E kabwarabwara Anthony Roberts mai Utah, "Te aki kamoamoa bon mwakoron ae antai ngkoe. Bon te nano n teimatoa n te iango, n taetae, ao ni mwakuri ni kaineti ma am atatai ibukin te

euangkerio ao te babaire ni kamaiu." Ngkana ti teimatoa ni maiuakina te euangkerio inanon waakin nako maiura, ara maroro e kona ni kananoa ao ni karikirakea nanora ni maiuakin reirein te euangkerio.

N Ota n Rikim mai Karawa

Maiuakinan te aki kamoamoa n ae ti te arona e buokira bwa ti na ota ao ni kakaitau ngkai naati ngaira irouia ara karo ake i karawa, ao te rabakau

ibukin rikira mai karawa e kona ni kaungaira n aki rangin kamomoa riki. Raffaella Ferrini mai Florence, Itare, e kabwarabwara, "Te aki kamoamoa e kakabwaia maiu ibukina bwa e buokai n namakina ae kanga natin te Tama are i Karawa ae onoti, ao bwa te rabakau anne, ao n tokina, e karikai bwa N na aki kamoamoa."

Ni kariaia te aonaba bwa e na kabwarabwara bwa antai ngaira e kona n uruana kakawakim i bon iroum. Julianna Auna mai Utah e kabwarabwara te bwai are e rinanona: "Imwain are I karekea au koaua n te

reirei ibukin te aki kamoamoa, I bon nanokawaki ao n aki mano n te maiu n tamnei. Ni kariaia te aonaba bwa e na kabwarabwara e bon kananokawaki ao n uruana aron te maiu n tamnei ibukina bwa nanon te aonaba are tangiria ma te rabwata, baika iai rabwataia a boni buakaka ao akea motirawaia. Ngke I baireia n te kabane bwa N na aki kakauongo nakon te aonaba ao ni kariaia au reitaki ma te Atua bwa e na kabwarabwara n oneanmwina, e a rangi ni bebete aron te maiu, iai inaomamatam, ao e kakukurei." Ngkana ti ukoukora ana kariaia te Tama are i Karawa ma tiaki te aonaba, ti na kunea te kimwareirei ae batiriki inanon maiura ao ma korakoran te kaungaki riki n aki kamoamoa.

Maiuakina te Maiu ae Riai

"Te aki kamoamoa e kaotaki ni bwai ni kabane ake ti karaoi: ara taetae, tarakira mai itinanikura, ara mwakuri, ao taabo naba ke ti kawari," e taku Galina Viktorovna Savchuk mai Novosibirsk, Ruutia. Maiuakinan te aki kamoamoa e reitaki raoi ni kaan ma ara motinnano nakon te euangkerio ao ara reitaki ma te Atua.

Te aki kamoamoa ni koaua bon renganan te katei ao te aroaro. Te mwakuri ni katamaroa kateira ke aroarora ke ara iango e na buokira ni katamaroai ake tabeua. Te aki kamoamoa ni kateira ao n aron tarakira n akea karikirakean te motinnano ae teimaan e totokoira n aki karekei bwaninin kakabwaia ni maiuakinan te aki kamoamoa. Ao ni kokoauaira bwa ti aki kamoamoa n akea kariaiakan te aki kamoamoa bwa e na roota ara mwakuri ao ni karaoira bwa ti boni mwawanaira i bon iroura (n iangoan ae ti aki kamoamoa ngkana bon tarakina bwa ti bon aki).⁶

Ni maroroakinan te aki kamoamoa, n taekinna bwa matara a kaineti nakon mimitongin te Atua nanona bwa ti motinnanoia mai itinanikura ao mai nanora ni maiuakina te aki kamoamoa. N aron ae tii te mata e riai ni kaineti nakon te Atua, tarakira mai itinanikura ao ara mwakuri a na boraoi ma te reirei ibukin te aki kamoamoa. Ma ni kaineta matam nakon te Atua e aki karaoia bwa e na ti teuana nakon mimitongina; e riai n tii babane Nakoina. Ao ai arona naba, te aki kamoamoa n tein oneam ao tararaoim a riai n raonaki ma babanen nanora iai iaon reirei aika akea tokia.

Ngkana ti kawakin ana tua te Atua, ti kona riki ni kabanea ara iango Irouna. N ae ti arona, ngkana ti kabanea ara iango iaon te Atua, ti a ongeaba riki Nakoina.

Ngkai ti kekeiakimwaka ni maiuakina te aki kamoamoa, ti namakina ana mwakuri te Tamnei inanon maiura. E reirei Unimwaane Robert D. Hales man te Kooram n Abotoro n te Tengaun ma Uoman: "Te aki kamoamoa bon aan ae ko tau ni kareka te Tamnei. Arom n aki kamoamoa bon te nanorinano, ao arom n nanorinano e kaoa te Tamnei bwa e na raonira."⁷ Ni kairan ara iango ao ara mwakuri iroun te Tamnei, matara a na kaineti nakon mimitongin te Atua ao ti na onraken n te ota. ■

E maeka Katherine Nelson i Utah, USA.

E maeka Heidi McConkie i Delaware, USA.

BWAI AIKA A NA TARAKI

1. *Te Koaua nakon te Onimaki: Kiibu Man te Euangkerio* (2004), 106.
2. *Te Koaua nakon te Onimaki*, 108.
3. *Te Koaua nakon te Onimaki*, 108.
4. *Tara Te Koaua nakon te Onimaki*, 107.
5. *Te Koaua nakon te Onimaki*, 107.
6. Tara Lynn G. Robbins, "Aekan Mwaane ao Aine Raa Ngkani?" *Liahona*, Meei 2011, 103.
7. Robert D. Hales, "Te aki kamoamoa: Karinerine ibukin te Atua," *Ensign*, Aokati 2008, 34; *Liahona*, Aokati 2008, 18.

Finland

Te Rairaki ao
te Ānganano i

Iroun Melissa Zenteno

Tabeua te maire man biken Helsinki, Finland, bon te nono ae kateaki i tari i Suomenlinna, ae kateaki n te ka 18 n tienture are e na kamanoia n tuukia taan ninia te aba. N rinanon rababan abamwakora aika onoua, te bwai ni kamanomano aei e tei ibukin aia nanomatoa ni matotoatoa ana aomata Finland.

Ma kaain Finnish ae kaain te aro a kawara te tabo ae kaokoro ngke a mwananga nakon kautuun te aba. Te Helsinki Finland Tembora bon te kanikina ae rabwata ibukin rairakia ao te kamanoaki are a karekea man maiuakinan te euangkerio.

Ibukin Niilo Kervinen, te kairake n ikawai ae 24-ana ririki-ni maiu mai Rovaniemi, Finland, te mwananga n te turein ae 10-aoana nako Helsinki bon te boo ae bebete kaboana ibukin te kakabwaia ni beku inanon te tembora.

Imwain katabuan te Helsinki Finland Tembora n Okitobwa 2006, Niilo ma tabeman kaain ana uoote a mwananga nako Stockholm Sweden Tembora ke nakon te Copenhagen Denmark Tembora. “Te mwananga aei e na kabanea teuana te wiiki n tain te motirawa n te tiamwa,” e uringnga. Te mwamwananga n te bwati ao te matu inanon taian uma n rianna inanon

mwamwananga akanne bon tabeua ururing aika tamaroa ake e uring.

Irarikin anne n reken te tembora iaon abana bon te kakabwaia ae kamimi. “Ngke a katanoata te Helsinki tembora, I bon rangin kukurei,” E taku Niilo. “I teimatoa n namakina mwaakan te tataro (are e karoaki n tain katabuan te tembora) ni katoa te tai are I rin iai inanon (te tembora).”

Ana tangira aei ibukin te tembora are e a karika kaokoron Niilo mairouia raoraona. “Kaain te aba ae Finland a mwakuri korakora ao a rang ni kukurei ngkai a kakamwakuri ma ti teutana aia tai ae reke ni karoai baika a kaineti ma bwain te tamnei inanon maiuia,” e kamatata. E ngae ngke e taku Niilo bwa e aki toki ni kakabwaiaaki ma raoraona aika tamaroa, ngkai e tabe n ikawairake ao kaokoron aron maiua raoraona ma aron reireiana bwa e kanga aron maiuna e boni matata raoi. Boni man te bitaki aei are e a karika Niilo bwa e na ukoukora oin ana koaua ngke e koro te 17 ana ririki. “I tabe ni karoao au babaire bwa N na tei ia ao a na antai ngai,” e taku “Ma ana kakabwaia te Uea ao ma aia kairiri au utu ao raoroau aika tamaroa, I a karekea riki au koaua ae matoatoa ibukin te Ekaretia.”

Aekakira aron te kairake n ikawai ae kakanimaki iaon Finland?
Temanna te kairake n ataei ni mwaane ae tibwaua katein abana ao ana onimaki.

N taetae ibukin te rairaki, e taku Unimwaane David A. Bednar man te Kooram n Abotoro n te Tengaun ma Uoman, “I berita bwa ngkana e korakora ara atatai ibukin te koaua ao n rairaki nakon te Uea, ti na reitinako n nene ao n teimatoa ao n aki kona ni bwaka.”¹ E ngae ngke e kainnanoaki te tai ma te mwane ibukin te mwanaanga nako Helsinki, e bon motinnanoia Niilo bwa e na riki bwa ana reirei Kristo. Ao ibukin Niilo, karoan ae bon riai ni kakoroa bukin te motinnano tiaki te anganano ni kabane. ■

BWAI AIKA A NA TARAKI

1. David A. Bednar, “Rairaki nakon te Uea,” *Liahona*, Nobembwa 2012, 109.

IBUKIN RIKI RONGORONGON NIILO

Tera ae a Kakanna kaain Finland?
Tabeua mai buakon kanau aika mamate nanou iai bon te tuubu n tamani ao irikon te ria ma te buteeta ae kamarauaki. Ti kakana naba te kariki ae bati ae renganaki ma te wita.

Tera ae ko karaopia ibukin kakukureiam?

I kan karebaba iaon te tinoo, ni mataku n taian tamnei, ke ni kukurei n tii nakonako itinaniku. I karaoa au mwakuri ni mitinare i Tiaban, ngai a are I kamatebwiaia te taetae n Tiaban ngkana I kona.

Aekakira aron te maroro ni kareke tangira i Finland?

E aki rang ni matoatoa ara katei iaon te maroro ni kareke tangira. N aron ae tabangaki aomata a na bae ni kawaria naake iai nanoia irouia. Ikai, te maroro bon tiaki te bwai ae ko na tii kani kinaa iai temanna.lai kairake n ikawai aika kakaonimaki aika kaain te aro, e ngae ngke a aki bati ni mwaiti. N tabetai kairake n ikawai aika kaain te aro a mwamwananga n ae rang raroa ni maroro ma te aomata are a kaitibo ma ngai a tain aia taenti kairake n ikawai aika tuai n iein.

TE EKARETIA I FINLAND

4,715 Aomata	5,250,000 aomata
Aika Itiaki	(n aron ae man Tianuare 2012)
15 uoote	
15 mwaanga	187,888 taian nei
2 titeiki	179,584
1 mition	abamwakoro
1 tempora, e	2.2 mirion taabo
katabuaki n	n tebotebo ni
Okitobwa 22,	kabuane
2006	

MAN TAIAN WARE

5,250,000 aomata	(n aron ae man
Aika Itiaki	Tianuare 2012)
15 uoote	
15 mwaanga	187,888 taian nei
2 titeiki	179,584
1 mition	abamwakoro
1 tempora, e	2.2 mirion taabo
katabuaki n	n tebotebo ni
Okitobwa 22,	kabuane
2006	

BAIKA KOAUA

Kautuun te aba:
Helsinki
Taetae: Finnish
(Suomi)

MWANE AO AINE N ANA **MWAKURI** TE **UEA**

Inanon ana baire Tamara are i Karawa te nakoanibonga mai karawa ae korakora, mwaane ao aine iai kaokoron ma boraoin tibwangaia aika kakawaki.

Iroun Unimwaane
M. Russell Ballard

Man te Kooram
n Abotoro n te
Tengaun ma Uoman

Ikaoaua bwa iai tabeua koaua are aine ao mwaane a kainnanoia n ota n taekan te tibwanga ae kakawaki ni kakorakoran ao katean abanuean te Atua iaon te aba. N anga aika mwaiti aine bon buroon te Ekaretia. Ai ngaia are n ana ibuobuoki te Uea, I tangiria n anga te kakaitau nakon aia kakaonimaki aine ao kai-rake n ataeinnaine n te Ekaretia. Nakoimi tititati aika tangiraki, n tabo nako are kam maeka iai n te aonaaba, taiaoka n ata aia tangira ae korakora ao aia onimaki irouumi te Moan Beretitentii ao Abotoro ake Tengaun ma Uoman.

N na waaki moa ni kauring ngkami taekan bwai aika ti karaoi ikai iaon te aba.

Ngaira natin Tamara are i Karawa mwaane ao aine n tamnei aika tangiraki. Ti maeka ma Ngaia n te abanuea n te maiu imwain te maiu n te aonaaba. N te aro are e na koro iai bukin te mition n te aki mamate ao te maiu are akea tokina nakon te aomata (tara Moses 1:39), Tamara are i Karawa e karaoa tebaire are e kantaningaaki ni buokiaia Natina ni karikiia nakon are tokin aia konabwai. Ana baire Tamara e weteia aomata bwa a na bwaka bwa a na karaureaki ma Ngaia inanon te tai ae kimototo ao ni bungiaki inanon te rabwata ae mamate, karekea te rabwata, ao n rin inanon te tai ni kakaewenako ao ni kataaki. Ana baire bwa e na katauraoa te Tia Kamaiu

ni kamaiuia aomata ni kabane man te Bwaka. Ana Mwakuri ni Kamaiu ara Uea Iesu Kristo e katauraoa te kawai rinanon ana otenanti te euangkerio ao berita aika tabu n oki rikaaki nakon te Atua. Ibukina bwa ti na maeka inanon te aonaaba ae mamateae e kaonaki ma kakamaku ao kariiri, Te Tama are i Karawa ao Natina a ataia bwa ti na kainnanoa te mwaaka ae korakora riki nakon are iroura. A ataia bwa ti na kainnanoa karekean Mwaakaia. Te euangkerio ao ana reirei Kristo e anganiira ni kabane ake a na butimwia te mwaaka ni karekeea te maiu ae akea tokina ao te mwaaka ni karekeea te kimwareirei inanon te mwananga.

Tabeman aomata a titiraki n tibwangaia aine n ana baire te Atua ao inanon te Ekaretia. I a tia n intawiunaki irouia taan kareke rongorongo aika tau man te aba ao te aonaaba n tuangkami bwa mwaitiia taan kareke rongorongo are I a tia n aitara ma ngaia a tia ni karekei ake a kaman tia ni kateaki n akea te kakoaua ae tau n taekan te maroro aio. Inanon ririki aika batia mwaiti aika a kanakoi aia titiraki ni katerea bwa aine a aki kakawaki n te Ekaretia. Te iango are [aine aki kakawaki n te Ekaretia] e aki koaua.

Kariaia bwa N na taekini nimaua koaua nakoimi bwa kam na iangoia raoi ni kaineti ma te maroro ae kakawaki aio.

1. Te Atua iai ana Baire ni Buokiira ni Karekea te Maiu are Akea Tokina

Tamara are i Karawa e karikiia aine ao mwaane, ake bon Natina mwaane ao aine aika tamnei. Aio are nanona bwa te aine ao te mwaane bon akea tokina. Iai ana baire are e kateia ni kakoroa bukin buokaia ni kabane ake a na rinea n Iriria ao Natina, Iesu Kristo, ni karekei tibwangaia are a bwaibwai iai n te maiu are akea tokina.

Ngkana tokin karietatakira bon te Tama are i Karawa ao Iesu Kristo aia kouru ao aia kantaninga ao ngkana a atai bwaai ni kabane ao ni kororaoi, n aron ae ti ataia Ngaia, ngkanne A ata te kabanea n tamaroa ni kangara ni katauraoi, n anga reirei, ao ni kairiira bwa ti aonga ni karekea te tai ae te kabanea n tamaroa n tau ibukin te karietataki.

Angiira n tatabemaniira nako iai ara utu ke raoraora ake a tia n rootaki inanon kangaanga aika kakaokoro n aroia aika mwaiti ae irekereke ma te aroaro. Te kauntaeka iaon maroro aikai e ataaki bwa e aki karekea te boraoi ao, n te koaua, e kona ni karekea te itabaraaraa. Iai tabeua titiraki ibukin tein te Ekaretia iaon maroro aika a kona ni karekea

te kauntaeka aika a matoa aron kaekakiia bwa e na wae-koia n rauaki iai temanna. E ngae n anne, ngkana ti uko-ukora te Uea inanon ara tataro bwa ti na namakina ke ae ti na karoia n aro aikai, e na roko te kaeka: "Ko kakoaua Iesu Kristo ao ko Iriria ao te Tama? I kakoaua bwa angina ni kabane n te Ekaretia n te tai teuana ma teuana ti na titiraki ngkana ti kona ni karoai ni kabane ake ti tuangaki bwa ti na karoai. Ma ngkana ti bon kakoaua raoi inanon te Uea, te manga kamatoa e na roko: "I kakoaua Iesu Kristo, ao I kataia ni karoai bwaai ake E kainnanoai bwa N na karoai." Ngaia are ti waaki rake. Ai mwaakara taeka aika "I kakoaua Iesu Kristo"!

Ara kakoaua ao te rau n ara kantaninga ao arora e waaki ma te ingaingannano ni kakoaua bwa Tamara are i Karawa bon te kabane n atatai.

2. Te Ekaretia E Kairaki rinanon Kiingin te Nakonibonga

Ana Ekaretia Iesu Kristo ni Bong Aika Kaitira bon ana Ekaretia te Uea, ao Ana Ekaretia e kairaki rinanon te

nakoanibonga ae kariaiakaki ao kingin te nakoanibonga. “Kingin te Nakoanibonga bon ana kariaia are e a tia n anga te Atua nakon te tia kairiiri n te nakoanibonga bwa e na kairia, tautaeckanna, ao ni kaira kabonganaan Ana nakoanibonga iaon te aba.¹

Naake iai irouia kiingin te nakonibonga—bwa tao te riikan ake iai irouia kiing ibukin ana kooram ke te bitiobi are iai irouna kiing ibukin ana uoote ke te Beretitenti n te Ekaretia, ake iai irouna kiing ni kabane kiingin te nakoanibonga—ni koauana e na bon karekea nakoia ni kabane ake a beku ma te kakaonimaki iaan aia kairiiri ni kabonganai kariaiakaki n te nakoanibonga ao ni karekea mwaakan te nakoanibonga.

Mwaane ni kabane ao aine ni kabane iaan aia kairiiri naake iai irouia te kiing. Aio aron te Uea ni kaira Ana Ekaretia.

N na kaoka te bawaiare I taekinna inanon Eberi 2013 n te maungatabu ni kabuta: “N ana baire Tamara are i Karawa n te nakoanibonga are ruo mai karawa, mwaane iai tibwangaia ae onoti ni bairea karaon te nakoanibonga, ma tiaki ngaia nakoanibonga. Mwaane ao aine iai kakawakiia aika kakaokoro ma a uaia n titebo kakawakin tibwangaia. N aron are te aine e aki kona ni karekea te teei n akean te mwane, n aron naba te mwane e aki kona ni kabonganai mwaakan te nakoanibonga ni katea te utu ae akea tokina n akean te aine. . . . N te kantaninga ae akea tokina, ni kauoua te mwaaka ni karikaia ataei ao te mwaka n te nakoanibonga a tibwauaki iroun te buumwaane ao te buuaine.”²

Bukin tera ngkai mwaane a katabuaki nakon nakoia n te nakoanibonga ao tiaki aine? Beretitenti Gordon B. Hinckley (1910–2008) e kabwarabwara bwa bon te Uea, tiaki te aomata, “are e rinea bwa mwaane inanon Ana Ekaretia a riai n taua te nakoanibonga” ao bon te Uea naba are e anganaiia aine te kona ni katea te botaki ae korakora ao ae kamimi aei, are bon ana Ekaretia ao abanuean te Atua.” . . .³ N tokina, te Uea e tuai ni kaotia bwa bukin tera E a tia ni katea Ana Ekaretia n are E karaoi.

Ti na aki mwaninga bwa e kaniia teuana mwakoron ana reirei ni kabane ake a karaoaki n te Ekaretia e karaoaki irouia tititati. Mwaitin te kairiiri e katauraoaki mai irouia titita. Mwaitin mwakuri n ibuobuoki ao waaki ni kakukurei a baireaki ao ni kairaki irouia aine. Te reirei ao aia mwakuri aine n te uoote ao titeiki kauntira ao inanon kauntira ni kabuta ni kautuun te Ekaretia a katauraoi

iango aika kainnanoaki, wanawana, ao baeranti.

E anaia mwaane ake a karineia aine ao aia bwai n titu-araoi ake bwain te tamnei ao aine ake a karinei kiing n te nakoanibonga are irouia mwaane ni kaoi kakabwaia aika bwanin mai karawa ni mwakuri nako inanon te Ekaretia.

3. Mwaane ao Aine A Uaia ni Kakawaki

Mwaane ao aine a katiteboaki ni matan te Atua ao ni matan te Ekaretia, ma te katiteboaki e aki kananonaaki bwa a na titebo. Te tibwanga ao aia bwaintangira mai karawa mwaane ao aine a kaokoro n aroia ma tiaki ni kakawakiia ke n aron kabonganakiia. Ana reirei ara Ekaretia e katitebooia aine ngke a bon kaokoro ma mwaane. Te Atua e aki kananona bwa te riki n aine ke ni mwaane bwa e tamara riki ke ni kakawaki riki nakon are teuana. Beretitenti Hinckley e taekinna nakoia aine bwa “Tamara ae Akea Tokina . . . e aki nanonna bwa ko riai ni kee nakon te kabanea n tamara ni mimitong n Ana karikibwai.”⁴

Mwaane ao Aine iai aia bwaintangira aika kakaokoro, korakora aika kaokoro, ao kaokoron aia iango ao are a tangiria. Anne teuana bukina ae aanaki bwa bukin tera ti kainanoira ibon imarenara. E kainnanoa te mwaane ao te aine bwa a na karika te utu, ao e kainnanoa te mwane ao te aine bwa a na karaoi ana mwakuri te Uea. Te buu-mwane ao te buuaine a ikotaki ni mwakuri inanon te raoiroi ni katiteuanaaki. Ti na taratara raoi bwa ti aki kataia n uruana ana baire Tamara are i Karawa ao te kantaninga inanon maiura.

4. Ni Kabane A Kakabwaiaki ni Mwaakan te Nakoanibonga

Ngkana mwaane ao aine a nakon te tembora, a uaia n anganaki te mwaaka ae titebo, are mwaakan te nakoanibonga. Ngkai te kariaiakaki n te nakoanibonga e kairaki rina-non kiingin te nakoanibonga, ao kingin te nakoanibonga e reke tii irouia mwaane aika tau, ni karekea te mwaaka ao te kakabwaia n te nakoanibonga e tauraoi nakoia ni kabane natin te Atua.

Tamara are i Karawa e tituaraoi ni Mwakana. Ni kabane mwane ao aine a kona ni karekea te mwaaka aio ibukin te ibuobuoki inanon maiura. Ni kabane ake a tia ni karaoi berita aika a tabu ma te Uea ao ake a karinei berita aika tabu akanne a kona ni karekea oin aia kao-tioti, ni kakabwaiaki man aia ibuobuoki anera, n reitaki

ma te Atua, ni karekei bwaninin te euangkerio, ao n tokina, n riki bwa taan bwaibwai irarikin Iesu Kristo n ana bwai ni kabane Tamara.

5. Ti Riai n Ataia ao ni Kaoti Kakoaua n te Reirei

Ti kainnanoia aine n te Ekaretia bwa a na ata ana reirei Kristo ao ni kaota aia kakoaua ni Kaokan Bwai n aro nako ake ko kona. Bon akea riki te tai n taai aika mwaiti n rongorongan te aonaaba. Tatan ao naake a iriria a tia n taim aia bwai ni buaka inanon nga n ririki ao a rang mwaatai ni urubekei onimaki ao onimakinan te Atua ao inanon te Uea Iesu Kristo ibuakoia aia utu aomata.

Ngaira ni kabane—mwane, aine, kairake n ikawai, rororrikirake, ao ataeinimwane ao ataeinnaine—buti-mwaea te Uea ao Ana Ekaretia ni katanna, ni kamanoa, ao ni katabangakia ni kabuta nako te aonaaba. Ti kainnanoa ae bat iki man bwanaia aine ae teretere man korakora ao aia onimaki. Ti kainnaiko n reiakina te reirei ao n ota n te bwai are ti kakoaua bwa ko aonga ni kaota am kakoaua ibukin koauan bwai ni kabane—tao koaua akanne a kanakoaki n tain te katobibi n te kauraai n te kaebwa irouia Kairake n Ataeinnaine, n tain bootaki ni kaoti kakoaua, n te buraoiki, ke iaon te Facebook. Bon tii nkoe ae ko kona ni kaotia nakon te aonaaba aroia aine mai iroun te Atua ake a tia ni karaoi berita aika a tabu aron tarakiia ao aia kakoaua.

Tititati, ami konabwai ni karaoa te bitaki bon te konabwai ae onoti—teuana are e aki kona ni katotongaki

iroquia mwaane. Akea ae e kona ni katana ara Tia Kamaiu n mwaitin riki te anainano ke te mwaaka iaomi, natin te Atua aika aine, ae kona—ngkoe ae iai te korakora inanom ao te onimaki ae matoatoa. Mwaakan bwanaan te aine ae rairaki bon akea tokina, ao te Ekaretia e kainnanoi bwanaami ngkai riki nakon are mai imwaina.

I katuka au kaotioti iroumi ao auka koaua bwa ti mena inanon te tai are ti riai n tei iai ni katiteuanaki. Ti riai ni bane n tei—mwane ao aine, kairake mwane ao kairake n aine, ataeinimwane ao ataeinnaine. Ti riai n tei ibukin ana baire Tamara are i Karawa. Ti riai ni katea bukina. E a tia ni kebutiaki nakon te iterana. Ti aki kona n tei n aki kakamwakuri irarikina ngkai mwembwa n ana Ekaretia Iesu Kristo ibukiia Aika Itiaki ni Bong Aika Kaitira ao ni kariaia anne bwa e na reitinako n riki n aki batni kaninikoriaira ni kaoti ara iango ao ara namakin.

E bia kakabwaiai ngkami te Atua ni karekea te ninikoria ni kamatebwai ao n atai koaua aika bebete n te euangkerio ao imwina n tibwauaia n reken taina. ■

Man te taromauri are e karaaoaki n te Brigham Young University n Aokati 20, 2013. Ibukin te koroboki ae bwanin n te taetae n Imatang, nakon speeches.byu.edu.

BWAII AIKA A NA TARAAKI

1. *Aeniboki 2: Babairean Aron Kairan te Ekaretia* (2010), 2.1.1.
2. M. Russell Ballard, "This Is My Work and Glory," *Liahona*, Meei 2013, 19.
3. Gordon B. Hinckley, "Women of the Church," *Ensign*, Nobembwa 1996, 70.
4. Gordon B. Hinckley, "Stand Strong against the Wiles of the World," *Ensign*, Nobembwa 1995, 101.

TAURAOI NI BEKU, BEKU MA TE TAURAOI

*Te Atua e anganiningkami te Nakoanibonga ae te Aaron
ibukina bwa iai ami mwakuri aika kam na karaoi–ngkai ao n taai aika a na roko.*

David L. Beck

Beretitenti ni Kabuta
ibukia Kairake n
Ataeinimwaane

Jonathan bon raraou are e kaaina te Ekaretia aua te ririki n nako. Bon tii ngaia te membwa n te Ekaretia n ana utu. Imwiin karekean te Nakoanibonga irouna ae te Aaron, e waaki ni buokiia tabeman n aron are e tuai ni kakaraoia mai imwaina. Jonathan e ataia bwa n te aro bwa e na kona n ibuobuoki, e riai n atai bwaai aika mwaiti. E tangiria naba bwa e na tau ao e na kona riki n tei iaon waena, ngaia are e kamatebwaia te euangkeario, tataro, ao e irii botaki n Tabati ao tiemnarii. E mwakuri korakora ni kawakin tua ao ni maeka nakon ana kainibaire te Ekaretia. E mwakuri korakora ni kakoroi bukin tibwangana n te nakoanibonga, n ikotaki naba ma rikina bwa te tia reirei n te mweenga ae korakora. Ana boki *Beku Ibukin te Atua* e buokia ni kaota n tibwanga akanne ao n reiakinna bwa e na kanga ni kakoroi bukiia.

Ana mwakuri ni kakaonimaki Jonathan n te nakoanibonga e anganna te korakora n te maiu n tamnei. E ibuobuoki ni katanna man ana kariiri teuare e buakaka. E waekoa rikirakena ngkai e beku ao ni katauraoi ibukin arona n taai aika a na roko. N te ririki ae nako, n arona n tau ao e karekea te Nakoanibonga ae te Merekitereka ao te entaumente n te tembora. Ngkai e a karaoa ana mwakuri ni mitinare i Brazil.

Te Nakoanibonga ae te Aaron e bon aki toki n aranaki bwa “te nakoanibonga ni katauraoi.” Te Atua e angani ngkami te Nakoanibonga ae te Aaron ibukina bwa iai te mwakuri Ibukimi—ngkai ao n taai aika a na roko. Ami mwakuri ni kakaonimaki n

te Nakoanibonga ae te Aaron e katauraoiko imwain tibwanga aika korakora riki ni karaoi n ririki aika a na roko. N aron Jonathan, ko katauraoi ni “karekea te Nakoanibonga ae te Merekitereka, ni karekei kakabwaia man te tembora, n riki bwa te mitinare ae bwanin taina, n riki bwa te buumwane ao te karo ae tangira, ao n reitinako n te maiu ae abwabwaki ni beku ibukin te Uea” (*True to the Faith: A Gospel Reference* [2004], 4).

Ko na bae n aki atai kabwarabwarakiia ni kabane tibwanga aika kamimi are e katauraoi ibukimi te Tama are i Karawa, ma I kakoaua raoi bwa ko na tauraoi ni kaitibo ma ngaia ngkana ko uringnga n tou mwiin aikai ngkai ko taua te Nakoanibonga ae te Aaron.

Iriira Iesu Kristo

Ngkai ko taua te nakoanibonga, ko tia tei ibukin Iesu Kristo. Anne nanona bwa ko tuangaki bwa kona iriiria ao ni karaoi bwaai ake E na kona ni karaoi. Tera ae e kona ni karaoia? N aro nako, E kabane Maiuna ni beku ao ni kakabwaiaia tabeman. Ngaia are ko riai naba ni karaoia. Anga rabwatam bwa e na beku ibukiia tabeman—ao imwiina kona rikirake ao n tamaroa bwa e aonga n raka riki mairoum are kona anga! Uringa aron Iesu n rikirakena n rorona ni kairake: E “rikirake Iesu n rabakau ma n ikawai, ma n akoaki iroun te Atua ma aomata” (Ruka 2:52).

Mwakoron irirakin te Tia Kamaiu bon te rikirake n rabakau ao ni marurung rabwatam n am tai ni kairake. Aio e na kantatingaiko bwa kona mwakuri korakora n tainako ni karaoa

Ko iriira Kristo ngkana ko ukoukora
ana kantaninga te Atua inanon
auan te bong bwa e na kaira am
mwakuri ao ni karaoi ana wirikiriki
te tamnei ake ko karekei.

am kabanea n tamaroa (tara D&C 4:2). Ko na tatangiraki iroun te Atua ngkai ko kaan riki na-koina inanon te tataro ni katoabong, kamatebwai n te euangkerio, ongotaeka, ao mwakuri n ibu- obuoki. Kona tatangiraki irouia tabeman ngkana ko akoi ao ko onimakinaki irouia am utu ao n riki bwa te rao n aiaron Iesu nakoia ni kabane.

Urinnga bwa Iesu e karaoa n tainako ana kantaninga te Tama. Ko iriira Kristo ngkana ko ukoukora ana kantaninga te Atua inanon auan te bong bwa e na kaira am mwakuri ao ni karaoi ana wirikiriki te tamnei ake ko karekei.

Bairei Otenanti n te Nakoanibonga

Otenanti n te Nakoanibonga a kakawaki ibukia ni kabane natin te Atua ao e kakabwaiaria ni uakoraki bwa Natina mwane ao aine ni kaboraoia. Man te tai are ko riki bwa te riikan, ko buokia ni kaira karaoran te ibuobuoki n te otenanti n te Nakoanibonga man kabutan te toa. Ko reitinako ni kaira karaoran otenanti n te Nakoanibonga n te Nakoanibonga ae te Aaron imwiina ngkai ko katauraoi ao ni kakabwaiia te toa, bwabetito, ao n kairii otenanti irouia tabeman ake iai irouia te Nakoanibonga ae te Aaron.

N irii karaoran otenanti aika tabu, ko riai n itiaki. Itiakin rabwatam e kona ni karaka riki te mwaaka n te maiu n tamnei nakon otenanti ake ko karaoi. Kataia bwa ko na tau n aro nako are kona riki iai bwa ana bwai ni mwakuri n ana toa te Uea (tara D&C 38:42). Ngkana e reke anne nakoim, ko kona n tei I moa n am uoote ke mwaanga bwa te tia tei ni koaua ibukin Iesu Kristo. A na bon bane ni kakabwaiaki man am nanomatoa ni kawakin berita aika tabu are ko buokia ni manga kabouui.

Ibuobuoki n Tainako

Ngkai ko taua te Nakoanibonga ae te Aaron, ko ibuobuoki. N tainako, ukoukoribwanga ni

buokiia am utu, raraom, membwa n te kooram, ao tabeman. Bwaai ni kabane ake ko karaoi n te nakoanibonga e buokiko ni buokiia tabeman n te maiu n rabwata ao n tamnei. Te katooto, ngkana ko buoka am bitiobi ke am beretitenti n te mwaanga man am beku nakon te utu are ko reireiniia ni mwengaia, ko a reiakina aron kinaakin ao tararuakiin kainnanoia tabeman. Ko na ibuobuoki naba nakoia tabeman ngkai ko kawariia tabeman ni kakorakoraia membwa n am kooram ao ko kamauiua naake aki kaka-onimaki, rikoi anganano n te aki mamatam ni buokiia rarikin ao kainnano, ni karaoi mwakuri ibukiia aoraki ao mwauku, reirei ao ni kakoaua iroun Kristo ao Ana euangkerio, ao ni kabebe-tei uotaia naake a bwarannano.

Ko ibuobuoki ngkai ko anga reirei n am boowi ni kooram ao n am bootakin te utu n te tairiki. Ko ibuobuoki ngkana ko kaoia ni kabane nakon Kristo (tara D&C 50:29)—n te mweenga, n am kooram, n te reirei, ma mitinare ake a bwanin aia tai, ao n tabo nako are ko mena iai.

Arom n Tai aika A na Roko

Maororo ma am karo ke taan kairiiri bwa tera ae e na kantaningaaki mai iroum n tibwangam n tai aika a na roko n nakoam ngkai ko taua te Nakoanibonga ae te Merekitereka, mitinare, buumwane, ao te karo. Koreia n te marena are e katauraoaki tabeua man tiwanga akana a korakora akanne ao kona kanga n tauraoi ibukiia n te bong aei ngkana ko beku n te Nakoanibonga ae te Aaron. E na tara n rangi ni mwaiti ngkai, ma uringnga bwa te kawai ae tamaroa ni katauraoi e bebete ni karaoi bwai ake e tuangko bwa kona karaoi te Tama are i Karawa n te bong aei. Ko bia kunea te kukurei ngkai ko beku ngkai ao ni katauraoi ibukin mimitongim n tai aika a na roko. ■

TE MWAAKA NI KAKABWAI AIA AO MATA NI KABANE

Taani kairiri n te Ekaretia a reireinira bwa otenanti n te nakoanibonga ao berita aika tabu e tauraoi nakoira ni kabane ngaira natin te Atua aika mwaane ao aine.

"Te nakoanibonga bon te mwaaka ao te kariaia mairoun te Atua are e anga ibukin kamauiakia ao kakabwaiakia ni kabane—mwaane, aine, ao ataei. . . .

"Iai kakabwai aika onoti mairoun te Atua ibukia aomata nako aika tau ake a bwabetitoaki, a karekea te Tamnei ae Raoiroi, ao ni butimwaea te toa n taai nako. Te tembora e uota te ota ae raka ao te korakora, n raonaki ma kakoauan te mangauti ao te berita ibukin te maiu ae akea tokina [tara D&C 138:37, 51].

Unimwaane Neil L. Andersen man te Kooram n Abotoro n te Tengaun ma Uoman, "Te Mwaaka n te Nakoanibongsa," *Riaona*, Nobembwa 2013, 92.

"Otenanti n te nakoanibonga ao berita aika tabu a a karaoa te katauraoa ni karekeianbwaniin kakabwai ake ti beritanaki iai ironu te Atua, are a tii kona n reke man ana Mwakuri ni Kamaiu te Tia Kamaiu. A kanoaia naatin te Atua mwaane ao aine ma te mwaaka, mwaakan te Atua, ao n anganira ara tai ni katauraoi ni karekea te maiu are akea tokina—n oki nakon mwessian te Atua ao ni maeka ma Ngaia n Ana utu ae akea tokina."

Carole M. Stephens, te moan kauntira ibukin te beretitentii ni kabuta n te Botaki n Aine, "Ti Ataia Bwa Tera ae Iai Iroura?" *Liahona*, Nobembwa 2013, 12.

"E kakawaki ibukira bwa ti na ota bwa te Tama are i Karawa e a tia ni katauraoa te kawai ibukia ni kabane Natina mwaane ao Natina aine ni karekean kakabwai ao ni kakovorokmani mwaakan te nakoanibonga. Ni kakawakin ana babaire te Atua ibukia natina aika tamnei n oin Ana kabwarabwara bwa bon Ana mwakuri ao mimitongina n uota te aki mamate ao te maiu ae akea tokina ibukia aomata' (tara Moses 1:39)."

Unimwaane M. Russell Ballard man te Kooram n Abotoro n te Tengaun ma Uoman, "Aio Au Mwakuri ao Mimitongiu," *Liahona*, Meei 2013, 19.

UOTAKIN ANA KAKABWAIA TE NAKOANIBONGA NAKON MWEENGAM

Iroun
Bonnie L. Oscarson

Beretitenti ni Kabuta
Ibukia Kairake n
Ataeinaine

Ngkai ko kawakin am berita
aika tabu, ko
kabanea nanom
nakon mwaakan
te nakoanibonga
ni kakabwaia
mweengam
ao am utu.

Ko na kanga ngkoe ae te kairake n atae-nimwaane ke te kairake n ataeinaine,
n aki ongeia bwa tera am kaangaanga
n am utu, ni kabanea nanom ni mwaakan
am berita aika tabu n te nakoanibongaa ake
ko karaoi n am tai ni bwabetito ni kakora-
kora mweengam ao am utu? Ataakin te beku
ao kakawakia ara utu n ana babaire te Uea e
kona ni kaungaira bwa tina karinei berita ake
ti karaoi ao n tarai raoi bwa ara kabanea n
tamaroa ao ingaangan nanora n ibuobuoki e
karaoaki inanon oin mweengara. Ti na tarai
tabeua kawai ake ti kabanei nanora iai nakon
mwaakan ara berita aika tabu ni kakorakora
ao ni buokia naake a rang ni kakawaki riki
nakoira.

Ko na Kanga ni Kaeka?

Bon tairikin te Moanibong, ao e koro tiran
am bwai n reirei ae ko na karaoi ni mwee-
ngam. Ko ongo bwanaan tamam ni weteia
am utu bwa a na ikotaki ibukin te botaki
n utu n te tairiki. Tera ae ko karaopia?

Rinerine A: Ko kaeka, "A, Tamau, E aki
reke au tai ibukin te tairiki anne! I riai ni
kamatebwai!"

Rinerine B: Ko waekoa n ikotia tarim
ma mwaanem ao ni kukurei n ira waakin
te tataro, anene, ao te reirei.

Ngkana Iai te Kairiri n te Nakoanibonga n te Mweenga

Ni boutoka am karo man am anganano
n ira waakin am botaki n utu n te tairiki, kai-
nutu, ao ana kamatebwai te utu ni booki aika
tabu boni kawai ni kakorakora te kairiri n te
nakoanibonga inanon mweengam. A mwaiti
riki tabeua kawai, n aron:

- Tataro ibukiia Am Karo. (A na bon tata-
taro ibukim ni katoa bong.)
- Boutokaia am karo n nakoia n te
Ekaretia ao anga am ibuobuoki ni ka-
raoi mwakuri n te mweenga, ai moarara
riki ngkana a bon rang tabetabe n aron
mwiokoia aika kakawaki.
- Buokia am karo ni butimwaaia am tia
reirei n te mweenga ngkana a roko,

“Te utu e
kakawaki nakon
ana babaire te
Tia Karikibwai
ibukin tokin
kawaia natina
aika akea tokia.”

“Te Utu: Te Katanoata
nakon te Aonaba,” *Liahona*,
Nobembwa 2010, 129.

ao ngkanne kakauongo raoi nakon
aia rongorongo.

- Ngkana iai te tembora n am aono,
anga am ibuobuoki n tobwaia tarim
ma mwaanem aika uarereke n te aro
bwa aonga ni kona n nako n te tem-
bora am karo ao n iri waakin otenanti
n te nakoanibonga.

Uringnga bwa tiaki tii kaaro aika a katabe-
aki n kaoan ao kateimatoan te Tamnei ina-
non mweengam. E mwaiti riki ae ko kona ni
karaoia ni kaoa te Tamnei rinanon am mwa-
kuri ao kateim?

Ngkana Akea te Nakoa ni Kairiri n te Nakoanibonga n te Mweenga

Uutu a aki tara ke ni mwakuri n te kawai
ae ti te arona. Ko kona ni mena n ana utu am
karo ae akea buuna ke akea kaain te nakoan-
ibonga iai are e tararua inanon mweengam.
Iai kawai riki aika mwaiti ni kaoa mwaakan
te nakoanibonga ni kakorakorako ao am utu.
Aikai bwaaí ake ti na karaoi, n aki ongeia
bwa tera ara kaangaanga:

- Karaoa am tataro i bon iroum, kamatebwai booki aika tabu, ao te aki ma-
matam. Kekeiaki aikai a na buokiko ni
kamatoatoako n te maiu n tamnei ao ni
kaoa te Tamnei nako nanon maium ao
nakon taabo ake iai kaungakim iai.
- Karekeia raoi am tai ibukin nakoam ke
mwiokoam n te Ekaretia ao n tauraoi
ibukin taian reirei n te Tabati. Karaoan
aei e na buokiko n iai onimakinam i
bon iroum ao ni kaota am boutoka n
ana burokuraem te nakoanibonga.

- Kaota am karinerine nakoia kaain
am utu ao ni boutokai aia waaki ni
kakukurei aika iai mwiaia aika raoiroi.
Rinerine aikai a kakorakora te utu
ae bwanin.
- Tibwauai ma am utu bwai ake ko
reiakin ao ni karaoi n am kiraati n te
Ekaretia ao n taian kooram. Bon te
kawai are ngaia are e na uoti reirein
te euangkerio nakon mweengam.
- Kakaei kawai ni beku ibukia aomata
ake ko reitaki ma ngaiia rinanon
mwakuri n akoi aika a bebete.
- Ibuobuoki ni katobibia te auti man
karaon mwakuri ke ni buoka tarim
ke mwanem.
- Kaota aron ana tangira Kristo nakoia
am utu—e na bon korakora mwina
ni katean aan ana reitaki te utu ae
matoatoa nakon bwai riki tabea
ake ko kona ni karaoi.

Karinei Am Berita aika Tabu

Ni karaoan te beku, n tangira, ao ni
kakorakora ara utu, ti na bon koaua raoi
nakon ara berita aika tabu ake ti karaoi n
te bwabetito n tei bwa taan kakoaua ngaira
ibukin Iesu Kristo, ni kawakin Ana tua, ao
ni kakorakoraia naake irarikira. Ti kona ni
barea raoi korakoran berita aika tabu n te
nakoanibonga ni karaoia bwa te kakabwaia
nakon ao te buoka inanon mweengara ma
ara utu. *Nakoanibonga, mwakuri n ibuo-
buoki, ao mweenga* bon taeka ake a riai n
toma ma ara iango n tainako. Kaain ara utu
boni ngaiia moa aika a ria ni moanibwai ng-
kai ti kakaei kawai n ira waakin te mwakuri
ni kamaiu. Ngkana ti kakorakora ara utu, ti
kakorakora naba te Ekaretia, ara kawa, ao
te aonaba. ■

“Te kabane ni
kakawaki n ana
kawai te Uea are
ko na karaoia
bon mai inanon
mweengam.”

*Reirei maiouia Beretitenti
n te Ekaretia: Harold B. Lee
(2000), 134.*

KOAUAN TE KORORAOI

I tangiria n taetae ni kaineti ma taekan bwa ko na kanga ni karekea te aeka ni kakoaua ae onoti.

Iroun Unimwaane
Jeffrey R. Holland

Man te Kooram
n Abotoro n te
Tengaun ma Uoman

Au rongorongo nakoim bon teuana man te kantaninga ao te kaunganano ngkai aibukin maium nakon taai aika ana roko. A mwaiti kanganga n te aonaaba, ma e a tia n riki n tainako te kanganga ni katoa roro ao n te tai. Tai rangin n raraoma ibukia, ao tai kabwara nanom mai iai. Ririki aika a na roko a na kaonaki ma taai ao kakabwaia aika kamimi mani korakora. A na teimatoa aomata ni karekei rikiraken rabakauia n te tiaienti ao bwaai n rabakau, bwain n aoraki ao n te reitaki—ni kabane reirei aika a karaoa ae mwaiti ni karikirakea maiura. Ko maeka n te roro ae moan te kakimwareirei ae tuai n ataaki n te aonaaba, ma kakabwaia aika mwaiti riki n te roro aei e na roko nakoia aomata ni kabuta te aonaaba nakon taai riki tabeua n te rongorongo. Uringa—tibum te uninaine e aki kona ni miia te kaombiuta ae uarereke ngke am roro, ao tibum te unimwaane bon akea ana atatai iaon kanakoan rongorongo mai iai. Ngaia, bwaina te kukurei ao te marurung ao te kantaninga.

I taekina aei teutana bukina bwa te boki ae I a tibwa warekia e taekinna bwa angiin aoraki aika rangin ni kinaaki irouia kairake n aomata n taai aikai bon tiaki te tioka ke aorakin te buro ke te kaentia. (Aekakin kangangaaikanne aki toki ni katukaki ibukia aomata ae au roro, tiaki ngkami.) Tiaki,

te aoraki ae riki nakoia ami roro ao te 20 n ririki ake a na rootaki riki iai, e ribotinaki, te nanououa i bon irouna, maakan taai aika a na roko, karakon onimakinam i bon iroum, ao karakon onimakinaia i bon irouia ao ni kabuta te aonaaba.

E ngae ngke I a rangin ni kara riki nakoim, I ota n aron tabeaianga aikanne ibukina bwa angiin maiu ngke I kairake I kaitara ma aekaki ni kanganga naba aikanne are akea naba irou onimakinau i bon irou. I uringa ngke I kekeiaki ni kataia ni karekei au bwi aika raraoi, ma ni kantaningaia bwa n na karekeia te bwaintangira ibukin au reirei, ao ni mimi bwa bukin tera tabeman a karekei aia bwi aika raraoi riki nakoiu. I kona n uringa n taian kabu n ririki aika mwaiti n nako ngke I takakaro n akea te nanououa ibukin te tokanikai n takakaro n reirei aika ririeta ao n taian kaoretia, n tangiria ni kan tokanikai n te takakaro ae kakawaki ke n riki bwa te tiambion are e kantaningaia te tiim bwa e na moanna iai ke ni karekeia te tiambion are e kantiningaia bwa e na karekeia te tiim. I uringa ae akea au onimaki irouia aine, n tainako reken te nano ae korakora irouia kairake ni mwaaane. I rangin ni kakatonga bwa Titita Holland e butimwaea au kareke tangira ma ngaia. Eng, I kona n uring bwaai ni kabane aika ko uring—n aki koaua bwa e

kanga aron taraku ke I ngkana I butimwaeaki ke tera ae n na karekea ibukin taai aika a na roko.

Au kantaninga ikai bwa tiaki maroroakinan bwaai ni kabane ake e kaitara ma ngaia te kairake are e uota te rarama i bon irouna ma aki onimakinana, ma I tangiria ni kan taetae ni kaineti ma taekan bwa ko na kanga ni karekea te aeka n onimaki ae onoti—te onimakinaki are, ngkana ko karekea ma te koaua, e na karika mwiina ae tamaroa nakon maiura ake tabeua, riki ma onimakinara i bon irouna ao ti kanga n tarai taai aika a na roko. Ni kakoroan aei, I tangiria n taekina te karaki.

Kakawakin Oin Taum

N ririki aika mwai aika a tia n nako ngkai, imwain ae I weteaki bwa te Mataniwi ni Kabuta, I riki bwa te tia taetae n aia maungatabu ni kabuta-kairake. E motikaki te maungatabu ma te bootaki ni kaotikoaua ike e teirake iai te kairake ni mitinare ae e a tibwa oki ae botonimwaane n anga ana kokoaua. E taro n tamaroa. Itiaki, ao n iai irouna te onimaki—kanga aron tarakin te mitinare ae e a tibwa karairaki.

Ngke e moana ana taetae, a wanako ranin matana. E taku bwa e rangin ni kakatonga ngkai e kona n tei imataia kurubu ni kairake Aika Itiaki ni Boong Aika Kaitira ao n namakina te maiu ae kataia ni kairia. Ma e a tia n riki te namakin anne, e taku, ibukin te mwakuri ae a tia n rinanona tabeua te ririki n nako, te namakin are e a tia ni katea maiuna n akea tokina.

Ngke e tekateka inanon ana ka tabeua te tai n te kawai n rin n oin mweengana, n iangoi bwaai aika a tia n riki ao n namakina te nanokawaki ni koaua n aron te bwai ae a tia n riki, e biri tinana ae tiaki te membwa ma te raraoma man te auti ni kaineti nakon ana ka.

Imwina e tuangaki bwa e na oki nakon mweengana ni bongin te namwakaina are e katabuaki iai bwa te mitinare ngke 18 ana ririki. Iai te bwai ae a tia n riki ni bongin te namwakaina aei are e aki kamoamoa iai. E aki kabwarabwara raoi, ke n tia ni karaoia ibuakon te botanaomata. I tuai ata aron te bwai ae riki anne ni karokoa te bong aei, ma e tau kakawakina nakoina n tia n rota tamneina ao onimakanana i bon irouna.

Ngke e tekateka inanon ana ka tabeua te tai n te kawai n rin n oin mweengana, n iangoi bwaai aika a tia n riki ao n namakina te nanokawaki ni koaua n aron te bwai ae a tia n riki, e biri tinana ae tiaki te membwa ma te raraoma man te auti ni kaineti nakon ana ka. N te tai naba anne e taekinna bwa tarin te ataeinimwaane aei ae uarereke riki e bwaka inanon ana auti, ao e mwakoro atuna ao ni karekea te bwai ae kanga aorakin te kaburoro ke te ruru. Te karo ae tiaki kaain te aroe waekoa n tarebonia te amburanti, ma e na maan teutana ibukin karekean te ibuobuoki.

“Nakomai karaoa te bwai teuana,” e tang neiei. “Akea te bwai teuana ae ko kona ni karaoia n am Ekaretia n taai n aron aei? Iai iroum te nakoanibonga. Nakomai karaoa te bwai teuana.”

E aki rangin ni batu ana atatai tinana iaon taekan te Ekaretia n te tai anne, ma e atai rongorongan kakabwaia

man te nakoanibonga. E ngae n anne, n te tairiki aei ngke temanna ae rangin n tangiria e kainnanoa ana onimaki ao korakorana, e aki kona ni kaeka te kairake ni mwaane aei. N anganaki taian namakin aika e tibwa ikakorakora ma ngaea ao te boraraoi ae namakinna ae e a tibwa karaoaia—bwa tera te bwai anne—e aki kona ni uotia nako matan te Uea ao n tuatua ibukin te kakabwaia are e kainnanoaki.

E biri n te tai naba anne man te ka rikaaki nakon te kaawa nakon mweengen te unimwaane ae tau are e a tia ni karikia bwa raoraona n te uoote man te tai are e rairaki iai uoua ke teniua te ririki imwaina. E anga te kabwarabwara te ataeinimwaane, ao uoman a oki nakon te auti imwain rokoia naake a tia ni kataneiaki ibukiia aoraki aika karina. Te bwai ae kakukurei n tokin te karaki aei n aron are taekinaki n te bootaki ni kaotikoaua aei bwa te mwaane are e a kara riki e anga te kakabwaia n te nakoanibonga ae karewerewe man mwaaka, ni katuka te ataei ae ikoaki ni mwengaraoi ao ni matu n te tai are e roko iai te ibuobuoki man te onaoraki. Te mwananga ae kawaekoa nakon te onaoraki ao te tutuo ae karaoaki raoi e kaotia ae akea te ikoaki ae kakaiaki ae a tia n riki. E a nako te tai ae moan te kakamaku nakon te utu aei.

Imwiina te mitinare are I taekinna ae a oki e taekina te bwai aei: “Akea ae e tuai ni kaitara ma te bwai are I kaitara ma ngaia n te tairiki anne ae e na aki ata te mamaa are I namakinna ao te nanokawaki are I karekea ibukin aki namakinan te tau ni kabongana te nakoanibonga ae irou. Bon te ururing ae kamaraki ibuki bukina bwa bon oin tarui ae uarereke ae kainnanoia ao au karo aika tiaki membwa aika a rangin ni maaku ao n iai aia koaua n tangira ae mwaiti riki mairo. Ma ngkai I tei imatami n te bong aei, I kona ni

*E taku, “Man te tairiki anne ni
karokoa ngkai I a tia n aki karaoa te
bwai teuana are e na kateimatoai
man te nako matan te Uea ma te aki
nanokokoraki ao n titiraki ibukin Ana
ibuobuoki ngkana e kainnanoaki.”*

beritana te bwai aei nakoim,” e taku. “I aki kororaoi, ma man te tairiki anne ni karokoa ngkai I a tia n aki karaoa te bwai teuana are e na kateimatoai man te nako matan te Uea ma te aki nanokokoraki ao n titiraki ibukin Ana ibuobuoki ngkana e kainnanoaki. Taum bon iroum bon te buaka n te aonaaba ae ti maeka iai,” e kaeka, “ma bon te buaka ae I a tia n tokanikai iai. I a tia n namakina te kairua iai n te taina ni maiu, ao I aki tangiria n namakinna riki ngkana I kona ni karaoa te bwai teuana ibukina. Ao, e koaua,” e motikia, “I kona ni karaoi *bwaai ni kabane* ibukina.”

E kabanea ana koaua ao e tekateka. I teimatoa ni kona ni katamneia. I teimatoa ni kona n nora te kanganga are ti mena inanona. Ao I teimatoa n uringa are e taekinaki ao te aki kakarongoa ae kananokawaki imwiin ana taetae ngkai ni kabane ake n te ruu a reke aia tai n ukoukora tamnein teuanne ke neienne, ni berita n ae korakora riki ni maiuakan riki taeka aika a mwaaka ake e anga te Uea:

Are e tuangira bwa te tamaroa e na katamaroai ara iango n akea tokina; *ngkanne e na rikirake ni matoatoa ara koaua i matan te Atua*, ao reirein te nakoanibonga e na ruo ni karaurau nako nanon tamneira n ai aron te timtim mai i karawa

Bwa e na riki te Tamnei ae Raoiroi bwa raoraora n tainako, ao ti na karekea te kariaiakaki ae aki bibitaki n te raoiroi ao te koaua (tara D&C 121:45–46; e kairaki ma katuruturuana).

Kakimwareireiko n Tamnein te Atua

Raoraou ni kairake aika tangiraki, karekea te maiu ae tamaroa. Iango nakon am kabanea n tamaroa ao kantaninga nakon am kabanea n tamaroa ao karekea am onimaki n taa i aika a na roko. Iai maium ae tamaroa imwaim. E tangiriko Tamam are i Karawa. Ngkana ko a tia ni karaoa te bure, e kona n rairannano te aba ibukina ao ni kabwaraaki n aron ae riki nakon te kairake ni mwaane aei. Iai iroum bwaai ni kabane aika ko na maiu ibukina ao n onimaki iai. Ni karekea te kariaia n iango ngkana ti ngkoe ni kariai am ururing n namakina Tamnein te Atua n te kawai ae nako mairoum. I tangiriko bwa ko na karekea te kukurei man te Tamnei anne, n namakina te koaua anne imatan te Uea n tainako. Au iango ae aki toki n tamaroa e kawakin ara mwakuri bwa a na itiaki n te bong aei ao ni ngabong ao n aki toki. ■

Man aia bootaki n reirei ietan te ai kairake n Ritembuwa 31, 2006.

TE MATAROA ao TE KAWAI

Otenanti ao berita aika tabu n te Nakoanibonga a katei kawaira nakon te maiu are akea tokina ao ni kakabwaiaira ma te korakora are ti kainnanoia n te tai aei.

Ti bane n ukoukora te maiu are akea tokina, are nanona bwa arora ni kamanoaki ao ni karietataki n te kabane n rietata n abanuea are te tiretio, ike ti kona ni maeka iai ni mweengan te Tama are i Karawa n aroia utuu.

N reitaki ma te onimaki inanon Iesu Kristo ao te rairannano, Otenanti ao berita aika tabu n te nakoanibonga a butimwaira n rin n te kawai are e na kairira nakon te maiu are akea tokina. E aki kakanganne ngkana ko rin n te kawai aei ke ko mena ia iaona—bwa tao ko bungiaki n te Ekareti ke ko rairaki imwina, ke tao ko rangin kakaonimaki inanon maium ni kabane ke ko a tibwa oki nakon ana waaki ni kakukurei te Ekareti—ko kona n rikirake ngkai ngkana ko kabanea nanom iaon am berita aika tabu ao tera ae ko na konaa ni karaoia bwa e na reke iroum ao ni kawakin.

Ao e kakawaki ae ko na ataia bwa otenanti ao berita aika tabu n te nakoanibonga a aki tii anga te berita ibukin taai aika a na roko aika mimitong. A anganira naba te korakora, kamanoaki, ao te boutoka ake ti kainnanoi n te tai aei bwa ti aonga n ira te kawai ao n teimatoa n ua te toki inanon te raoiroi. ■

"Bon man ana kariaia te nakoanibonga n te Ekareti are e katau-raoi otenanti ma berita aika tabu are e kabeia **utu ni kabane** ao ni katauira ngaira n tatabe-manira nako n **okira te Atua te Tama ao Iesu Kristo** n te abanuea are te Tiretio. Otenanti aikai a uota te rau ibukina bwa boni berita aika tabu ma te Uea."

Unimwaane Quentin L. Cook man te Kooram n Abotoro n te Tengaun ma Uoman, "Personal Peace: The Reward of Righteousness," *Liahona*, Meei 2013, 34.

TE KAWAI ARE E
KAIRIRA NAKON
TE MAIU ARE
AKEA TOKINA
(N TEIMATOA
N UA TE TOKI)

Tara 2 Nibwaai 31

Mataroa

BWABETITO

Te Toa—kabouan te berita ae tabu n te bwabetito ni katoa wiiki

ANA BWAINTITURAOI
TE TAMNEI AE RAOIROI

IBUOBUOKI IAON TE KAWAI

Booki aika Tabu—kairiri ao kaetieti a karekeki bwa mwakoron berita aika tabu imarenan te Atua ao Ana Aomata (tara D&C 84:57)

Tataro—“[Te Tia Reirei] e anganira te berita ae tabu bwa ti na ‘Uringnga n tainako’ ao te kauring n ‘tataro n tainako’ n te aro bwa ti aonga ni katuka ara onimaki laona, bon tii ngaia kamanoakira” (Beretinenti Henry B. Eyring, Moan Kauntira n te Moan Beretinentil, “N tainako,” *Ensign*, Okitobwa 1999, 9).

Te mwakuri n ibuobuoki—e kakoroi bukin ara berita aika tabu man arabeku ibukin te Atua ao natina, n ikotaki ma taian nakoa, te tembora ao te mwakuri ibukin rongorongan te utu, tibwauan te euangkerio, te mwakuri n ibuobuoki ni mitinare ae bwanin taina

Te Rairannano—uringan ara berita aika tabu ao ni kanira riki ma te Tia Kamaiu ngkana ti a tia ni bua, n tabetai n raonaki ma te buoka mai-rouia taan kariri n te nakoanibonga

KABAEBAE N TE TEMBORA

Kakabwaia ibukia aoraki—buoka ao kamarurungaki

Ana kakabwaia te karo ao kakabwaia ake tabeua ibukin te karaunano ao te reirei—te rau ao te kairi ngkana e kainnanoaki

“N tiku iaon kawain berita aika tabu n te euangkerio, tuua, ao otenanti a **kamanoira** ao ni **katauraoiria** ni karaoa ana mwakuri te Atua n te aonaba aei.”

Unimwaane Robert D. Hales man te Kooram n Abotoro n te Tengaunma Uoman, “Tee ni Matoatoa n Taabo aika Tabu,” *Liahona*, Meei 2013, 49.

“Ngai ko tau n iri waaki n ana otenanti te nakoanibonga, te Uea e na anganiko riki ae batì **te korakora**, te rau ao te taratara ae akea tokina.”

Unimwaane Neil L. Andersen man te Kooram n Abotoro n te Tengaun ma Uoman, “Power in the Priesthood,” *Liahona*, Nobembwa 2013, 95.

**TE MAIU ARE AKEA TOKINA
(ABANUEA ARE TE TIRETIO MA UTUU)**

“Tera ae I riai ni karaoaia ngkana e uotaki rake te taobiki aio n te reirei are e kaitaraa ana reirei te euangkerio, n ai aron kabwakaan te ataei man te biroto?”

Amwaiti kawai ni kaeka—ke n aki—ni kaineti ma te bwai ae riki. Te Moan, iangoia bwa a na tera ae e na riki ngkana ko karaoa ke n aki taekina te bwai teuana. Ngkana aki karongoam na taku tabeman bwa ko kariaia naba te iango aio ma te bwai ae ko ataia bwa e kairua, ko na bae ni kakaea te kawai ae bebete bwa e na ataaki ae ko aki kariaia. Ngkana ko taku bwa am iango e na tii karika te itabaraaraa, ngkanne ko kona ni kakaea te tai teuana ni kaota iai am iango. Ma e boni ngae n anne, ngkana am kiraati bwa ai kakarinerine i bon imarenaia ao te tia reirei bwa e bubutu ibukin irakin te waaki, ko kona n tataro ibukin te kairi mai ieta ao ngkanne ko a kamatata am koaua.

Ko kona ni katauraoi imwain te tai ngkana ko ataia bwq am kiraati a na maroroakina te taobiki ae koaua. N raonaki ma booki aika tabu ao taian maroro n te maungatabu iaon te taobiki, karaua tara raoi *Te Koaua nakon te Onimaki, Retrein te Euangkerio*, ke *Ibukin Kakorakoraia Kairake*. Ko kona naba ni kataneiaiko ni kabwarabwara te taobiki n te botaki n utu n te tairiki. Ngkana ko a tauraoi, maroro ma am tia reirei ke kaain am kiraati.

E kangara arom ni kaeka e bon kakawaki n aron *te bwai* are ko taekinna. Bwaina te karinerine ao kataia n aki kabongana taetaen te Ekaretia. Kaain am kiraati a na aki ota ngkana ko taekinna, “Te Aetuwaitia ibukia Kairake n Ataeinaine n au uoote a reireinai bwa . . .”

Te bwai ae rang ni kakawaki ibukim bwa ko na ataia bwa tera are e reireia te Ekaretia ao tera are e tuangko te Tamnei ae Raoiroi n te aro bwa ko aonga n aki mwamwanaki man kairua ake ko na ongo ke ni wareki n te kiraati.

Kaeta te Reirei ae Kairua

Ngaira kaain te Ekaretia are e kaunga te mwakuri ni mitinare are ti bane ni weteaki iai bwa ti na taetaekina te euangkerio, ma ngaia are, ti aki kona ni kariaia ni kabuta te reirei ae kairua. Inanon taai ae aron aikai, ti riai n taetae n te aro bwa ti na kaeta te reirei ae kairua ao ni buokia aomata bwa aonga n ota n oin te kantaninga n te euangkerio are e a tia ni kaokaki n te bwai are e taekinaki.

David M., ana ririki 16, Kasai-Occidental Province, Democratic Republic of Congo

Bwaina te Aro ae riai

I namakinna bwa I riai ni tibwaua au iango n te kawai ae riai ao ni kaotia bwa bukin tera I kakoaua. I taku bwa

I aki riai ni karaoaia tabeman bwa a na tibwaua au iango, ma I taku bwa a riai n ataia bwa te tabo raa ae I tei iai iaon taobiki aika koaua ao a na ota n au iango.

Sabrina S., ana ririki 16, Oregon, USA

Bwaina te Karinerine

E bon kakawaki bwa a na ongo bwanara, ma e boni kakawaki naba bwainakin te karinerine ibukin aia koaua tabeman. Tai kakauntaeka. Te kakauntaeka e karikiia am kairiribai ao te mangao-

ngao. Ngkana e uotakirake te iango are e kaitara ara aro, kainabwabu, kakauongo raoi, ao bwaina te karinerine, tai mwaninga ni kakauongo nakon te Tamnei. Iai bwai ake ti aki ota iai ma te Atua e ota iai. Ti riai ni kakauongo ao n reiakinaki mairoun Tamneina.

Hannah M., ana ririki 18, Utah, USA

Tibwaua te Bwai are E Reireia te Ekaretia

I kataia ni kaekai titiraki nakon au kabanea ni kona ibukina bwa raoraou ao au tia reirei a aki ataia, ni karokoa are I tuangia, bwa tera ana koaua te Ekaretia iaon taobiki ae aron aikai. Man karoan aei, a kona n atai bwai n ibuobuoki ibukin taa i aika a na roko, ao ko na rang ni kakabwaiaki n te maiu n tamnei. Uringnga: "Kam na katoi ami ota i mataia aomata n ai aron aikai, ba a na nori ami mwakuri aika raraoi, ao a na neboa Tamami are i karawa iai" (Mataio 5:16).

*Joshua M., ana ririki 16,
Manchester, Engiran*

Buokia Tabeman n langoia bwa Tera ae Eti

Tibwaua am namakin ma te kokoaua. Angin taian taobiki n te reirei, n aron kabwakaan te teei, e korakora te kakauntaeka iaona, ngaia are tai mamaa n taetae. Bon te tai ae tamaroa n tibwaua te euangkerio ao taian kainibaire ake ti kakoauai. Ngkana ko tibwaua am koaua, ko kona ni buokia aomata n iangoia bwa tera ae eti.

Madison R., ana ririki 14, Carolina Meang

Uringng Bwa Antai ae Ko Tei Ibukina

Ngkana ko rinanon kangaangaa aikai, kataia bwa tabeman a na bae n aki tibwauai aia namakin ae ti te arona nakon te bwai are ko rinanona. Tai kakanneti ke ni kairoro, ma tai maaku ni katana am onimaki. Uringnga bwa ko tei ibukin Kristo.

Madeline K., ana ririki 16, Wyoming, USA

Ataa ana Koaua te Ekaretia

I mena n te kooti ike e kakauntaekaaki iai taobiki ake a marorokinaki n angin te tai.

Te moan bwai ae e na karoaki bon karinean aia koaua tabeman, n aron ae ko kantaninga mairouia raoraom n te kiraati. Ngkana te taobiki e kauantaba ma te Ekaretia, ko inaomata ni kaota am iango. Ko aki riai ni taekina te Ekaretia n am kaeka. Ma e ngae n anne, kakoaua raoi bwa ko na ataa ana koaua te Ekaretia iaon bwai aikai.

Joseph Z., ana ririki 18, Maryland, USA

TEEI N NENE

"Bon tabera bwa ti na kamatai nakoara n iai bukia, te iraorao n anainano, ao koaua aika eti. Bon tabera bwa ti

na tei n nene ao ni matoatoa iaon tabeaianga ni kanoan te bong ao reirein te euangkerio ae akea tokina, ma n aki itabaraaraa ma aomata ke botaki. Te itabaraaraaa e karika te raurenako imarenaia aomata. Te tangira e kankoraoa te reitaki."

*Unimwaane Marvin J. Ashton (1915-94)
man te Kooram n Abotoro n te Tengaun
ma Uoman, "No Time for Contention,"
Ensign, Meei 1978, 8.*

Totokoa te Itabaraaraa

N na kamatau aingo, ni katani au koaua ao reiren te Ekaretia, ni karinei aia iango tabeman. N na aki itabaraaraa, are e na kararoa te Tamnei, are e na kona n anai nanoia tabeman n te kawai ae raoiroi.

*Daiana V., ana ririki 15,
Buenos Aires, Argentina*

TITIRAKI AIKA A NA ROKO

"N na kanga ni mweengaraoi ngkana l maroro ma au bitiobi ibukin titiraki aika kauntaekaki ke tabeaianga?"

Kanakoa am kaeka ao, ngkana e kainnanoaki, te tamnei ae rang ni itiaki tarakina imwain Meei 15, 2014, nakon liahona@ldschurch.org ke man te meer (taraa te aatureti n iteraniba 3).

Kaeka a na riai ni rinanoaki ibukin abwakiia ke kamataataia.

Te rongorongo ao te kariaiakaki ae imwina a riai ni kari-naki ma am kaeka (1) bwaninin aram, (2) bong ni bung, (3) uoote ke mwaanga, (4) titeki ke mwakoro, (5) am kariaia n te koroboki, ao, ngkana e kee am ririki iaan 18, aia kariaia am karo n te koroboki (e butimwaeaki te e-meeri) ni boretia am kaeka ao te tamnei.

KOAUAK KEWE?

N tabetai ataakin te koaua man te kairua e bon kanganga, ma Tamara are i Karawa e a tia n anganiira bwaintuaraoi aika korakora ni buokiira n ataa te kaokoro imarenan ana koaua te Atua ao ana kewe Tatan.

Iroun David A. Edwards

Ana Maekatin te Ekaretia

Ngkana ko a tia ni karaoa te ukeuke ae uarereke ma ana titiraki ae koaua ke kewe, ko ataia bwa n tabetai e kangaanga bwa ko na kina te kairua. N ti te arona, n reitaki ma titiraki aika kakawaki iaon te onimaki, kakoaua, ao maiuakina ni katoabong, ngkai e rangi ni kakawaki bwa kona ataa te kaokoro imarenana bwa tera ae koaua ao ae e aki, e aki bebete aio n taainako.

E ngae n anne, ao ti aki kainnanoa te mwaaku n ai aroia taan aki tauraoi ni karaoa te ukeuke ae uarereke. Tamara are i Karawa e a tia ni kakabwaiaira ma bwaintuaraoi aika bati ni buokiira bwa ti aonga

Kakaokoron nako Aekan Rongorongo aika kairua

Te moan, n aron kabwarabwaran te iango, aio te kamwaninga ae uarereke ae koaua ke e kewe ibukim:

1

Namakaina e bon kiriin.

KOAUAK KEWE

Neil Armstrong, kaain te Apollo 12 are ngaia te moan aomata n nakonako iaon namakaina, e taku bwa te bwai ae e riki aio bon "kiban te aintoa ibukin te botanaomata."

KOAUAK KEWE

2

3

Te National Aeronautics ao Space Administration (NASA) buroukuraem e aki kona n nako Mars inanon 1969, ai ngaia are a nakon namakaina.

○ KOAUA ○ KEWE

Solar winds, radiation, cosmic rays, ao bwaai n totoko riki tabeua a tia ni karekea tikun te rokete are e kaainaki irouia aomata n aki koro bukina, n ikotaki ma te tamnei bwa e tara ni bitaki aia rongorongo taan matakua aki boraraoi iaon tabeua rongorongona, ai ngaia are ana tautaeka te U.S.e a tia ni karaoa te bwai anne ni kabane.

○ KOAUA ○ KEWE

4

ni kina Ana koaua ao ana kewe te tia kaitara.

Te kaeka nakon titiraki akanne bon *Kewe*, ao titiraki aikai a tei ibukin tabeua titiraki aika a kaairua ake ko kona ni kaitibo ma ngaii.

Titiraki 1 bon *tiaki te koaua ae bebete*, te kairua ae mataata. Titiraki 2 bon te *koaua ae e aki tabwanin*, ao e bon kamwamwane, ngkana e toa ma teuana ke e raka riki koauana ma te rongorongo ae kairua (bon Apollo 11, ma tiaki Apollo 12—ae kamwanekoi!). Titiraki 3 iai inanova te *kairua ae uoua nanona*, ke te bwai ae riki tii uoua te anga are a kaotaki ake bon tiaki tii aanga akanne (NASA e kona n tia n rineia e na aki nako n te tabo teuana, ibukin te katooto). Titiraki 4 bon te *kauntaeka “ae tere-tere”*, are e a kamanena ae mwaiti ae rawata iaon aia koaua aika a riai ma n angin te tai kakoaua aika kairua bwa e na kairiko nakon te kabanea n iango ae onoti ae kairua.

Tiaki koaua
aki Bebe

Te Koaua:

Iango aika Kewe:

Mwakuri aika tangako e bon tau ao n aki kaikoaka temanna.

E Kairiko Nakea (Keewe aika Bubura):

Waaki ao matakauakina mwakuri aika tangako.

Mwakuri n tangako a kabwaoua ara taratara iaon tabera ni karikibwai, e kona ni karekeko tangirana, e korakora kaikoakan tamneira iaj, ao e kona ni uruaki taian reitaki.

Koaua aika
aki Bwanin

Te Koaua:

Iango aika Kewe:

Aomata n tatabemaniia nako a bon kakaokoro ao a kona ni maiu n aron are e rineia teuanne ke neienne, ai ngaia are ko kanga n namakinna ao ni kabwarabwarako bwa bwaai aika moan te kakawaki inanon maium.

E Kairiko Nakea (Keewe aika Bubura):

Ko aki riai ni kariaia te Atua ke te Ekaretia bwa e na tuangko bwa ko na kanga ni maiu, ai ngaia are waaki nako ao ni karaoa are ko tangiria bwa ko aonga n namakina ae tamaroa.

Ngaira n tatabemaniira bon natin te Tama are i Karawa aika ti kakaokoro, are e tangiriira n riki n ai arona are te kabanea n tamaroa ao n riki n Aiarona. Te ongotaeka nakon Ana tua e na buokiira ni karekea te kimareirei ae te kabanea n tamaroa.

E Kangara Ataakin te Koaua

Ngaia are e roko mai iaara te tamnei ae bwanin ibukin ukokoran te koaua? Ti na kangaara ni kona n taratara rinanon rongorongo aika kairua? Aikai tabeua bwaintituaraoi aika mwaakaroiroi te Tama are i Karawa e a tia n anganiira bwa ti aonga n ata te koaua man te kairua.

- **Ootan Kristo.** “Bon Ootan Kristo . . . e tuangiia aomata ni kabane ake iai irouia te iango ae raoiroi ni kabuta te aonaaba bwa ana ata te koaua man te kairua, te eeti man te bure. E kamwakura nanom are e tuangko bwa tera ae raoiroi ao ae buakaka.”¹

- **Te Tamnei ae Raoiroi.** “Tamnein te koaua . . . e na kairingkami nakon te koaua ni kabanea” (Ioane 16:13).

- **Koroboki aika a tabu.** “Te Atua e kamanenai koroboki aika tabu ni kaeti iango, aika kairua, katei aika kewe, ao te bure ma mwiina ae korakora.”²

Ana Boki Moomon e bon rangi ni kakawaki n te iango aio, ibukina bwa e “kaotiia ana kairiribai Kristo. E na kunei kairuan reirei aika kewe ma itabarara. (Tara 2 Nibwaai 3:12.)”³

- **Burabeti aika ngkai.** “Taben te [burabeti] bon karikan ataakin ana kantaninga ao aron raoi te Atua nakoia aomata. . . . Te burabeti e kabuakaka te bure ao n taekina te bwai ae na riki imwiina.”⁴

- **Te Reirei.** “Aomata aika itiaki . . . a ukoukora te reirei man te kamatebwai, ao man te onimaki naba. Te Reirei . . . e kakona-bwaia temanna n ataa te koaua man te kairua, ai moarara riki

Uoua itera aika Kewe (Tii Uoua Aanga)

Iango aika Kewe:

Te Ekaretia e reireinira ni kaitarai aekan maiu aika kakaokoro; ai ngaia are, e na bon n ribaia aomata—e na aki kariaia ao n tangiriia.

E Kairiko Nakea (Keewe aika Bubura):

Ngkai te Ekaretia e aki butimwaia ao ni kairiribai, e bon riai bwa e na winantiaki bwainingareaki, ao ni kabuakakaki, ai ngaia are ko riai ni katoka reitakim ma ngaia.

N aki butimwaea aekakin maiun temanna e aki boraoi ma te riribai ao te aki butimwaea. Ti kona ni kaota te nanoanga, karinerine, ao te akoii nakoia ni kabane—n ikotaki ma aomata ake aekakin maiuia a kaitara ana tua te Atua—ngkai ko tiku ni koaua nakon te Atua ao Ana tua.

Kauntaeka aika “Teretere raoi”

Iango aika Kairua:

Tabeua bwaai n Ana Boki Moomon a kakeweaki man aia kakoaua taan rabakau ngkai, ao rongorongan bwa e kanga n rairaki a bon kauntaba ibon irouia, ai ngaia are lotebwa Timiti e a tia n karoia ibon irouna ao ni kawea man te tabo teuana.

E Kairiko Nakea (Keewe aika Bubura):

Ana Boki Moomon e bon aki koaua ao lotebwa Timiti bon tiaki te burabeti, ai ngaia are katoka reitakim ma te Ekaretia.

Te Tiaenti e kamatoai bwaai aika batu inanon ana Boki Moomon, ao te “kakoaua” te kaitara e bon kabarekaaki. Ma te kabanea ni kakawaki ni kakoaua ibukina bon ana kakoaua te Tamnei n tuangko bwa e bon koaua ae lotebwa Timiti bon te burabeti ae koaua.

aron kamatebwaiian booki aika tabu. (Tara D&C 88:118.)⁵

E ngae ngkana e aki bebete aron kaekana n taainako bwa *Koaua* ke *Kewe* ngkana ko kaitarai ni kabane iango aika kakaokoro ikekei, ana bwaintituaraoi te Tama are i Karawa are e a tia n anganiko ao ni buokiko bwa kona bwaati te ukeuke. ■

BWAI AIKA A NA TARAKI

1. Richard G. Scott, “Peace of Conscience and Peace of Mind,” *Liahona*, Nobembwa 2004, 15.
2. D. Todd Christofferson, “The Blessing of Scripture,” *Liahona*, Meei 2010, 33–34.
3. Ezra Taft Benson, “The Book of Mormon Is the Word of God,” *Ensign*, Meei 1975, 64.
4. Guide to the Scriptures, “Prophet,” scriptures.lds.org.
5. Russell M. Nelson, “Thus Shall My Church Be Called,” *Ensign*, Meei 1990, 16.

IIRA TE KAKARABAKAU

Bwaii aika a na langoaki raoi ibukin te Taabati

- E kangara te Tama are i Karawa ni buokiko ni kinaa te koaua?
- Ko na kangara ni buakana te kairua?
- Ko na kangara ni kaungaia tabeman bwa a na kunea te koaua?

Bwaii aika Ko Kona ni Karaoi

- Inanon te umantabu, tibwauaia bwa ko kanga ni kakoaua bwa te euangkerio ae kaokaki e bon koaua.
- Iaon bwaai ni kanakobwana, tibwaua te koaua ao kona kanga n ataa.

Iroun Unimwaane Enrique R. Falabella
Man te Itingaun

“E Rangi ni Bebete Anne, Tibu te unimwaane!”

“Kam ukeukeu n te Baibara; bwa kam taku bwa e reke te maiu are aki toki i roumi mai iai: ao boni ngaia are e kaotioti i bukiu” (Ioane 5:39).

Itangira ana Boki Moomon ao au Tia Kamaiu, Iesu Kristo. N tebongina ao I titirakina tibu te ataeinaine Raquel bwa tera ana iango ibukin katean ana kouru ni wareka ana Boki Moomon. Raquel e a ti bwa reireinna bwa e na kanga ni wareware.

“Ma, Tibu te unimwaane,” e taku, “e bon rangi ni matoatoa. Bon te boki ae bubura.”

Ngkanne I tuangnga bwa e na wareka teuana baana. I anaa te stopwatch ao n tainna. E tii kabanea teniuia te miniti ni wareka teuana baana.

Ti wareka ana Boki Moomon n te taetae n Spain, ao ana Boki Moomon n te taetae n Spain iai baana ae 642. I tuangnga ae e na kabanea 1,926 te miniti ni wareka te boki ni kabane.

Aio e na kona ni kakamakua riki, ai ngaia are I karina te nambwa anne ma 60 te miniti. I tuangnga ae e na tii kainnanoa 32 te aoa ni wareka te boki. Anne e na kona ni uarereke nakon tebongina ao te iterana!

Imwiina e taku nakoio, “Anne e rangi ni bebete, Kuranibwa!”

E anaa ana tai Raquel, mwaanena, Esteban, ao tibura ataei ake tabeman teutana te tai ae bat i riki ni wareka ana Boki Moomon. Bukina bwa ngkana ti warekiia, ti kainnanoa te tai n tataro ao n iangoa are ti a tia ni warekia.

N ai aron Raquel ao Esteban, ti kona ni kabane n reireiniira n tangirii booki aika tabu. Imwiina ngaira n tatabemaniira ti kona n takaruaeae:

“Ai kangkangi ra am taeka i buuau! eng, a kangkangi riki i wiu na-kon aia karewe maniberu!”
(Taian Areru 119:103). ■

Man te maroro n te maungatabu ni kabuta n Eberi 2013

Iroun Carole M. Stephens

Te Moan Kauntira n te Beretitentii ni Kabuta n te Botaki n Aine.

ANA BERITA

Ngke e a mate taman kaain abau, ara utu a bane ni bootaki ni kamauriia aomata ake a roko ni kaota nanokawakiia ma ngaira. Inanon te tairiki anne, ngke I a kakawari ma te utu ao raa, I aki toki n noora tibura te ataeinimwaane ae 10-ana ririki, Porter, n tei irarikin tinan kaain abau—tibuna te unaine. N tabetai e tei ibukina, n taratara riaona. N te taina ao I noora angana n nim ma angana. I nooria n riinga baina ni karaurau, n aganna te irabwati ae uarereke, ao n tei irarikina.

Inanon tabeua boong imwiin te mwakuri anne, I aki kona ni

kanakoa te tamnei anne man au iango. I kaumakaki ni kanakoa te imeeri nakon Porter. I tuangnga bwa tera are I a tia n nooria ao n namakinna. I kauringnga naba man **berita aika tabu** are e a tia ni karaolia ngke e bwabetitoaki, ao n taekina ana taeka Aramwa inanon ana booki Motiaeaa mwakoro 18:

“Ngkai ko ingainga ni kan okira ana nanai te Atua, ao n aranaki bwa ana aomata, ao n ingainga ni uota rawawatan temanna, bwa a aonga ni kabebeteaki;

“Eng, ao n tauraoi n tang ma ake a tang; eng, ao ni karau nanoia ake

a kainnanoa karauan nanoia, ao n riki bwa taan kakoaua ibukin te Atua n taainako ao ni bwaaai nako, n taabo nako ake kam nako iai, ni karokoa matemi, . . . bwa e aonga n reke irouumi te maiu are akea tokina—

“Ao ngkai I kangai nakoimi, ngkana aio are tangiria nanomi, ao tera bukina ba kam na aki kan bwabetitoaki inanon aran te Uea, n riki bwa te tia kakoaua ibukina ao ni karaoa te **berita ae tabu** mangaia, bwa kam na toro irouna ao ni kawakin ana tua, bwa e aonga ni kabatia Tamneina ni karuoa nako aomi?” (kiibu 8–10).

PORTER

Te berita ae tabu bon te berita
imarenam ma te Tama are i Karawa.

I kamatata nakon Porter bwa Aramwa e anga reirei bwa te koraki ake a tangiria ni kan bwabetitoaki a kainnanoia n tauraoi ni mwakuri ibukin te Uea man buokakiia tabeman—ibukin maium ni kabane! I taku: “I aki ataia ngkana ko kinaa, ma te kawai ae ko kaota te tangira ao raraomam ibukin tibum te uanaine bon kawakinan am **berita aika tabu**. Ti kawakina ara **berita aika tabu** ni katoabong ngkana ti akoi, kaota te tangira, ao ni kawakiniira ibon iroura. I tii tangiria bwa ko na ataia ae I kakatonga iroum ngkai ngkoe te tia kawakina te **berita ae tabu!** Ngkai ko kawakina

te **berita ae tabu** are ko karaoia ngke ko bwabetitoaki, ko na tauraoi ni katabuakaki nakon te nakoani-bonga. Te **berita ae tabu** aio e na anganiko riki am tai ni kakabwaia ao ni buokia tabeman ao ni buokiko ni katauraoiko ibukin **berita aika tabu** ake ko na karaoi n te tembora. Ko rabwa n rikim bwa te banna ae tamaroa nakoio! Ko rabwa ibukin kaotakim nakoio bwa tera aron taraan te tia kawakina te **berita ae tabu!**”

E kaeka rikaaki Porter: “Kuranimwa, ko rabwa ibukin te rongorongo. Ngkana I aki toki n taainako n rabwata Kuranimwa,

I aki ataia ae I bon kawakina au **berita aika tabu**, ma I namakina te abue inanou ao n namakina ae raoiroi. I ataia bwa bon te Tamnei ae Raoiroi e mena inanou.”

I namakinna naba inanou te aabue ngkae I ataia bwa Porter e ataia bwa ngkana e kawakina ana **berita aika tabu**, e na kona “n taainako ni karekea Tamnei[te Tama are i Karawa] ni bootaki ma [ngaia]” [D&C 20:77]. Aio bon te berita are e katauraoaki man karekean ana bwaintituaraoi te Tamnei ae Raoiroi. ■

From “We Have Great Reason to Rejoice,” Liahona, Nobembwa 2013 115–16.

RIKI BWA TE TIA KAWAKINA TE BERITA AE TABU!

Ngkana I bwabetitoaki,
I berita bwa N na . . .
Kaota te tangira ao te akoi,
Karaunanoia ake a nanokawaki,
Ni Kawakina ana tua te Tama are i Karawa,
Ao n tuangjia tabeman ibukin te Tama are i Karawa.

Ni boon mwiina te Tama are
i Karawa e berita ma ngai . . .
Bwa N na karekea n taainako te Tamnei ae Raoiroi!
N tianaki,

Reirei riki ibukin ana boto n iango
te Moanrinann te namakaina aio!

Te Utu e Bon Kakawaki nakon ana Babaire te Tama are i Karawa

Iroun Jan Taylor

Misha e tangiria ni katei tainan taua man bwaai n tatakarao aika buraoki, ma n tabetai ao e bwara nanona ngkana a na buraoki a bwaka nako aontano. Imwiina ao e reirei te bwai ae raba. Ngkana e kamanenai buraoki aika bati inano n ana taua, e angan ana taua aana bwa e a ongoa ni matoa riki. E bon tangira te taotaonannano ao te kataneiai, ma n te tai ae waekoa e a kona ni katei taua aika aikoa kona ni kakai bwaka.

N ai aron Misha are e ereireina aron katean taua aika matoatoa riki, ti kona n reirei ni katea te utu ae korakora riki. Utu a rangi ni kakawaki ni mwakoron ana babaire te Tama are i Karawa ibukira. Imwain ae ti bungiaki, ti maeka bwa natin

te Tama are i karawa ae mwaane ao aine aika tamnei. Ngke e a boo ara tai n nakon te aonaaba, E baireira bwa ti na nakon utu. E tangiria ara utu bwa a na kamanoira, n reireiniira, ao ni buokiira bwa ti aonga n oki Nakoina.

Ti kona ni mwakuri n anganlia ara utu aaia ae matoatoa riki. Ti kona ni kataneiai ni karaoa te mwakuri n ibuobuoki ao ni buokiira ibon imarenara. Ti kona n ongora nakon ao n taetae n akoi nakoira n tatabemaniira nako. Ti kona n tatato ao ni kamatebwaiia booki aika tabu ngaira ni bootaki. Ti kona ni bootaki ni mwakuri ao ni uaia ni karaoi bwaai ake ti kimwareirei iai. Ma te taotaonannano ao te kataneiai, ti kona ni katea te utu ae korakora riki. ■

KAMATATA IROUN JENNIFER EICHELMERGER

KUNA AO BOOKI AIKA TABU

- "Utu a Kona ni Botaki n Akea tokina," (*Aia Boki n Anene Ataei*, 188)
- Ruka 6:47–49

IANGO IBUKIN TE TAETAE N TE UTU

Ngkai utu ngaira, ti kona ni wareka Ruka 6:47–49. Imwiina ko kona n taetae iaon kiibu akanne bwa tera are a reireiniira ibukin ara utu. E kangara am utu n ibuobuoki ibon iroumi rinanon taai ni kakaewenako? Tera ae ko kona ni karaoia ni katea te aa ae matoatoa riki?

Te Tataro n Utu

Ni bootaki n
amarake n te tairiki

Bootakin te
utu n te tairiki

Ni bootaki n takakaro

Kamatebwaian booki
aika tabu n te utu

Ni kawara
temanna ae e aoraki

Korean te reta
nakon te mitinare

N reirei karaki
ibukiia ara bakatibu

KARAOAN ARA UTU BWA E NA KORAKORA

Ko kona ni karaoa te boutita ni buoka
am utu bwa e na korakora riki!

- Man ana ibuobuoki te ikawai, korei taian buraoki. Kurunii nakon aon te beeба ake a kaotii bwaai ake am utu a tia ni karaoi. Buraoki aikai a tei ibukin aan am utu.
- Rinea teuana te buraoki are e kaota te bwai teuana are am utu a na tangiria ni karaoia ke ni katamaroa riki. Imwiin tian am kouru aio, iktia nakon am taua. Katuka te boutita bwa aonga ni kona n nooria aomata ni kabane, ao kateimatoa iktakin buraoki ni karika am utu bwa e na korakora!

Bwabetito bon te tabo are ti moana mwanangara n te nakoa n reirei.

Beretitenti Dieter F. Uchtdorf
Kauoman ni Kauntira n te Moan Beretitentii
Man te maungatabu ni kabuta n Okitobwa 2013

Iroun Unimwaane
Terence M. Vinson
Man te Itingaun

Kamwaingan te Bwa

Nte taina te kairake n ataeini-mwaane e kataia ni kaitiaka te tabo iakuun ana auti bwa e aonga n takakaro ikekei ma ana ka aika taore. Iai teuana te bwa ae bubura ae e tuuka ana mwakuri. Te ataeinimwaane e totokoia ao ni katikia ma korakorana ni kabane. Ma mwaitira korakorana are e kataia, e bon aki kani mwaing te bwa.

Tamana e matakauakina natina teutana te tai. Imwiina e nakon natina ao e taku, "Ko riai ni kabongana ni kabane korakoram ni kamwainga te bwa ae buburakaei aio."

E kaeka te ataeinimwaane, "I a tia ni kabongana korakorau ni kabane!"

E kaetia Ana karo: "Tiaki, ko tuai. Ko tuai n noora au ibuobuoki!"

Ngkanne a uaia ni baraaki ao ni kamwainga te bwa n te

aro ae e rangi ni bebete.

Te Uea e tangiriira bwa ti na onimakinna ibukin katokan ara kangaanga. Imwiina ti na kona n namakina Ana tangira ae teimatoa, ae korakora riki, ae mataata riki, ao ni boni iroumriki. Ti riki ni katiteu-anaaki ma Ngaia, ao ti kona n riki n Ai arona. ■

Man "Drawing Closer to God," Liahona, Nobemba 2013, 105.

Ngai Dria mai Biribin

Teuana mai ibuakon te bwai ae I tatangiria ni karaoia bon te taenti. Ngai te iatangi taenti n te baereete (ballet). N te ririki ae na roko ao I kanta-ningaia bwa N na kerake riki nakon are iaona, ae te bointe (pointe). Nanon aio bwa N na kauni kaun te baereete aika onoti ni buokai n taenti iaon tabon waeu.

*Kateimatoa!**

Man te intawiu iroun Amie Jane Leavitt

Ko a tia ni miia ae ko maeka iaon te abamakoro? Aio bon Alejandria, ma ana utu ao raoraona a weteia bwa Dria ni kauarerekeea. E maeka iaon te abamakoro ae Cebu i Biribin ma tinana, tamana, ao uoman tarina. Iai mwanena ae ikawai riki nakoina, ma e mate imwaain ae bungiaki Dria. “I ataia bwa e teimatoa n riki bwa kaain ara utu, ao N na nooria n te bong teuana ibukina bwa utu bon akea tokiiia,” e taku. ■

* “Mauri, raoraou!” n te taetae n Tagalog.

Abamakoron Biribin e raka iaon 7,000, ai ngaia are e rangi ni batu taabo aika tikiraoi ake ko kona ni kawari. Mweengara e kaan ma te bike, ao I tangiria n takakaro i taari. Teuana mamaten nanou bon te uaua. I bon reireinai bwa e na kanga arou ni uaua!

I tangiria n nako ma au utu ni kawari biike aika kakaoro. N te taina ao ti nako Palawan—te abamakoro are te kabanea ni bubura ni karanga n te aonaaba are e mena iaan tano. I nako n tebo ikekei ma au bwai n tebo ao n tarai iika aika toka karaia.

N tebong teuana n te reirei, tabeman kaain au kiraati a taku bwa kaain te Moomon aki kakoaua te Atua. I tuangiia bwa ti kakoaua. Te bong are imwiina l uotii tabeua kaati are a kona ni kabutaki ae iai tamnein lesu imoan baana ao Taean te Onimaki ibukina. Ngke kaain au kiraati a noora te tamnei ao ni wareki tabeua are koaua, a kukurei n ataia bwa ti kakoaua te Atua.

I TANGIRIA N NOORA TE TEMBORA

Ti tekeraoi bwa ti maeka ni uakan mate Cebu City Biribin Tembora. E reke au tai n neweaba te tembora ma au utu imwaain ae katabuaki. Bon te tabo ae tikraoi, ao man rau. I bon kakaitau bwa man tembora, au utu a kona ni bootaki n aki toki.

TAURAOI N NAKO!

Ana baeki Dria e onrake ma tabeua ana bwai aika e tatangirii. E ngaara mai ibuakon am bwai ae ko na kaona am baeki iai?

N iangoa taekan Iesu

Iroun Mabel Jones Gabbott

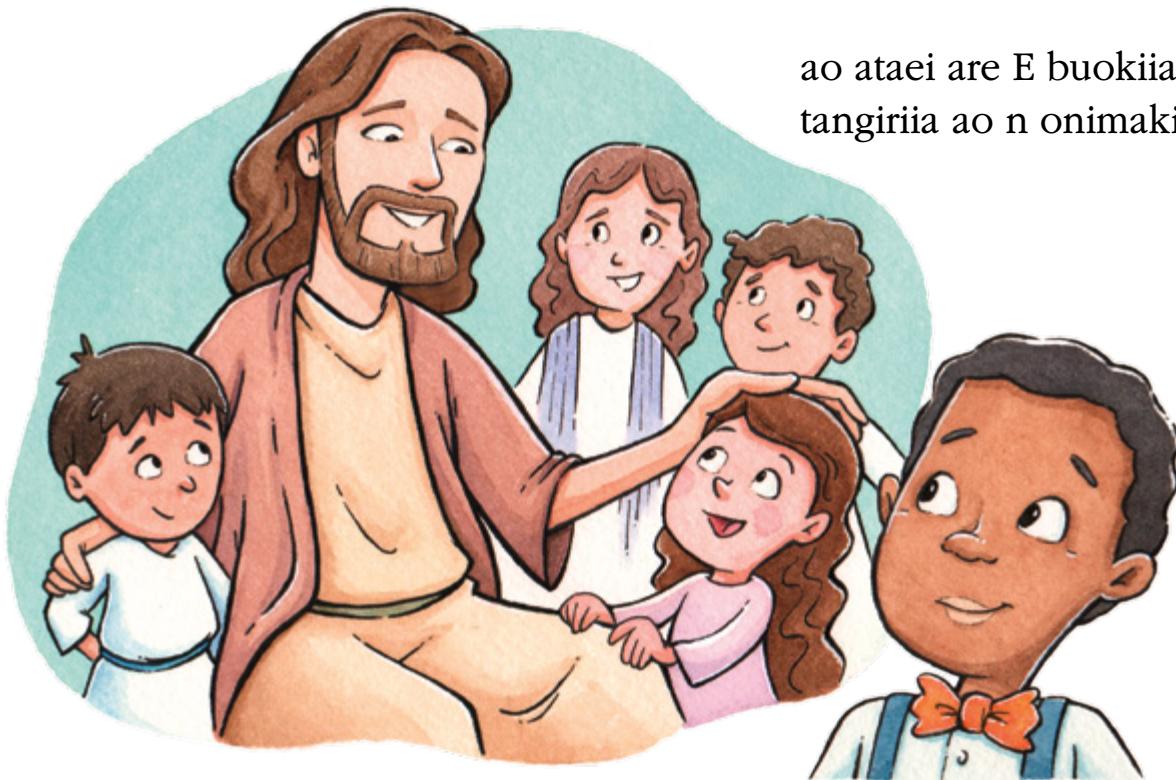

E aki kangaanga te tekateka n aki kakammwakuri
Ao n iangoa taekan Iesu, Ana kaibangaki iaon te tabuki,
Ao ni kabane korakaina ao are e karaoia ibukiu;
e a aki kangaanga te tekateka n aki karongoaa.

I iangoi maaire
are E nakonako
iai inanon te bubu,

ao ataei are E buokiiia n
tangiriia ao n onimakiniia;

E a aki kangaanga te tekateka ni karietatai iaon au kaintekateka,
ni kakauongo ma te karinerine, n aki karongoaai waeu.

E riai n aki matoatoa, e ngae ngke I bon uarereke,
n iangoa taekan Iesu, e bon aki matoatoa. ■

TE TAI AE ONOTI N IANGOA TAEKAN IESU KRISTO

*Te bootaki n toa bon te tai ae onoti n tekateka n aki kakarongoaa
ao n iangoa taekan te Tia Kamaiiu.*

Iesu e bwabetitoaki inanon te karaanga are loretan.

Iesu e kamaiuia aomata.

Iesu e tangiriia ataei.

Iesu e korakai ao e mate ibukira.

Iesu e a manga uti n ingabongin te Itita.

Korea ke
kanimwa
tamneim
ikai.

Ibukin Iesu, ti na manga maiu riki!

KUNEAN TE KANTANINGA INANON TAAI AIKA A NA ROKO

Iroun Stan Pugsley

N Tebetembwa 12, 2001, kainabau te aine ao ngai ti nakonako iaon ana burooa te onaoraki i Tucson, Arizona, USA, ni kabanei aoa aika a kaingainga n tataninga bungiakin natira te mwaane. Man ara terewitin ao ni kabane terewitin inanon te onaoraki, ti a noorii tamnein te bong are mai imwaaina ni Kawan New York—tamnein taua ake uoua are a tia n riki bwa angka n tamnein karawa n te kaawa anne, a bwaka n riki bwa maange ao ni bubu n tano. Tamneina, a katanoataaki inanon aoa aika bat, a katikuira ma namakinan te bwarannano. E taraa n ae te kabanea ni buakaka n tai ae riki ni uota te ataei nakon te aonaaba—te aonaaba ae taraa n rangi n rotongitong ao ni kakamaaku.

Ni moantain te ingabong are imwiina e a bungiaki natira te mwaane ae uarereke. Ngke I taua natira ae uarereke, I iangoa buakakan bwaai are a riki inanon tabeua te bong n nako, taai akanne are e kaoka au ururing nakon te urarake i Yellowstone National Park inanon 1988. Te ai e a tia n uruaka te buakonikai ae kaania 800,000 te eeka (323,750 ha) n te buakonikai. Uruakan te bwaki (park) e a tara ni bane. Tamnei man te niuti a tii kaota te tano ae mautengetenge ao te bubu ae mateten ae roro i karawa. Akea mwaitin ana kekeiaki te aomata ae kona ni kaoka are e a tia ni bua n te tai ae waekoa. E tara n ae kaokan karikan aroka man ana mwakuri te aonaaba ae e aki totoki e bon aki kona ni kaitara mwaakan te ai n urubwai.

Man te tai anne ni karokoa te tiburing are imwiina e a riki te kakai ae rau—aroka ma

*Aang aika titabo
are a oro ao ni
kakamaku bwa
a na konaira n
ai aron naba
katauraoan taai
aika angaraoi
ibukin te bitaki
ao te rikirake.*

uee aika uarereke a moanna ni maiu rinanon te tano ae roro imwiin te bue. Ni karaurau, e a rikirake mwaitin taian uee ao kaai aika rinano ao aika rietata a maiu man te tano. Manga bungian te bwaaki e karaurau ao ni kaonaki ma taraana ae uarereke, ni mimitong, ao imwiin te tai te bwai ae e riki e rangi ni katika te mata.

Inanon taai ni maaku are e taraa n urui arora kanga ai aron uran te ai are i Yellowstone, ngkana ara onimaki ao kantaninga a roko n tokia, ti riai n uringnga bwa iai teuana ae e aki kakarongoaa, aara ae e aki mwainging ae e mena i aara, e na rangi ni mwakaroiroi nakon korakoran te buakaka are ti na kaitibo ma ngaia. Ereman e kabwarabwaraa bwa aara aio bon “te bwa are ara Tia Kaboomwi, are Kristo, Natin te Atua.” Ngkana ti karaoia bwa angkaan maiura, ngkanne “bwa ngkana te riaboro e kanakoa te ang mairouna ae korakora, eng, ana kanoa ibuakon te ukeuke n anti, eng, ngkana ni kabane te atibu ae bwaka mai karawa ao te angibuaka ae korakora a bwaka iaomi, bon akea korakoraia iaomi ni katiki ngkami nakon marawan te nanokawaki ao te maraia ae aki toki, ibukin te bwa are ko kateaki iaona, are bon aan te kateitei ni koaua, aan te kateitei are ngkana aomata a kateitei iaona ao aki kona ni bwaka” (Ereman 5:12).

Imwiin korakoran ana mwakuri te buakaka ao te kariiri n te aonaaba, ti kona n iangoia bwa ana mwakuri ae uarereke man bebete te euangkerio e aki tau man konaki. Ti kona n namakina te nanououa ao te bwarannano ngkai ti tataninga ma te matebuaka ibukin kairua bwa a na kaetaki, te maraki bwa e na katokaki, ao titiraki bwa a na kaekaaki. Ang akanne ake a oreira, e ngae n anne, katauraoi taai aika angaraoi ibukin te bitaki ao te rikirake, ao mwaakan te euangkerio ae e rangi ni bat e mwakuri n aki kakarongoaa iaan te tano man rikina man te aba, ni katauraoi ngaa koraa aika uarereke ibukin te kantninga ao te maiu. ■

E maeka te tia koro karaki i Washington, USA.

KAMATATA NITE KOROTAMNE IROUN ROBERT T. BARRETT

HOWARD W. HUNTER

Howard W. Hunter e karekea ana **Eagle Scout Award** (te kabanea n rietata ni kaniwanga ni karekean te buroukuraem ibukiia kairake n ataeinimwaane) ngke te 15 ana ririki. E bon katikaki ana iango ma **te kateiriki** ao n taainako e kabanea ana tai n ukeuke n ana tabo n kateiriki te Ekaretia ke ni kawariia ana utu. Ngke e a mwakuri bwa te Abotoro, e buoka n rinea te tabo ibukin **Brigham Young University Jerusalem Center**. Ngke te Beretitenti n te Ekaretia, e kaungaia kaaina bwa a na taromauri n taainako n te tembora ao ni katabua te **Bountiful Utah Tempora** ni kee iaan ouua te namakina imwaiin matena.

Inanon naba te Beba Aio

IBUKIIA KAIRAKE N IKAWAI

Ngkana Matam E Riki
n ti Teuana niKaineti nakon

i.40

Mimitongiu

Kairake n Ikawai ni katobibii te
aonaaba a iangoa raoi bwa tera nanon
iriran ana katoto te Tia Kamaiu ao
maiukina te maiu ae riai.

IBUKIIA KAIRAKE

E kiriin Namwakaina? Te ruo n tiku
iaon namakaina te kewe? Karaoa te
kamwaninga aio ao reirei bwa ko na
kanga ni kunea te kaokoro imarenan
ana koaua te Atua ao ana kewe Tatan.

i.64

KOAUUA ke KEWE

IBUKIIA ATAEI

“E Rangi ni Bebete Anne, Kuraenibwa!”

Ko na kubanako ni kunea bwa ko kona
ni wareka ana Boki Moomon ni kabane
inanon teuana ma te iterana te bong?

i.67